

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

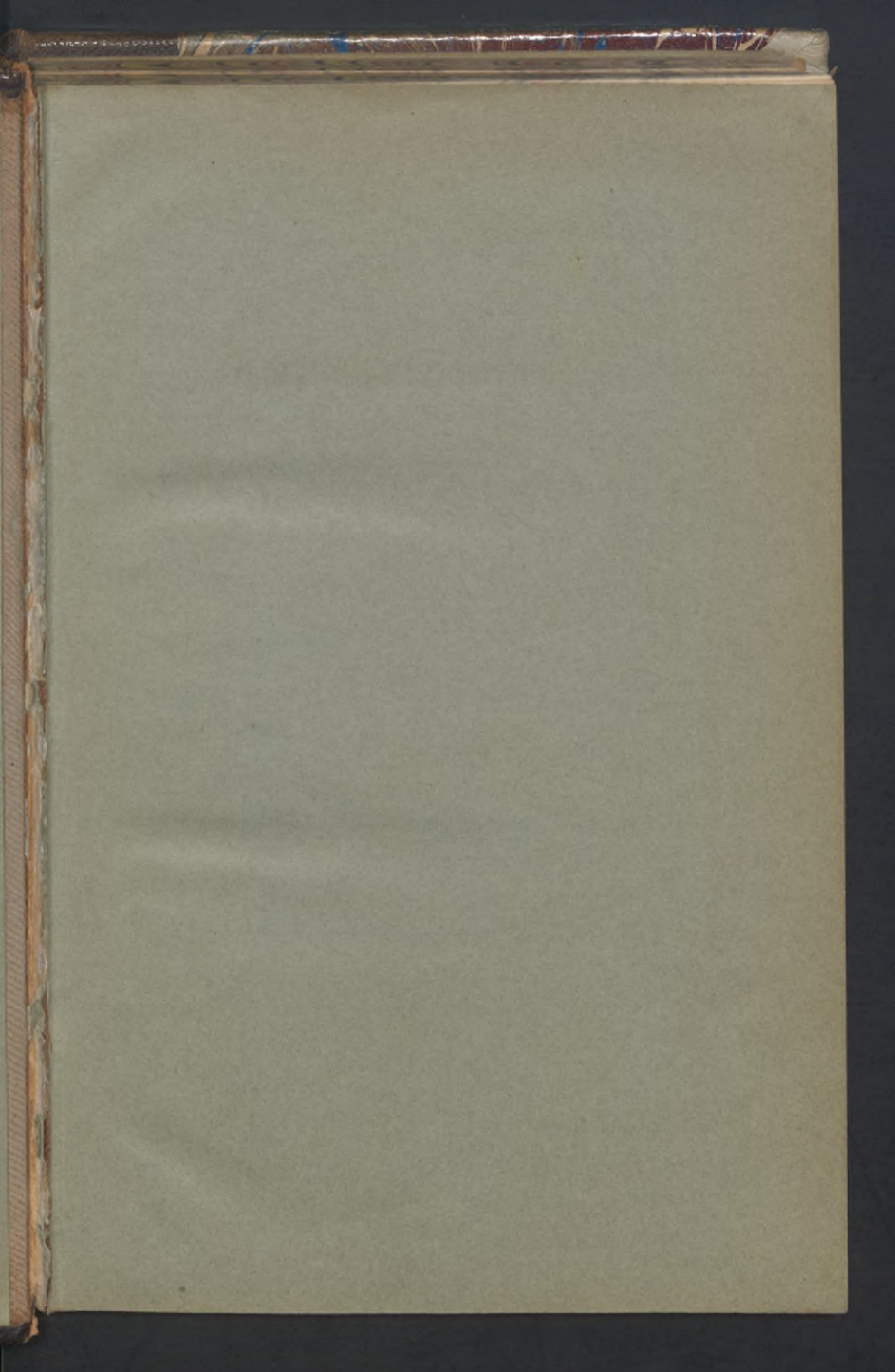

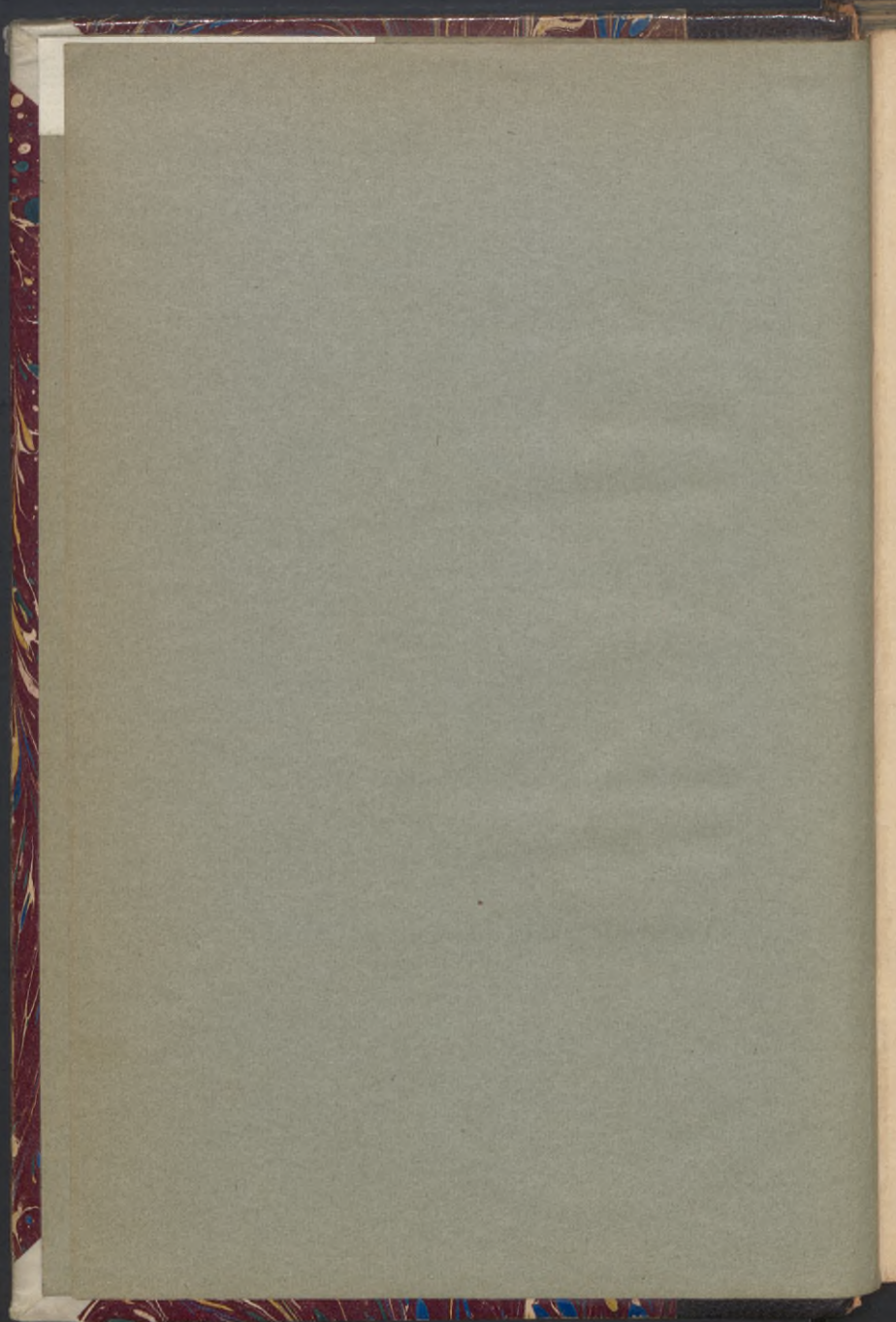
100159 4289

Litt.
Sv.

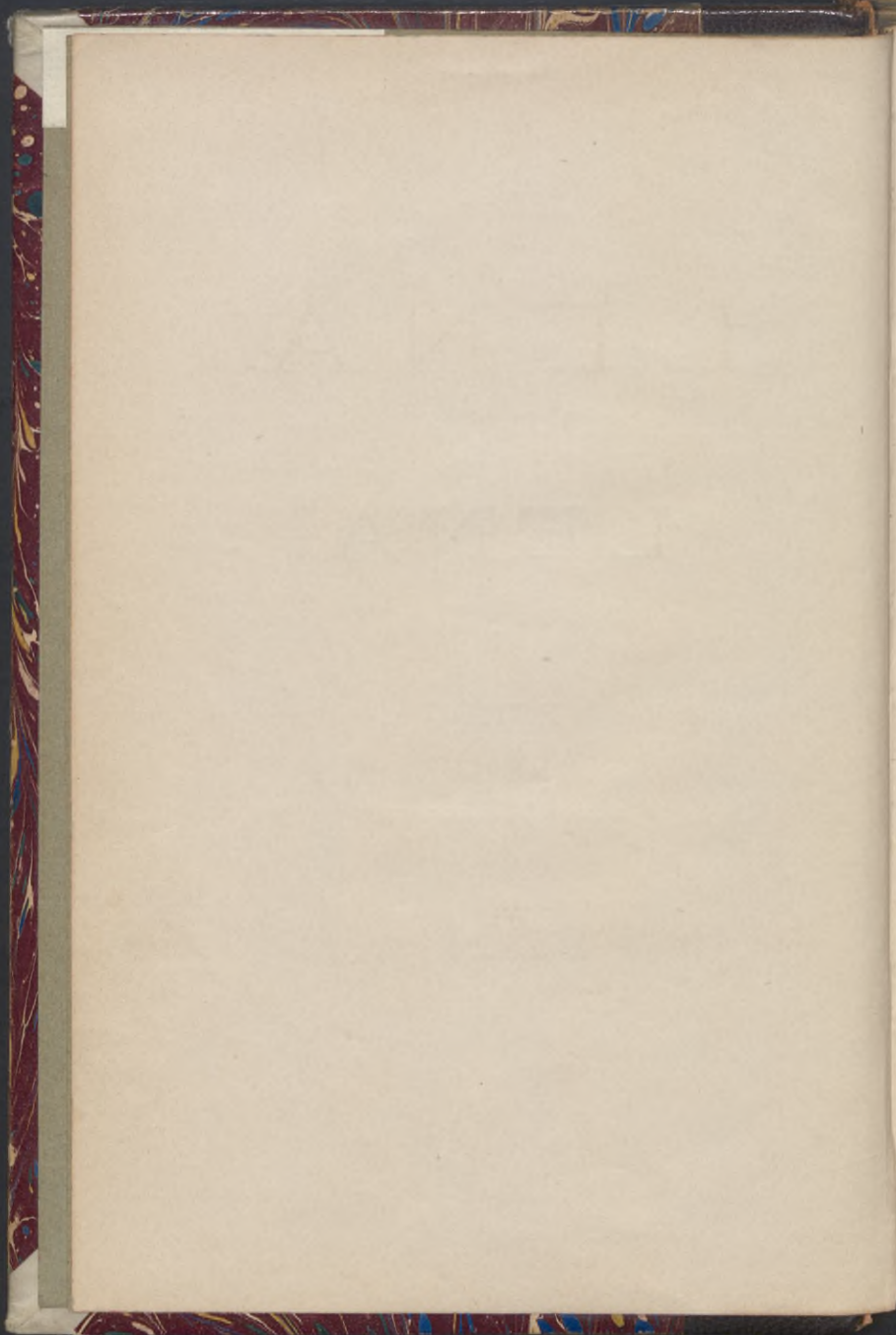

LENA

AF

RENÉ.

LENA.

EN BOK OM FRUNTIMMER

AF

RENÉ.

[= *Anna Branting*]

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

När Dora kom i tjänst hos herrskapet von Heintze, hade hon sin adertonåriga hjärna fylld med alla underklasskvinnornas förutfattade meningar om herrar. Allt hvad magasinsfruar och tvättmadamer haft att förtälja stämde tillräckligt öfver ens med hvad uppasserskorna på *Tre liljor* brukade antyda, för att hos henne framkalla en resignerad fruktan för de välklädda bland det manliga könet. Hon kunde ej gå tvärs öfver gatan, ej sätta in en punschbricka utan att darra vid tanken på de faror, som omringade henne. Hon trodde att herrarne kände leda för sina egna fina damer, och att all deras håg stod till små värnlösa tjänstflickor, sak samma om fötterna voro stora, armarna grofva och det ej var så väl bestäldt med renligheten. Om en herre begärde en tändsticka af henne, tog hon det som en invit, och ombads hon att borsta af en dammig rockärm, rodnade hon af harm öfver ett så brutalt närmande. Andra dagen hos von Heintzes sade hon åt frun:

»Det är så underligt med drömmar. I natt drömde jag att någon kysste mig så förfärligt.»

Hela hennes skuldlösa själ lades så i dagen med dessa på dalmål brutna ord, att fru von Heintze leende svarade:

»Kära Dora, här i huset behöfver du ej vara rädd för några attentat.»

Det hade frun haft alldeles rätt i. Herrn såg knappt åt Dora och fäste sig icke mera vid henne än vid hvarje annat husgeråd. Icke för att hon, strängt taget, skulle velat ha det på annat sätt, men det var icke utan, att hon tog detta besynnerliga faktum som en förolämpning, på samma gång det kullkastade all den världskänedom, hon varit så stolt öfver.

Dora visste med sig själf, att hon var en riktig skönhet. För det andra visste hon, att herr von Heintzes rykte före giftermålet varit förfärligt. Ja, hon hade reda på historier, som . . . För det tredje sade alla, att sådana där kavaljerer alltid bli trötta på den de riktigt fikar efter att få, och följaktligen borde herrn blifvit trött på frun. Men det blef han ej.

Det var en märkvärdig fru. Ett år hade gått innan Dora hunnit vänja sig vid henne. Den mörka hyn, de sorgsna, bruna ögonen, hvilka ibland drogos ihop till långa strimmor med glimtar af kallt förakt i, detta slags yttre ingaf inte Dora något förtroende, så mycket mer som hon visste att brunögda människor alltid äro falska. Mycket underliga vanor hade frun. Långa tider

gjorde hon inte ett skapadt grand, bara läste, låg på en soffa och rökte — det var då ändå för galet att hon rökte! — men kom lusten på, utvecklade hon en arbetskraft, som Dora ej sett maken till. Konstigast var hon, om något slogs sönder. En annan fru skulle rifvit ner taket för Doras produktioner i den vägen, men fru von Heintze gjorde endast en försmädlig min och sade: »Sopa hop skärfvorna väl.» Däremot, då Dora berättade de enklaste saker, som alla skulle kunnat svära på vore sanning, blef frun så att hon sprutade eld och syntes färdig att slå Dora. En gång vid ett sådant tillfälle hade frun skriket: »håll din leda mun, bakdanterska!» Då blef Dora trött på alltsammans och ville flytta, ty orättvisa och skällsord behöfde ingen tåla, inte ens en fattig tjänare, men när frun sedan bad henne och talade vackert vid henne stannade hon ändå, ty Dora var aldrig oresonlig.

Nu hade flera år gått sedan dessa mera stormiga perioder. Man hade lärt sig något af hvarandra, lärt känna kärnan innanför de båda obesläktade skaln. Fru von Heintze fäste sig allt mera vid det föga sammansatta naturbarnet, och i Doras sinne började matmoderns förtjänster antaga större och större proportioner. Naturligtvis aflopp ej allt i någon synnerlig helgonfrid, hvilket vore otänkbart, där en kvinna har att befalla och en annan endast att lyda, men när några timmar förflutit efter hvarje skärmytsling, kom Dora med ånger i sina vackra blåa

ögon och bad, att frun ej skulle vara ond längre. Och då slöt fru von Heintze den goda flickan i sin famn, kysste hennes friska kind och sade: »vi voro häftiga båda två, Dora, och värst jag — förlåt mig!»

Efter hvarje sådan liten uppfriskande scen skulle Dora kunnat gå i döden för sin fru, men som något sådant tillgifvenhetsprof ej begärdes, nöjde hon sig med att grädda våfflor åt henne, hvilket ock i längden var både lugnare och angenämare.

Då fru von Heintze för ej länge sedan blifvit skild från sin man, tyckte Dora att de lefde som i paradiset. Hon hade aldrig kunnat med den tystlåtna, konstige och högmådige herrn, och först när hon fann, att frun delade hennes afsmak, började hon rätt uppskatta vidden af sin matmoders förstånd. Men det var aldrig lönt för Dora att försöka sig in på detta intressanta ämne. En nålhvass blick ur ett par sammandragna ögon tystade henne fullkomligt.

Hvarför de skilts åt, det undrade hon öfver, så att hon fick hufvudvärk. Hon höll sig nu mera för god att söka sin kunskap ur grannskapets skvallerkrönika, och ännu mindre hade hon velat spionera. Aldrig hade hon märkt att något var på sned. Men så en dag reste frun bort, och när hon kom tillbaka, berättade hon i karga ordalag för sin tjänstflicka, att hon hädanefter icke skulle ha någon herre att passa upp på. Slaktarfrun i saluhallen visste att förtälja att fru

von Heintze i flera år tyckt om »en annan», och det var väl inte att undra på, så olycklig som den arma människan varit. Och bagarfröken antydde äfven något dylikt, endast med den varianten, att hon beklagade den hyggelige karlen, som råkat ut för ett sådant stycke.

Dora hade dock ej gått i sin frus skola förgäfvets. Hon knep ihop sina ögon till strimmor, hon med, och svarade i obeskrifligt förnäm ton, att de som trodde sig kunna behålla sina kunder genom att förtala dem, de togo allt väldigt miste. Och från den dagen gjorde hon sina uppköp på andra håll, ända till hösten.

Som i paradiset lefde de. Fru von Heintze steg upp så sent, att Dora hann förrätta sina morgonsysslor utan all kontroll. Och när hon serverade kaffet, visste hon dessutom summan af det intressantaste som stod i tidningen, som hon läste noga, i trots af att hon ogillade dess brist på religiositet. Dora var nämligen blifven andligt sinnad och tillbragte sina fristunder mest på bönemöten. Det oaktadt skulle hon kunnat berömma sig af en efterföljansvärd tolerans. Om det hände, att fru von Heintze var på teatern och Dora på sitt håll, plägade hon erbjuda sig att hämta frun, då hon själf gick hem från bönen. Då svarade frun vanligen leende:

»Det vore mera skäl att jag hämtade dig, som är en så vacker flicka.»

Hvarpå Dora med öfvertygelse sade:

»Kära frun, mig händer intet ondt nu mera. Jag går med Herren.»

»Nå, så storartadt sällskap kan jag inte skryta af. Jag får hålla mig till gaslyktor, spår-vagnar och polisbetjänter.»

»Ja, ja, frun skämtar, hon! Det är bra skada att frun . . . nå, nå, nå . . . Men det ser bättre ut, ser frun. Jag kommer i alla fall.»

»Ack, du lilla konventionella! Nej, allvarligt taladt, Dora, jag litar nog på din moral, men jag skäms för sådan ömklighet, som att jag inte skulle kunna gå ensam.»

»Men man kan tala illa om frun . . .»

»Kan man!» Här blixtrade de bruna ögonen hånfullt. »Vet du hvad, Dora? Konvenansen är de skämda sedernas gamla smilande värdinna.»

»Åh, kära söta, så frun tar till!»

Fru von Heintze skrattade. »Du går vackert hem från bönen, mitt barn, och när du läst din Hemlandsvän, eller hvad det är för litteratur du består dig med, så går du och lägger dig. Men somna inte från lampan! Adjö!»

Fru von Heintze umgicks dels med sina släktingar, dels äfven med de ungdomsbekanta, som ej dragit sig ifrån henne efter skilsmässan från mannen. Bland sina gamla skolkamrater lefde hon ännu på den popularitet, som hennes forna glada lynne förskaffade henne, och styrkt af denna medgång brukade hon i sådant sällskap stråla upp och gifva skämtet fria tyglar. Annars föreföll hon stel och tråkig och störde ofta en

ljufelig endräkt med oppositionella inkast, ju vådligare desto mera hon märkte att de väckte ovilja. Därför var hon allt utom eftersökt. Hennes äldre syster, i hilkens hem hon flitigt vistades, brukade varna och bedja henne att afstå från sitt förargliga sätt. — »Du vinner ingenting med det, Lena, och då du inte kan ändra världen, får du taga den som den är,» sade hon. Men Lena von Heintze ville icke veta af någon rättelse.

Den dag, som dessa anteckningar taga sin början, var hon inbjuden till sin syster, fru Milde, för att med ett litet aftonsamkväm fira dennas födelsedag. Doktor Milde var för tillfället bortrest, hvarför det naturligtvis ej kunde komma i fråga att se andra än damer. Lena hade sökt att undandraga sig festen, men fru Milde hade försäkrat henne, att hon enkom för Lenas skull gjort en den allra ofarligaste utgallring och bjöd på idel hyggliga fruar.

Eftermiddagen kom. Lena låg på sin chäslong och läste. Cigarettröken stod som ett litet moln öfver hennes hufvud och drog sig sakta nedåt mot den öppna kakelugnen, där en brasa glödde. Tafvelramarnas guld blänkte i rött och bildade lifgifvande linier i rummets dämpade ton. En skärmbehängd lampa var ställd halft bakom chäslongen och kastade sitt ljus öfver boken och Lenas profil.

Det var en underlig och vacker profil. Pannan var ren och rak som på ett klassiskt hufvud,

men fortsattes af en liten modern, oregelbunden näsa, munnen stod ut, mörk och svällande som ett kyssande barns, men hakans tvärskurva sträng-
het sade nej till hvarje närmande. Håret var mörkt och hade ett beundransvärdt fäste. Det satt skenbart vårdslöst uppfäst i en grekisk knut. De stora, bruna ögonen blickade tankfulla och sorgsna, och de små fina rynkorna kring dem skvallrade om att den ungdom Lena lämnat bakom sig icke varit odeladt glad. Hennes medel-
långa, smärta gestalt var iförd en slät, mörkblå klädesklädning.

Dora kom i dörren.

»Vet frun af att klockan är half sju?»

»Redan. Då kommer jag för sent.»

»Inte om frun skyndar sig. Frun är ju klädd.»

Lena suckade och reste sig långsamt.

»Lilla Dora, om du skulle gå och säga att jag har hufvudvärk? Det har jag verkligen.»

»Inte. Frun får så roligt så. De ska ha fågel och tårta.»

»Men de ha inga herrar.»

»Som om frun brydde sig om sådant skräp.»

»Det är inte herrarne själfva jag bryr mig om, förstår du, Dora, det är deras förädlade närvaro. När fruntimmer få husera ensamma bli de så hejdlöst småaktiga. I herrsällskap försöka de att göra sig söta och säga följaktligen inte så många elakheter.»

»Hvad behöfver frun bry sig om det! Det är väl alltid roligt att komma ut litet.»

»Förstår du inte att jag har det tusen gånger bättre här i mitt ostörda lugn?»

Med en min af trumpen resignation gick Lena fram till toalettbyrån och borstade sitt hår. Därefter slog hon parfym på sin näsduk, stoppade ett par ljusa handskar jämte en cigarretask i fickan, satte på sig en gammalmodig, rundskuren kappa, tryckte en skinnmössa på hufvudet, nickade farväl och sprang. Kommen halfvägs i trappan vände hon om, bultade på köksdörren och ropade brådskande:

»Ett handarbete, ett kungarike för ett handarbete, Dora! Kan du uppbringa något?»

»Frun sydde ju på ett linne i går...»

»Kan jag dra ett linne med mig på en supé? När det till på köpet bara är åt mig och inte åt de arma hednakvinnorna!»

»Fy frun! — Men kanske frun vill låna mina mellanspetsar att hålla i handen?»

»Tack du, hellre får det vara.»

På vägen gick Lena in i första blomsterbod och köpte sig en vit ros, hvilken hon med omsorg afprovade framför en spegel och fäste vid bröstet. För att akta blomman lät hon sedan kappan vara uppknäppt.

Uppkommen till fru Milde fann hon tamburen fylld med ytterkläder och galoscher.

»Min lilla syster är den sista af alla,» sade fru Milde lindrigt förebrående.

»Brumma inte nu! Du vet väl att ju längre på dagen...» skämtade Lena och drog på sig handskarna.

När hon trädde in i salongen afstannade det sorl, som nyss hörts ut. Lena kände af instinkt att man talat om henne. Hon gjorde en knapp nick för sällskapet och skakade hand med ett par, som hon var bekant med.

En gammal fru i svart sidensars och lös-bena tog upp sin pince-nez och plirade på henne. Lena plirade igen och förvärfvade sig därigenom strax en fiende.

»Det börjar trefligt,» tänkte hon och hälsade på en vacker fru Wess, som hon först ej observerat. Denna föreställde henne för en bredvid sittande rödblommig, rundögd flicka, till hvilken fru Wess därpå hörbart hviskade:

»Är hon inte söt? Tänk hon är trettiofem år — det kan man inte se. Trettiotre högst skulle jag gissa.»

Nu kom fru Milde och lade sin arm kring hennes midja, vände sig till sidensarsfrun och sade i mjuk ton:

»Här får jag för tant presentera min syster, fru von Heintze. Ni äro så rara bägge två, att jag är säker om att ni ska komma att hålla af hvarandra. Är här någon mera, som du inte känner, Lena lilla? Jo, fru Landberg,» här viftade en fetlagd dam på sin burriga lugg, »frök-narna Landberg, nå dem känner du redan. Så, nu tror jag att jag sagt hvad som behöfs. Slå

dig ner nu, Lena lilla, och gör det så angenämt du kan.»

»För mig själf eller sällskapet?»

Fru Milde gaf en bedjande blick, men som hon ej kunde finna ett svar, fritt från guvernantsmässighet, teg hon. Lena valde ut den lägsta och bekvämaste stol hon fann och började ett likgiltigt samtal med fröknarna Landberg. Alla damerna hade handarbeten, så att man när konversationen tröt, bara kunde studera sitt mönster, räkna eller sprätta upp.

»Fru Bastman har bestämdt barnbarn?» framkastade Lena vid en sådan konstpaus.

»Ja, hur så, min snälla fru Hinse?»

»Jo, därför att ni sticker på någonting af skärt garn. Det brukar vara ett kännetecken.»

»Ett mycket vackert kännetecken,» inföll fru Landberg.

»Ja bevars, men något enformigt.»

Fru Bastman skälfde litet på sina ådriga handleder, när hon svarade:

»Om det tillåtes mig att säga min mening, så tycker jag det borde vara vida enformigare att sitta med händerna i kors.»

Lena skrattade lugnt. »Säg inte det. Enligt min tanke går man i sällskap för att få ett albrott mot det hvardagliga. Arbeta kan man göra hemma.»

»Men det är nu en gång ett antaget bruk,» inföll fru Landberg och bredde med värdighet ut sitt broderi. »Och frigör man sig från det

bruket, får man lätt den misstanken öfver sig, att man är lättjefull och inte har intresse för hemmets trefnad.»

Det gick en susning af bifall rundt om det stora divansbordet.

»Fru Landberg menar således, att man skall uppoffra sitt nöje för det allmänna omdömet?»

»Naturligtvis bör man alltid göra afseende på hvad folk säger.»

Lena gjorde en åtbörd af missmod.

»O, du min himmel, ett sådant själfpålagdt tyranni! Hur mycket bättre vore det då inte, att alla lämnade hvarandra i fred och finge göra som de ville.»

»Det tycker jag med,» sade fru Bastman spetsigt.

»Jag menar på ryggen, min fru.»

Här kände Lena en sakta systerlig tryckning på sin fot, hvarför hon fortsatte i gladare ton:

»Men medge, mina damer, att det obligatoriska handarbetsmedsläpandet äfven kan tydas på ett annat sätt?»

»Hur då?»

»Jo som ett misstroendevotum mot sällskapet. Är man säker på att få trefligt ändå, behöfver man ej ta med sig en stramaljbit som vapen mot ledsnaden.»

»Hvilka elaka uttydningar, min lilla fru Hinse. Hade ni nu haft något annat för er, än att se på oss, så hade ni inte fått tid att fun-

dera ut sådant där,» sade fru Bastman och kastade i triumf sitt skära nystan upp i stickkorgen.

»Men hur kommer det sig att herrar reda sig utan några handarbeten?» inföll fundersamt den vackra fru Wess.

»Förmodligen därför att männen ha något att resonnera om. Och har man det, är det svårt att dela sin uppmärksamhet.»

»Och så ha ju herrarne sin tobaksrökning,» sade en fröken Landberg.

»Hvad är det som hindrar oss att röka med?» Lenas ögon glittrade skålmaktigt. »Det skulle betydligt klara intelligenserna.»

»Anständigheten, lilla fru Hinse, känslan för det passande.»

»Om det inte är opassande för män, hvarför skall det då anses vara så för fruntimmer?»

»Det lägger jag mig inte i, och tycka damerna som jag, så sluta vi det här obehagliga samtalet. Fru Hinse får ursäkta, men vi kunna inte följa med längre.»

Det var fru Bastman som med sin ålders majestät fällde detta utslag.

Fröknarna Landberg och fru Wess smålogo menande åt Lena, men vågade ej göra några invändningar.

Lena höjde på axlarna, steg upp och försvann in i doktors rum. Med en min, som tydde på, att hon var fullständigt uttråkad,

sträckte hon ut sig på soffan, tog upp sitt cigarettpaket och började röka.

»Jag är en kretin, som inte kan hålla mun,» tänkte hon högt.

Hon hörde ett frasande af siden och såg upp. Vid hennes sida stod en lång och spänstig gestalt, som uppbar ett klokt, blekt, magert ansikte med fårör kring munnen och grått hår vid tinningarna. Men så lög ansiktet och fick med detsamma ett plötsligt ljus från de många, stora och bländhvita tänderna.

»Det var en liten modig fru, som ändå måste ge tapt till sist.» Rösten lät vänlig och orden kommo långsamt, som om de först varit besinnade. »Ni känner inte igen mig, tror jag, men vi ha ändå råkats förr. Fru Linder är mitt namn.»

Lena reste sig artigt upp.

»Ah, förlåt, jag såg inte först i skymningen. Jo, jag känner igen er. Hvar var fru Linder vid slaget kring runda bordet?»

»Jag satt i en vrå. Det var så roligt att höra på er.»

Hon tog plats midt emot Lena och såg länge på henne. Det låg både smekning och skälmaktighet i hennes blickar. Lena kände sig som inför en närgången man. Det var obehagligt, tyckte hon, och för att freda sig, tände hon en ny cigarett och värjde sig med röken.

»När ni blifvit så gammal som jag, så har ni nog lärt er inse, hur fåfängt det är att strida mot fördomar.»

»Jag skall aldrig upphöra att förfäkta min rätt att vara människa,» sade Lena hetsigt. »Då man inte gör något värre än viker af från de trängsta inhägnaderna, så borde man väl få följa sin böjelse.»

»Det kan så tyckas. Emellertid hata människorna ingenting så mycket som själfständighet. Den generar dem kanske mest därför, att de fatta den som klander mot deras eget uppträdande.»

»Ja, det är misstron som vållar det mesta onda, ty kärleken fattas.»

Lena såg grubblande på sina blåa rök-hvirflar. Fru Linder skrattade.

»Men tycker ni själf, att ni uppträdde som en fördragsamhetens budbärrinna? Ni kastade er öfver den gamla brukspatronessans skära garnnystan med en tydlig lust att sprida löje öfver henne.»

»I så fall lyckades jag illa. Fruntimmer ha aldrig sinne för humor.»

»Humor får inte vara gaddig.»

Det flög en sky öfver Lenas drag.

»Ack ni har så rätt, så rätt. Jag är elak, det är mitt stora fel.»

Hon såg upp med ånger och blygsel, men då hon ånyo fann sig som insvept i den andras

välvilliga granskning, svallade blodet till i en vrede, som hennes goda hjärta ogillade.

»Ni är visst inte elak,» sade fru Linder bestämdt, »om de vackra ögonen skulle ljuga, förstår jag ingenting af världen.»

Det föll en mattighet öfver Lena. Hon gjorde sig ej reda för den. Det var ett tvång, men ett ljufligt tvång. Någoting tyckte hon sig böra säga, men orden, tankarne tröto, och gåfvo rum för en blyg tafatthet.

Fru Linder drog sin stol närmare och lutade sig fram, så att ljuset föll på hennes slätborstade hjässa. Lena tyckte att det gulgråa håret såg ut som trä, hårdt och själlöst. Hennes nerver spändes åter, hon skakade som befriad på sig och sade käckt:

»Ska vi gå ut och kasta oss i striden igen? Det är så roligt att skrämma Ma, syster Ma.»

När de gingo ut, stack fru Linder sin sidenarm under Lenas och satte sig sedan bredvid henne. Det dröjde ej länge, förrän de voro à jour med konversationen, som nu var mycket liflig.

»Det var det jag visste,» hviskade Lena till sin nya bekantskap. »Skvallret går aldrig så intensivt som när fruntimmerna komma tillsammans med sina handarbeten. De ta det som en plikt att förljufva »arbetet» med så många trefliga upplysningar som möjligt. Hör på! Hvad sade jag?»

Det var fru Landberg som förde ordet.

»Jo, det är alldeles säkert. Det finns för öfrigt ingen annan förklaring öfver hvar hon får sina eleganta toiletter ifrån.»

»Hvem är det då?» frågade brukspatronessan.

»Konsul Hjelm. Det vet hela världen.»

»Har varit ja, mamma lilla, men Algot säger att nu är det baron Lans.»

»Tyst barn och låt mamma tala. Men Hjelman är ju cessionsmässig. För att nu inte tala om att han är gift.»

»Hvad bry sådana dåliga fruntimmer sig om dylika småsaker!»

Det var åter fru Landberg.

»Hon har god smak,» inföll äldsta fröken Landberg mildt.

»Jag vet inte hvad herrarne se på den där människan,» sade den yngre fröken häftigt. »Vid dagsljus är hon förfärlig.»

»Därför begagnar hon också tätt flor, söta du.»

»Sak samma,» vågade fru Wess invända, »men på scenen är hon förtjusande. Och så hon klär sig! Damerna skulle ha sett på premièren i går. I tredje akten var hon som omhvärd af solglitter.»

»Säg snarare då af ärbara hustrurs tårar,» afgjorde brukspatronessan högtidligt.

Hon drog ned mungiporna och blinkade med en min, som om hon personligen skulle blifvit kränkt.

»Men baron Lans är då åtminstone inte gift,» sade fru Wess.

Lena lyfte upp hufvudet och såg försmädlig ut.

»Jag förstår hvem det är som damerna nu sist ta heder och ära af. I det fallet skall jag be att få upplysa om att alltsammans är simpelt förtal.»

Brukspatronessan och fru Landberg finga ett uttryck som om deras dygd fått sitt klaraste sken från den omtalades brist på moral och nu hotades af att bli beröfvad denna förmån.

Den äldre damen tog ordet med myndig röst:

»Jaså, fru Hinse är så nära bekant med damer af den sorten?»

»Jag heter inte Hinse utan von Heintze, min goda fru. Och jag behöfver inte alls vara bekant med en person för att på god tro antaga hennes oskuld. Har ni eller någon annan af sällskapet sett ifrågavarande aktris i någon mera intim situation med hvilken herre det vara må? Nej. Har hon barn? Nej. Bor hon tillsammans med någon? Nej. Hvad vet ni då? Och när ni ingenting vet, hvarför i Herrans namn då inte hellre tiga?»

Brukspatronessan fläktade upprörd med näsduken.

»Puh! Fy! Puh! Det var det värsta jag någonsin hört!»

»Ni tvista till och med om älskarens namn.»

»Lena!»

»Ja, Ma lilla, du är så van att höra förtal, att din finkänslighet tycks ha blifvit barkad. Men det är inte jag. Mig upprör det ohyggligt.»

»Hvad vet du egentligen om damen i fråga?»

»Rent ut sagdt: ingenting. Men mitt handlingssätt är ändå vida höjdt öfver ert. Åh, detta eländiga förtal, som sprides ut af afundsjuka kamrater, dryftas af druckna snobbar eller afsnästa kurtisörer och sedan tas upp af alla nyhetsungliga och tanklösa.»

Det blef ett rassel af nålar, saxar och stickor, ett det mest karakteristiska ackompanjemang till den stämning, som lyfte sina böljeslag i den upprörda kretsen. Under den pinsamma tystnaden böjde Lena sig ned och kysste sin hvita ros, för att dölja de tårar, hvilka ville tränga fram i hennes ögon. Hon förstod mer än väl att hon som vanligt skjutit öfver målet och med sin häftighet skadat den sak hon ville gagna, och att den heliga vreden oftast väcker mera förargelse än det hela är värdt.

Slutligen sade fru Linder på sitt besinningsfulla sätt:

»Om jag förstått fru Heintze, fru von Heintze rätt, så plågas hon af orättvisan att höra en person dömas, som inte är tillstädes för att kunna försvara sig. Det är mycket vackert af henne, och det ger oss alla goda garantier.»

Vacker var äfven den blick af tacksamhet, som träffade henne från Lena.

Brukspatronessan låtsades ingenting höra, utan satte på sig pince-nezen och började räkna. Fru Landberg vek ihop sitt broderi med sårad värdighet. Endast de yngre damerna syntes försonligt böjda.

Som en befrielse kom husjungfrun efter en stund och anmälde att det var serveradt. Under supén mildrades sinnena betydligt. Fröknarna Landberg, fru Wess och Lena togo ett litet bord för sig själfva. Fru Linder sökte äfven komma dit, men fick ej plats. Damerna fingo af doktors egen bourgogne, och sherryn var heller intet fel med. Fröknarna sprungo beställsamt med assietter och saladiärer. Fru Landberg strålade af rosor på kinderna och blixtrande ögon, och när hon blef varse sin föryngrade bild i doktorinnans stora nysilfverbricka, blef hon så glad, att hon ideligen gapskrattade. Själfva brukspatronessan vardt mera mör i den starka värmen, och när Lena upprymd drack henne till, svarade hon artigt, utan pince-nez.

Det skulle knappt varit möjligt att i detta gemytliga, blomstrande lag igenkänna samma tråkiga hufvuden, som nyss förut suttit nedböjda öfver handarbetena. Lena reflekterade däröfver och kom till det resultat, att förut det specielt kvinnliga, men nu däremot det rent allmänmänskliga gjort sig gällande. Hennes funderingar togo sig luft i ett mycket vanligt, men därför icke mindre sant utrop:

»Herre gud, hvad god mat är för en skön sak!»

Hon steg upp, fläktade sig med servietten och sade, i det hon passerade fru Linder:

»Märker ni någonting?»

»Nej, hvad då?»

»Jo, nu sakna vi inte herrarne. Nyss voro vi bara fruntimmer, nu äro vi hela människor och oss själfva nog. Det är rent af löjligt att vi kunna reda oss så bra ensamma.»

»Sätt en liten diskussion i gång, får ni väl se hur det blir.»

»Nej tack, nu vill jag ha lugn. Man ska inte fresta Gud. Å, hvad det är varmt!»

»Ni ser just ut som en liten bachant. Det fattas bara vinlöf i håret eller hellre en krans med röda rosor.»

»Men jag tycker bara om hvita. Om jag varit en af forntidens patriciskor skulle jag sofvit på hvita rosor.»

De hade kommit ut i salongen, och Lena sjönk mätt och glad ned i en fåtölj. Armarne hängde ledlöst utmed sidorna, och hon blundade stundtals.

»Det skulle nog varit en vacker syn, och en vacker död också, fruktar jag.»

»Hellre en vacker död, än ett lif fullt af fulhet och ledsnad.»

»Det finns så många sätt att smycka sitt lif med skönhet. Att fylla sina plikter är inte ett af de sämsta.»

Fru Linder stod framför Lena och siktade betänksamt på henne med sina ljusa, beskedliga ögon.

»Hon är dum,» tänkte Lena och gäspade lätt. »Hon förstår inte att följa med på ett litet öfverdåd. Hon kommer med hela sitt tunga pliktartilleri och kör öfver mina skämtblomster. Och så vill hon mästra mig! Den som ändå hade haft en kavaljer här nu, en af mitt slag! Han skulle sitta där, en liten bit ifrån mig, och tala sakta, ostörd af sorlet därute. Han skulle säga mig förtjusande dumheter, ty det är för odrägligt, när de vilja kurtisera och vara djupsinniga på en gång. En af mitt slag, å... I stället skall man ha den där gamla bitbaggen, som förföljer sig.»

Kalla fläktar från ett öppet fönster nådde Lenas panna. Hon reste sig upp, åter klar och behärskad.

»Det var skönt med den friska luften. Det var för varmt där inne, och jag tål ingenting.»

Fru Linder log hvitt och sarkastiskt:

»Ni vill väl inte påstå att ni var... hur skall jag säga?»

»Säg hvad ni vill,» sade Lena vårdslöst. »Jag har endast druckit ett glas beaune och ett halft af sherryn, men det är nog för mig.»

»Nå, det var ju riktigt herraktigt. Ni är den uppriktigaste människa jag träffat på.»

»Men det är väl inte något fel?»

»Tvärtom. Det är en sällsynt förtjänst. Ni har också tagit mig med storm.»

Lena räckte afväpnad sin hand åt fru Linder.

»Kära... jag vet inte hvad jag skall svara. Jag är inte van vid att slå an på fruntimmer. Inte på några för öfrigt,» rättade hon sig.

»Det är för att ni är så olik andra. Men hvar och en som känner er, måste hålla af er.»

Lena teg brydd.

»Tycker ni ej, lilla rara fru Lena, att vi skulle kunna få umgås med hvarandra? Jag tror så säkert att vi skulle stämma bra öfverens.»

»Ja, det förefaller mig som om vi i mycket hade lika åsikter. — Tack! Mitt hem är enkelt, och jag har helt litet umgänge.»

»Så är också förhållandet med mig. Sedan... sedan jag blef änka, har jag fått inskränka mig rätt ordentligt.»

Fru Linders ögon fylldes af tårar. Hon fortsatte:

»Det har varit en förfärlig tid för mig, sedan vi sist sågos. Men det är bara att hålla sig rak, att strida mot svårigheterna, tills man blir herre öfver dem.»

Hon tryckte näsduken mot ansiktet och sade, i det hon klappade Lena på armen:

»Men här sitter jag och tynger ned er, och det är bra illa gjordt. Nu ska vi vara glada. Inte sant, ni kommer snart till mig? Jag lefver så indraget med mina pojkar.»

Lena lyste upp af intresse.

»Ack, ni har barn! Äro de söta? Jag tillber barn, må ni veta.»

Fru Linder slog till ett skratt.

»Mina pojkar äro sexton och aderton år.»

Den varma ström, som kommit Lenas kinder att glöda, sjönk hastigt ner igen. För att säga något yttrade hon:

»Ni känner väl min lilla systerdotter, Ada Milde, är hon inte en älskvärd unge?»

»Jo, det är bara synd, att hon skall vara ofärdig.»

Lena skrattade glad.

»Vi måtte inte mena samma barn?»

»Har ni inte sett att Ada är sned? Högra axeln skjuter upp ett förfärligt stycke öfver den vänstra.»

»Nå om hon efter en ansträngande termin skulle blifvit litet förvuxen, hjälps det ju strax med sjukgymnastik. Det skall jag minsann säga åt Ma om.»

»Ja, men jag skall be att slippa bli inblandad i det där. Maria är mycket snäll, men tål inte höra ett ord om sina barn.»

»Å, ni kan vara alldeles lugn för att jag skall låtsas ha gjort observationen själf.»

Sedan fru Wess spelat litet piano och kaffe druckits, tackade fru Bastman värdinnan, hvilket var en signal för de öfriga. I tamburen vändade flera sömniga jungfrur. Klockan var redan half ett.

Den vackra fru Wess tog sig briljant ut med sin stora hvita lammskinnskrage och mössan på sned öfver det mörka håret.

»Nu är jag färdig, kom min dueña,» sade hon åt sin jungfru. »Men fru Heintze, skall ni gå ensam? Det är väl aldrig ert allvar?»

Lena flaxade med sin gamla rundskurna kappa:

»Tror ni inte jag får gå i fred i den här? Jo, var lugn för det. Jag kan inte hjälpa, att jag säger det, men det är bra lustigt med en del damer. Först göra de sig så vackra som möjligt, för att sedan ovillkorligen tvinga folk att följa med som skydd.»

»Bra, bra,» hviskade fru Linder. »Det där hade jag velat säga själf.»

Fru Wess blef litet stött, men förlät snart, i synnerhet som det bäska pillret varit så väl insockradt.

Fru Linder gick Lenas väg och sade god natt vid porten efter att ha affordrat ännu ett löfte om besök af sin nya bekantskap.

Det gick en tid, innan Lena träffade fru Linder, och då det slutligen skedde, var det händelsevis. De möttes en förmiddag på gatan.

»Jag trodde ni hade glömt mig,» sade fru Linder, »och hade börjat finna mig i det. Jag är inte bortskämd med sympatier.»

Lena kände blygsel öfver hvad som sett ut som ovänlighet, men hvilket i själfva verket varit skygghet. Hon var af en öppen natur, men tyckte därför icke om att någon gick henne in på lifvet, och fru Linders välvilja hade nästan förefallit besvärande. För att försona den nedstämdhet, hvartill hon varit orsaken, bjöd hon på det enträgnaste fru Linder till sig, nu med detsamma, så att det skulle blifva något af, som hon tillade.

Fru Linder hade en massa invändningar, men lät öfvertala sig. När hon så bestämt sig för att helt ogeneradt skilja sig från hemmet och äta middag borta, precis som en herre, blef hon märkbart upplifvad.

»Nu släpper jag inte af er, ty då kanske ni skolkar,» utbrast Lena, förtjust öfver sin framgång. »Jag följer er, då ni ger bud hos er, och så gå vi hem tillsammans. Den lilla förändring, som ni förorsakar, kan jag godt reda mig med i sista stund. Det går an, att jag har så snäll jungfru. Hon blir aldrig ond, då det kommer främmande.»

»Ha ha ha! Ni är verkligen rolig! Ja, den trefligaste lilla fru jag någonsin träffat på. Jag föreställer mig allt, att ni bör vara en bra lekball för jungfrurs nycker!»

»Då känner ni inte mig. Jag regerar med järnspira. Men jag finner ingenting underligt alls i att jungfrur i allmänhet äro föga förtjusta i främmande. Herrskapet har nöjet, men tjänarne blott besväret.»

»Nå, men man har inte den sortens folk för rolighet heller. Det är väl meningen att de skola göra nytta för sin dryga lön.»

»Det är klart. Hvar och en bör göra rätt för sig.»

Lena tystnade, ty hon fann, att ämnet gaf anledning till meningsskiljaktighet och ville inte tvista, helst då hon var hungrig. Fru Linder bodde långt bort på Östermalm, och som hon dessutom gjorde litet toalett, togo alla dessa förberedelser en rundlig tid. När de voro vid Lenas port på Smålandsgatan, slog klockan half 6. Just där utanför hälsade fru Linder på en bekant och talade några ord vid henne.

»Det var fröken Lamb,» sade hon i trappan.

»Vid teatern?»

»Nej, den här är på kontor. En rysligt snäll och hygglig människa, fastän litet löjlig. Men det kommer sig visst af att hon skrifer.»

Då Dora öppnade tamburdörren såg hon fnurrig ut. Men Lena låtsade om ingenting, utan gaf sina order i den vänligaste ton. Fru Linder gick in och gjorde sig hemmastadd.

»Nej, hvad här var trefligt,» yttrade hon förbindligt. »Ett riktigt litet fågelbo. Alla dessa draperier, kuddar och fiffigheter ni har förstått att plocka ihop! Här kan man ha det så godt, att man alls inte vill härifrån.»

»Ja, här ingen som ostädar,» sade Lena vemdigt. »Vet ni, jag tycker så mycket om hem med små lifsmärken i.»

»Kära fru Lena, det hörs att ni aldrig hittat en upp- och nedvänd smörgås i er förmakssoffa.»

Lena blef med ens glad igen och försvann i köksregionerna.

»Tallrikarna stå väl till värmning, Dora lilla?»

»Jag vet just inte att jag brukar glömma det.»

»Vi ta soppan först.»

»Ja, det brukar ju vara vanligt, det.»

»Och medan vi äta steken, springer du ner och hämtar glacemarengerna, som jag beställt. Slå upp såsen särskilt.»

»Till marengerna?»

»Nej, till steken, dumh . . .»

»Ursäkta, men frun brukar ju säga att man ska vara logisk, eller hvad det heter.»

»Jag brukar, ja! Jag brukar tala med dig som med en jämlike, och det är rysligt enfaldigt af mig. Du är en näspärla, nu vet du det, min kära Dora.»

Lena torkade med ovanlig fart några glas, hvilka det var fara värdt att hon inte kunde se, så som hon knep ihop ögonen. Och Dora envissades att vända ryggen åt sin fru hela tiden.

»Åja, kära frun, frun behöfver inte vara rädd att jag glömmer mig. Jag vet nog hvilken ofantlig differans det är mellan frun och mig.»

Det var tur att Dora stod bortvänd, ty nu kunde Lena inte låta bli att skratta. Att hon skulle säga *differans* också! Allt hvad Lena sade, tog Dora efter.

»Jag begriper inte, hvarför du skall vara vid ett så nedrigt lynne i dag, Dora? Hvad har jag gjort dig?»

Dora snurrade hastigt om med vispen i högsta hugg.

»Är det *jag*, som . . .»

»Just du. Och om jag vore vidskeplig, som du, ja, just du, titta hur mycket du vill, och gör ögonen så runda som tefat . . .»

»Hurudan man blifvit skapad, rår man väl ändå inte för.»

»Hvad du är led! Som om du inte visste, att jag tycker att du har vackra ögon. Om jag vore vidskeplig *som du*, skulle jag säga att

beröm har otur med sig. För just i dag har jag berömt dig igen, som jag för öfrigt alltid gör, elaka, elaka Dora.»

Med ens låg vispen i kastrullen och glasen med ett klirrande skjutsade åsido. Lena hade armarna om halsen på Dora, och Dora händerna knäppta om Lenas lif.

»Nu äro vi vänner igen, säg?»

»Ja, kära, välsignade frun! Det var bara det, att det dröjt så länge med middagen. Och jag blef så ledsen, att det skulle komma främmande, då steken var borttorkad, och vårt rykte skulle bli till spillo gifvet.»

»Så riksviktigt är det väl inte. Emellertid är steken bra som alltid. Skynda dig nu, min lilla skatt!»

Vid middagen voro de båda fruarna vid den bästa disposition, allting prisades, från rågbrödet till jungfrun, som passade upp.

»En vacker flicka,» sade fru Linder. »Hon har väl många fästmän?»

»Ni menar beundrare? Helt säkert, men fästman har hon ingen. Hon ligger inte åt det hållet.»

»Sådant kan man aldrig veta.»

»Det var väl konstigt. Jag känner henne så bra, som om hon vore min egen syster. Hon tycker inte om karlar. De äro så råa, säger hon.»

»Ett sådant fenomen!»

»Tycker ni? I alla fall kan omdömet gälla dem, som komma i hennes väg. Utan förfining är erotiken vedervärdig.»

»En tjänstflicka kan då ej ha så stora pretentioner.»

»Men denna har det ju, hör ni. Det är för öfrigt stor skada. Vore jag man, blefve jag tvärt kär i henne. Hon har alla för äktenskapet erforderliga kvalifikationer. Hon är god, frisk, vacker. Och så lagar hon mat bra.»

»Det var en enkel uppfattning af äktenskapet.»

»Äktenskapet kan också endast tillfredsställa enkla naturer.»

Fru Linder blef röd. Hon satt tyst en stund. Sedan sade hon:

»Och hvad vill ni då ha för de andra, de utvecklade?»

Lena var blifven tankfull och svarade efter sinnande:

»Det är det jag inte vet. Det förefaller mig ibland, som om den stora kärleken hölle på att dö ut.»

»Och ni tror, att det är äktenskapets fel?»

»Till en del, och kulturens, de nya tankarnes. Så fort man tagit itu med att lära sig tänka, växa äfven fordringarna. Och när man börjar hafva kraf på vår beprisade, civiliserade nittonde-århundrade-kärlek, så finner man hur liten och tarflig den i verkligheten är. Den står djupt under djurens.»

»Nej, det var nästan starkt!»

»Ack låt inte skrämma er af ord! Hör bara på. När man proklamerar monogami som det enda saliggörande, och det göra ju vi, har man då ej rätt att fordra trohet? Men sådan finns ej.»

»Lilla barn, om ni själf råkat ha några bittra erfarenheter, skall ni väl därför inte ta er rätt till sådana slutsatser. Ifall en och annan man kan vara glömsk af sina plikter . . .»

Lena smålog.

»Ni förstår mig inte. Vi lämna åsido männen. Hvad veta vi om dem? Bra litet att taga fasta på. Det skall möjligen vara Garborg som lagt fram några *documents humains* i den vägen, och inte annat jag kan finna, handla de om ungarlarne eller olyckligt gift folk. Jag menar kvinnorna. Hos oss, väluppfostrade damer, kunna naturligtvis inte några simpla distraktioner vara på tal. Men den absoluta troheten, rak och klar som en ljusstråle, den finns inte. Genom våra hjärnor med deras många veck och skrymslen flyga så oförmodade tankar, som ej enligt gängse sedlighetskraf kunna försvaras. Vi äro behärskade och låta därför ej tankeutkastet modelleras till formlig begärelse. Det plånas ut för att helt säkert efterträdas af ett nytt. Men en klar skifva med blott och bart den älskades namn, det är vår kärlek inte. Tror ni ej, jag har lagt märke till alla de leenden, färgskiftningar, glänsande blickar, rösttremulationer, som de hederligaste gifta kvinnor förrådt inför främmande

män? Hvad är det annat än en tillnärmelse till alltför varma känslor? Gör man så åt sin vedkarl eller åt sin tvätterska, eller förekommer öfver hufvud taget sådant fruntimmer emellan?»

»Ni talar som om er vedkarl också vore fruntimmer, ha ha!»

»För mig är han åtminstone ingen man, såvida naturligtvis han inte vore ovanligt vacker och stilfull. — Vill ni ha en cigarrett?»

De gingo ut från matsalen och in i Lenas andra rum. Våningen innehöll blott tre, och det sista användes af Dora.

»Detta är således er sängkammare. Hvar sofver ni? Ah, där bakom skärmen! Det är praktiskt.»

Fru Linder talade för att tala, men Lena märkte mycket väl, att hon var bragt i förstämning. Hon förstod delvis äfven orsaken, men det bjöd henne emot att å nyo upptaga ämnet efter det oförstående svar hon fått, då hon blottat sina innersta tankar. All den älskvärdhet hon kunde förfoga öfver, begagnade hon i stället som medel att förmildra den andra. När hon så fått fru Linder upp på sin bekväma chäslong, lagt kuddar omkring henne och bredt ett täcke öfver hennes fötter, satte hon sig framför henne och såg så innerligt god och välmenande ut, att det var omöjligt att längre motstå henne.

»Får jag tala till er som en moderlig vän?» sade fru Linder.

»Som en vän, ja tack, jag begär ingenting bättre. Men moderlig, det vore en orimlighet. Det är väl inte så många år, som skilja oss åt.»

»Smickrerska, förtjusande och farliga lilla smickrerska! Ni har då märkt, att man inte kan säga en äldre dam något behagligare, än låtsas vara i okunnighet om hennes ålder? Nå, sak samma, jag bekänner åtminstone min svaghet. Jo, hvad jag ville säga är: det gör mig ondt om er. Ni måtte ha genomgått mycket.»

Lena svarade ej ett ord. Men hennes ansikte sammandrogs i en stel oåtkomlighet, som borde sagt mer än långa meningar.

»Ni är född till lycka, att älskas, att bäras på händerna . . .» fortsatte fru Linder.

»Tack skall ni ha, men då blir det alltid så obekväma tryckningar. Jag går helst själf.»

»Så hårdt, så bittert det där låter! Jo, säger jag er, ni lider af er ensamhet. I ett godt familjelif hade ni aldrig råkat in i denna fördärflika, moderna riktning.»

»Minsann, det har ni rätt i! Med man och hushåll, sju barn och tre jungfrur, symaskin, stortvätt, linnelagning, strumpstoppning, läxläsning, moralpredikningar, svärmor, svägerskor och skvaller hinner man inte till för något mera. Gud vare tack och lof, det ödet har jag undsluppit! Familjelifvets lycka, hvad?»

»Håna inte hvad som dock är det bästa på jorden!»

»Så synes det er, men inte mig.»

»Kära fru Lena, är ni gladare med er bittra pessimism? Ni har förlorat tron på det högsta, kärleken.»

»Att ni inte vill förstå mig! Ni kan det inte, kort och godt. Låt oss inte tala mera om det.»

Lena steg häftigt upp och gick af och an på golfvet. Fru Linder såg på henne från vägg till vägg, med horisontela veck i pannan.

»Hvad är det för lagpåbud att helt enkelt förklara den sexuella kärleken som det högsta på jorden? Den är nyttig och bra att ha, för så vidt det anses nödvändigt att samhället skall bestå. Eljes är den ofullkomligheten själf och har sin gloria endast genom gamla traditioner.»

Fru Linder sänkte modfälld hufvudet och sade med vibrerande röst:

»Jag tänkte annars, att när två människor vilja offra allt för hvarandra, åtminstone det skulle gå fritt för kritik.»

»Men det göra de endast med den, kanske ofta omedvetna, bakgrunden, att de själfva skola få det bra.»

»Hu, det var krasst! Nå, fru von Heintze, ni tror således på ingenting?»

»Således? Jo, jag sätter människokärleken som det heligaste jag vet.»

»Det låter fasligt storståtligt. Och så är det så abstrakt.»

Det blef en paus. Dora tände en lampa till och satte fram några frukter i en skål. Därunder

kastade hon en och annan rekognoscerande förstå-sig-påare-blick till de båda fruarna, och när hon fann att något var på tok, gjorde hon en liten impertinent kastning med nacken. Så sade hon med mild värdighet:

»Får jag be att få tala några ord med frun, då det blir tillfälle?»

Då Lena kom ut frågade Dora:

»Får jag ta in te snart?»

»Det är ju inte så brådtom. Fram emot half tio, tycker jag.»

»Frun! . . .»

»Nå?»

»Den där gamla frun där inne är inte snäll.»

»Å, hvad du pratar, Dora! Det är tvärt om ett utmärkt fruntimmer.»

»Det är möjligt, att hon kan skapa sig. Men har man så många rynkor som hon, har man allt varit ofta ond.»

»Ha ha, du plöjer med mina calfvar, Dora. Fru Linder är inte ung längre, och därför så . . .»

»Af ålder får man tvärrynkor, men af vrede längdrynkor. Akta sig för henne, frun!»

»Om du inte tiger, Dora, så bjuder jag hit henne hvarenda dag!»

Lena hotade henne med fingret och gick in. I samma minut ringde det på tamburklockan.

»Hvem kan det vara så sent?»

Det hördes in hur Dora öppnade och äfven hur hon utbrast:

»Nej, men så vackert! Hvad frun skall bli glad!»

Hon trädde in i triumf och bar en stor bukett hvita rosor.

»Sådant får man, när man är så söt och rar som frun.»

Lena hade stigit upp. Hon satte ovillkorligen handen mot bröstet, blundade och blef märkbart blek.

»Budet har redan gått,» pladdrade Dora. »Jag kan inte upptäcka något kort, och inte var det några muntliga hälsningar heller.»

»Lilla Dora, gör i ordning te.»

Fickan försvann. Lena satte blommorna i vatten och ställde sen buketten på bordet vid chäslongen. Sedan tog hon sig för att syssla med något borta i skymningen, och när hon åter kom fram, hade hon blifvit skenbart lugn.

»Så härliga blommor!» utbrast fru Linder. »Hvita rosor till, just precis er speciella smak, om jag minns rätt?»

»Rosor tycka ju alla människor om,» sade Lena likgiltigt. »De äro af ålder utkorade favoriter och bland de enda som förmå bära upp sina traditioner,» tillade hon med ett svagt löje. »De där modenyckerna, som upphöja blommor utan doft och fyllighet, är jag ej med på. Man skall kunna begrafva sig i dem, hvila mjukt och domna i vällukter!»

Hon sänkte ansiktet och drog andan med fulla tag.

»Ni lilla sybarit!»

Fru Linder såg på Lena, på det glänsande håret, som i fina vinklar strök sig upp från pannan, de mjuka ögonhåren, som släpade ned mot de hvita rosorna, hon såg de smala kindernas rena oval och varma färgton, gestaltens hela veka behag och allt i relief mot siden, plysch, afrundade hörn, dämpadt ljus, bekvämlighet och ro. Och bakom detta trodde hon sig märka något annat . . .

Men sig själf såg hon som i en tableau vivant. Gammal och utnött, kantig, osympatisk, sträng, plikttrögen, men ändå oförnöjd, satt hon där och bläddrade i sina gossars skraddarräkningar. Ofvanför, som vid ett altare, hängde den aflidne mannens porträtt, den mannen, som gjort henne så gränslös sorg medan han lefde, men nu hissats upp i jämnhöjd med helgonen, den mannen, hvilkens anlag hon med bäfvan såg gå igen hos sönerna, medan hon samtidigt framhöll honom som ett strålände mönster. Och rundt omkring gapade förtviflan och bekymmer. Ingen ljuspunkt tyckte hon sig finna, men smått agg, små förtreter endast som afbrott mot de stora.

Hon pressade tillbaka de tårar, hvilka ville börja sitt flöde, tårar af ångest, harm och nu af något nytt: en vaknande afund. Hon hade trott sig få beskydda den frånskilda frun, och ansatserna hade varit goda, då de först kommo tillsammans. Om den andra, ensam och barnlös, hade varit armare än hon, det hade något varit!

Hon skulle tagit henne till sitt rika hjärta, omhuldat henne, rådt henne, ledt henne från afvägar, hjälpt henne med sin erfarenhet. Men den där fru Lena hade hastigt frigjort sig, velat vara själfständig. Och hvad värre var, hon var icke allena och öfvergifven... säkert fanns någon, som fikade efter hennes gunst. Hvem?

När Lena blickade upp med vemod och drömmeri, förskräcktes hon af fru Linders frånstötande utseende. Hon sprang upp, slingrade sina armar om henne och kysste gång på gång hennes händer och kinder.

»Se inte på mig så där, jag uthärdar det inte!» hviskade hon. »Jag är inte lycklig, och inte har jag gjort något illa. Ni har ej något skäl i världen att vara ond på mig. Låt oss vara vänner, i hufvudsak stämna vi ju så godt öfverens!»

Fru Linder kände sig förkrossad öfver att ha blifvit genomskådad. »Jag är inte lycklig, så att ni har intet skäl att vara ond på mig». Detta var en förödmjukelse. Men då hon hade den varma, lidelsefulla munnen mot sin hud erfor hon en njutning, som då man trycker ett upprödt barn i sina armar. Hennes sinne vände sig till det goda, under det att ännu resterna af vildnaturen inom henne fråssade af vällust öfver den andras smärta.

»Lena, mitt barn, vi ska inte missförstå hvarandra mera. Jag får ju säga *Lena?*»

»Ja, säg Lena, och banna mig, när du tror att jag är dum! Du skall *bevisa* att jag har orätt i mina teorier, inte bara komma med prat om 'det enda rätta'. Du vet naturligtvis mer än jag, då du erfarit mera, och du säger sant i att jag funderat för mycket i min ensamhet, i stället för att lefva med i verkliga lifvet.»

»Så låter det höra sig. Inte skall en så söt kvinna som du tvina bort i torra idéer, när lifvet har så mycket godt att taga vara på.»

I sin uppsvallning reflekterade Lena ej öfver detta yttrande. Då hon fått sin nya vän god, blef hon glittrande glad, och vid teet språkade hon om allt möjligt.

»Den där fröken Lamb, hvad har hon för signatur?»

»Vet du, det håller jag ej reda på,» skratade fru Linder. »Och inte heller hvar hon skrifver, eller om hon alls får något tryckt.»

»Men hur vet du då, att hon skrifver?»

»Nu sätter du mig riktigt på det hala. Inte har hon förtrott mig något. Det vet hon vore ej värdt, fastän vi äro verkligt goda vänner, ty jag är en afgjord motståndare till blåstrumpor. Men jag har hört glunkas, att hon skulle syssla med litet bläcksudderi. Och så är hon svärmisk af sig, skrifver gärna bref, och sådant är misstänkt. Ha ha, den beskedliga Mimmi. Hon är så torr som en siffra och arbetar också på kontor.»

»Bor hon i familj, sin egen, menar jag?»

»Nej, hon hyr in sig hos en inackorderingsfru. Föräldrarna äro döda, systrarna bo på landet, och här har hon bara en bror. Det är synd om henne. Vet du, du borde bli bekant med henne.»

»Nej tack, beskrifningen låter föga lockande. Jag kan inte med sådana där månskensmänniskor.»

»Men hon skulle säkert bli betagen i dig. Och det skulle göra henne godt att få språka med en så frisk kvinna som du.»

»Nej, nej, nej, förskona mig! Det gör mig ondt om din fröken Lamb, men jag offrar mig sannerligen inte för hennes skull.»

»Aj aj, hur står det nu till med människokärleken?»

»Du har väl märkt,» svarade Lena gladt, »att teori och praktik äro vidt skilda saker?»

»Som jag säger, du är den uppriktigaste varelse på jorden, ett riktigt pärlband af själfbekännelser. Men nu får jag lof att gå hem, hvad klockan har blifvit mycket!»

De båda damerna kysstes vid afskedet.

* * *

Då fru Linder fått dörren låst efter sig, dukade Dora af. Det låg bekymmer öfver hennes eljes klara panna, och hon hoppades att Lena skulle säga något. Då därmed icke ville

blifva något af, suckade hon djupt, men utan resultat. Men nu blef Dora förargad och sade kort:

»Inte förstod jag att buketten skulle hållas hemlig.»

»Hvad är det du säger, människa!» brusade Lena upp.

»Frun blef ju arg för att...»

»Har du mist förståndet? Hvad begagnar du för språk?»

»Så noga det är ibland! Ja, det kan ju vara behagligt med litet variationer. Men en fattig tjänare får allt låta bli att bli kantstött hon, när hon visas ut som en smutsig hund till tack för att hon menar väl. Jag säger så här: var så god, fru von Heintze, säger jag, och tag mot en ringa gåfva från någon, som tycker att frun är som en fru bör vara. Och då svarar frun bara: Gå! Tig, sköt teet, du, det här angår dig inte! Äuuuh!»

»Se så där, nu börjar hon gråta! Vet Dora, jag är alldeles för trött att ha några uppträden i kväll. God natt! Låt inte fantasierna skena i väg med sig, så hon far till Blåkulla. Vi ha påsk snart.»

Lena drog sig med stor värdighet tillbaka i sitt inre rum. Där stod hon först en stund och stirrade på den brinnande lampan, tills hon såg hvita kupor öfverallt. Långsamt klädde hon af sig, borstade sitt hår och skötte sina händer.

De släta ringarna drog hon af i det hon granskade det intryck de gjort på fingret.

»Märkt,» muvlade hon sakta.

Blommorna stänkte hon med vatten, och i stället för att bära ut dem i kallt rum, satte hon dem på nattduksbordet, oaktadt hon visste att de skulle bringa henne hufvudvärk.

»Ni äro det ljufligaste som finns,» sade hon åter, ty hon hade fått den vanan att ibland tala för sig själf. Och så släckte hon ljuset i nattstaken.

Men därute grät Dora utan återvändo. Hon sökte tröst i religionen och fäste sina hoppfulla blickar på språket ofvanför sängen: »Skulle icke Kristus sådant lida och sedan ingå i sin härlighet?» Ordet kunde dock ej förtaga det förfärliga. Fruen hade bedt henne dra åt...! Dra åt...! Henne, Dora, som älskade sin fru så mycket!

Hon somnade med svullna ögonlock och blef ej glad förrän morgonen därpå.

3.

Fragment ur fröken Mimmi Lambs dagbok.

1°/₂ 92.

Det kan inte hjälpas, jag måste tala ut, ty denna evinnerliga tystnad dödar mig. Att tänka sig ett sådant lif jag för! Klockan nio måste jag vara på kontoret och så dröja där ända till fem, endast med afbrott af frukosten. Frukosten! Jag är visst ingen gourmand, men bland alla små-tortyrer som gifvas, är nog inte det den minsta att hvarje dag precis kl. 12 behöfva äta smörgås, som jag afskyr, på franskt bröd, som jag afskyr, med svampig sötmjölksost, trådigt salt kött eller sladdrig kalfstek, all denna omväxlande härlighet nedsköljd med ljumt öl eller ladugårdsdoftande mjölk. På hela långa förmiddagen finns för mig icke utsikt till andra varianter än möjligen skifbröd och medvurst. Biffstek skulle en lättsinnig slösare föreslå? Det blir för dyrbart, och för resten tål inte grosshandlaren matlukt på kontoret.

När klockan slår fem lägger jag ihop mina böcker och rustar mig att med oemotståndlig tjuskraft beträda mitt segertåg öfver Norrbro, Gustaf Adolfs torg och så vidare. Jag friserar upp mina blonda lockar — snyggt hår har jag — och sträcker på mig efter bästa förmåga. Det klär min höga, något smärta figur att hålla arm-bågarne tryckta till sidorna och att sträcka fram min charmant chauserade, oklanderliga vrist i långa stolta steg à la tupp. Och så går jag i den oskärade jungfrulighetens hela majestät, med all den prestige mig tillkommer. Så går jag hvar eviga dag. Jag synes blygsamt skåda rakt för mig, men icke desto mindre ser jag åt både höger och vänster.

»Hon såg som den som söker ser,
hvem vet på hvad hon tänkte?»

Bekänn kort, Mimmi, du ser efter »om dom tittar på dej».

Men det är det märkvärdiga, att det göra de ej. Jag tycker, för att vara fullt uppriktig, att jag ser ganska bra ut. Jag klär mig väl, ty jag kan ha mina klädningar ända till för-tviflan länge, jag för mig väl, och inte ser jag dum ut. Jag skulle mycket bättre kunna förstå, att folk fäste sig vid mig, än att de *inte* göra det. *Hvarför* gör man inte det? *Hvarför* skall jag gå och komma obemärkt, hur mycket jag än gör för att bli observerad? Ja, jag förstår det inte.

Lena.

3

Nå, emellertid, jag går klockan 5. Om vintern är det mörkt, om sommaren ljus, det är hela skillnaden. Om våren... Nej, Mimmi, tala inte om, tänk inte på våren, ty då blir du sentimental. Du bör ha fått klart för dig, gamla flicka, att det ej är för dig som himlen är så hoppfullt ljus, som träden få små barnblad, som blommorna i Kungsträdgården sända ut sina väl-luktsrus...

Du får inte låta berusa dig du! Gamla flickor ska vara nyktra, annars tar katten dem.

Baff! Jag blundar för att slippa se, tänka, minnas. Det finns ingenting så obevekligt som tiden. Åren gå, fem år, tio, tjugu. Man slits med, mot sin vilja, mot sitt medgifvande. Innan man vet ordet af, är hoppets morgonrodnad förbytt till aftonens förtynande skuggor. Jag skulle kunna skrika af ångest och ånger. Dagen har gått, och jag har inte fått vara med!

Fått? Åhjo, kanske om...

Just nu står en scen lifligt för mitt minne. Morfar — herre gud, hvad den gubben var rar, och vi barn, som gjorde så mycket narr af honom! — Morfar satt i blå trillan och körde. Jag hade varit med honom till staden. Vi hade Dockan, ty hon var så from och sedig. Så när vi kommo till Milbacken, stannade Dockan. Hon ville inte längre. Då steg morfar ur, tog en bit socker ur fickan och gaf henne. Han satte sig opp igen, ty Milbacken var inte bättre för honom än för Dockan. Ja, det var sant, det var just

då han börjat få värk i foten. Dockan började på nytt att dra. Men efter en stund stannade hon åter. Det var så stilla att vi lyssnade till röster ända bort från byn. Vid Milbackens topp stodo tалldungarna mot den brandröda kvällshimlen. Dockans refben gingo tungt upp och ner, och svetten trängde ut i ånga omkring henne. Jag minns hur det bruna skinnet skälfdde. Så hördes morfars tunna, vänliga röst:

»Så, krya upp dig, flickan min!»

Och Dockan satte sig i gång å nyo.

Det får du göra också, Mimmi. Milbacken är lång, du är tvungen att dra lasset. Det tjänar till intet att stanna. Ingen ger dig socker ändå.

* * *

17/2 92.

Det liksom lättar att så där dela sig i två hälfter, och tala snällt till sig själf. På det hela taget är man ju också två, en, som vill, och en, som inte vill. Hos mig har den som inte vill fått råda, ända tills Vill blifvit narrad.

Bestämdt är jag nu på vippen att lösa ett problem. Jag tror mig veta hvarför man blir på öfverblifna kartan, som det så älskligt heter, fast man är lika bra och kanske bättre utrustad än andra. Man har en del chancer som alla andra, man har tillfälle att slunga sig in i lyckan, att följa med, att ge sig hän. Men så är det

något som håller en tillbaka, fruktan, som gör en sjäpig, brist på sjäftillit, som kommer en att ta miste.

Gud vet, hvar skon klämmer! Är det inte måhända blott en brist i uppfostran, där anvisningar behöfvas? Ty säkert är, att somliga kvinnor veta af sig själfva hvad man kan eller, rent ut, hvad en man tål. Jag har aldrig förstått det. Då jag var ung, var jag så dum som ett nyfödt barn, och därför trodde jag att allting var opassande. Då blef jag sträf af rädsla att förgå mig. Och sådant kyler, skall jag säga. Gubevars, nu vet jag nog hur männen skola tas, men nu kan jag ändå inte ta dem.

* * *

25/a 92.

Fy skäms, Mimmi, för dina fantasier! Skall du föra dagbok för att låta en hånande eftervärld tro, att du är full af giftasgriller? Det är ändå att göra dig bra orätt. I grund och botten är du ganska nöjd som det är. Se bara opartiskt på dina gifta bekanta! Är det något eftersträfvensvärdt? Nå men också, sådana män, sådana män! Hade jag gift mig, så skulle jag aldrig valt så galet.

Man blir bestämdt tråkig af att sitta ensam och äta. Det får jag göra hvarenda dag. Vore jag karl, skulle jag ta en liten snaps, och vore jag rik, skulle jag dricka vin. Då blefve man

säkert mera spirituel och afgjordt gladare. Men hvad skulle fru Källström då anse mig för? Det tiga vi med. Att ha en butelj inne hos mig, det vore att skåpsupa, och det håller man sig allt för god till.

Det finns bra många oskyldiga njutningar och medel till lyftning som äro oss kvinnor förnekade. Ingenting som man vill får man, och allt som man inte vill skall man. Hvilket relativt himmelrike skulle jag, stackars kontorshäst, inte kunna ha, om jag nu vid mina middagar, som kunna vara skapliga nog ibland, kunde få sitta och smutta på ett glas *vin ordinaire* och efteråt vid kaffet tända min lilla cigarrett. Och så, någon gång, teaterdags, vore det fröken Mimmi Lamb som styrde kosan till Dramatiskan eller ännu hellre till Södra, för där blir man så hälsosamt uppiggad, och som från parketten, sida vid sida med de andra »bättre ungarlarne», friskade sina nerver med en liten estetisk skrattusch. Men »det går inte an». I stället skall jag nödgas höra på fru Källströms klagovisor öfver kandidaten, hennes evinnerliga käx om Tildas gardister och assessorns hundar, ända till dess jag med ett ämbetsdrag öfver pannan, det vill säga att jag ser viktig och tråkig ut, säger: nej, nu får jag lof att gå in och styra med mitt.

Hvad människor äro lätt duperade i alla orimliga fall! Nog borde gumman ha begripit för länge sen, att jag inte har ett skapadt grand att styra med, helst som hon vet att jag lämnar

bort mina kläder till lagning. Jag går in och gäspar, gör jag, och önskar att världen måtte förgås, ju förr desto hellre.

Något som jag inte kan förmå mig till är att »titta opp en stund» hos mina bekanta. Så stursk är den fattiga Mimmi, att hon vill bli bedd och eftersökt. Jag undrar mycket, hvar de älskvärda familjer äro till finnandes, där ljuslockiga barn klänga upp i den kära tantens knä, när hon kommer och hälsar på, som gömma hennes hatt och handskar för att hon skall dröja desto längre, tanten, hvilken klappas af herrn och rådfrågas af frun och som vet med sig själf, att hon är outhärlig. Jag känner mig alltid som femte hjulet under vagnen, utom hos en och annan, lika styfmoderligt tillgodosedd som jag.

Den som verkligen är vänlig, då man kommer, är Agnes Linder. Jag tror att hon håller af mig. Hon deltar så hjärtligt i mina angelägenheter, att jag känner ett formligt behof att vända ut och in på mig för henne. Så pröfvad, eller, för att tala mera okristligt och rätt ut, förföljd som hon blifvit af Försynen, är det beundransvärdt, att hon kan ha något deltagande för andra. Efter allt hvad hon i mörka stunder berättat om sin man, den hin nådigt måtte ha anammat, så är det hjältemodigt att hon står ut att lefva. Han drack, han var otrogen, han till och med slog sin förlåtande och tåliga hustru, men hon höll sig dock uppe till det sista. Hon bara arbetar för andra och sig själf, utan lön och tack,

hon sliter och offerar sig som hon alltid gjort, därför att hon icke kan annat.

Agnes berättade sist, att hon lärt känna en så rysligt lustig fru, som heter Heintze, nej gud nåde oss, *von* Heintze. Hon håller nämligen så strängt på sitt knapadelskap, att hon hos doktor Mildes tillrättavisat en gammal fru, som glömde lilla v't. Röker gör hon som en skorsten, och hos Mildes hade hon till och med varit litet »på nocken». Men uppriktig, glad och treflig lär hon vara, och pratar hvad som kommer för henne. Hon lär ogeneradt förneka de legitima bandens berättigande. Nå, om det säger jag då som Berta Valbom om gudomen: hur skall jag kunna förneka hvad jag aldrig känt en skymt af?

Agnes vill nödvändigt föra oss tillsammans. Men sådana där fränskilda fruar med avancerade åsikter äro inte min likör. En fattig flicka har inte mer än sitt goda rykte, och tacka Gud det räcker!

* * *

1/3 92.

När jag ser tillbaka på det sista jag skrifvit, så blir jag missnöjd med mig själf. Jag har framburit, om också blott här på papperet, det ofördelaktiga som kommit till mina öron om folk. Sådant kallas skvaller. Och det hör till de kvarlevor af den gamla Eva inom mig, som jag vill

reformera bort. Det är så ställt med mig, att jag håller på att ingå ett det allra mest subtila andliga äktenskap. Jag vill nämligen förena min själs ljufva kvinnlighet med summan af de bästa manliga dygder. Snyggt, hvad? Någon fullkomlighet tänker jag naturligtvis ej på att bli, utan ämnar behålla några sköna synder att fråssa i för ombytes skull. Sålunda: jag får till exempel icke skvallra, afundas och förtala, men hata och förakta kan jag göra så mycket mig lyster.

Därför skall jag icke säga ett ord mera om fru von Heintze. Inte ens stryka under lilla v't. Inte lägga mig i hennes förhållanden. Hvad jag tror mig veta af Agnes Linders antydningar.

Men i dess ställe får jag från samhällelig och allmänmänsklig synpunkt här uttala min förkastelse, min harm, min afsky, mitt hat till sådana skadedjur, sådana vampyrer och manslukerskor som hon.

Jag behöfver bara hålla mig till statistiken. I Stockholm finnas 20,000 flera kvinnkön än mankön, och i Sverige är det från 20 år räknadt bortåt 170,000 flera kvinnor än män, således bara $\frac{2}{3}$ man för hvar vuxen kvinna, eller låt mig säga det på annat sätt, drygt $1\frac{1}{3}$ kvinna för hvarje man. Skall hvarje kvinna så uppfylla sin bestämmelse, hur går det då med monogamien? Gud fader, hvilka konsekvenser! Och så till på köpet komma änkor och frånskilda fruar och minska utsikterna för de återstående ogifta kvin-

norna. Detta borde då helt enkelt i lag förbjudas, och visste jag att det skulle luta mer åt rättvisan i det afseendet i den socialistiska staten, blefve jag socialist tvärt.

Nu, min fina fru von Heintze, om ni är tankeläderska, vet ni mitt omdöme om sådana som ni!

Jag såg henne för resten i dag och kan inte rå för att hon slog an på mig. Att hon skall vara högmodig, synes som en missuppfattning, ty hon gick utför Hamngatsbacken med en fattighusgumma under ena armen och en otäck korg under den andra. Jag gjorde mig ärende — aj, gamla Eva! — för att få reda på hur det förhöll sig med det där, och vid hörnet af Regeringsgatan släppte hon af gumman med den kärvängaste klapp och gaf henne korgen.

Nej, snobbig är hon inte. Men det är dock något annat än högmod, likaväl som känslösvall inte precis är detsamma som godhet.

* * *

23/3 92.

En bror är ett ganska egendomligt föremål! Att tänka sig en sådan där valp, som jag otaliga gånger räddat från smörj och knäppt upp byxorna på! Så växer han, blir en lång, finmig räkel, som man fortfarande måste hjälpa, tills han får stadiga ben, på hvilka han djärft klifver ut i samhället

och förvärfvar sig en position, under det att jag, som hvarje dag arbetar dubbelt så mycket som han, och därtill arbetar hvarje dag, hvilket icke han gör, jag får stanna i mitt obemärkta intet. Och så ses man efter några år. Lillen har blifvit en beskyddande herre, som grundat familj och i sin sjurumsvåning befaller öfver en hel stab, och stora syster, som varit i mors ställe, hon är nu en fattig släkting, hvilken inte förlänar namnet någon synnerlig glans.

Om jag sade att Arthur och hans söta hustru inte äro vänliga mot mig, så vore det en elak osanning. Men det är ett visst något, som gör att jag inte trifs i deras sällskap. Till exempel: Då de be mig till sig, utgå de alltid från det betraktelsesättet, att jag skulle vara folkskygg. De bjuda mig aldrig hem, när de ha trefligt och gladt främmande, då man kunde bli upplifvad, hvilket jag behöfver. Men då Elisabeths mamma är hos dem — Gud välsigne den hederliga gumman — eller hennes kusiner, ett par odrägliga läseskor, då skickas det bud till faster Mimmi. I senare fallet förflyter tiden under stilla kontemplationer, efter som jag för min del måste räkna till tio mellan hvar ord jag säger för att inte stöta mig med de allvarligt sinnade damerna. Arthur lyser med sin frånvaro, och så godt kan det vara. När svärmor är hemma spelas det priffé. Om gumman inte får vinna, blir hon stucken. Således, om man är hennes medspelerska, får man pikar för alla hackor, och

spelar man mot henne, måste man kasta bort de grannaste kort, för att hon skall få ta hem. Sådana spelpartier äro min fasa. Vid uppgörelsen skrapar hon åt sig slantarne som en girig, fastän hon annars är ganska generös. Och det har hon råd till. Men värst är det ändå, när Arthur kommer i smyg och sticker åt mig en femtioöring för att täcka förlusten.

Ibland sker ett afbrott af specielt familje-intim natur. Barnjungfrun upplyser om att lille Evert är vaken. Elisabeth reser sig för att gå ut, men Arthur säger:

»Tag in pojken, vet jag, här är väl ingen att genera sig för.»

Evert är sina föräldrars, sin mormors och alla sina släktingars på mödernets hopp, stolthet och ideal. Sedan frälsaren var barn har jorden inte frambragt ett sådant underverk af behag och skönhet som han. Jag tycker, att han ser ut som en degklimp eller åtminstone som en dvärg, hvilken lider af elephantiasis. Men så har han också en aptit!

Om det nu är af min jungfrudom, ty jag vågar naturligtvis icke antaga, att det skulle vara mitt skönhetssinne, men för mig är en slik utfodringsscen osmaklig. Det är egentligen djurgöra. Svärmor faller i extas för hvarje gång under salig tystnad. Man hör ingenting annat än pojkens smaskande. Som fästmö inspirerade Elisabeth Arthur i en svag stund att skriva ett

poem om hans åstundan att få sluta den smärta björken i sin famn. Men nu . . .

Ja, Elisabeth är en präktig mjölkko för båda herrarne Lamb.

Understundom, mycket sällan, blir jag bjuden med på teatern. Arthur rusar ut mellan akterna och skickar in, som en ersättning för sig, en påse konfekt. Det tycker jag ser borgerligt ut. Elisabeth mumsar och skramlar i påsen och talar bara om hur förtjusande klok lille Evert blifvit. Och efteråt skall det superas ute. Men det måste ske med snälltågsfart för de moderliga plikternas skull.

Jag tycker, att när jag någon gång är ute, vill jag ha valuta för pengarne. Därför väljer jag mycket noga på matsedeln, under det Arthur käxar:

»Hvad ska du ha? Raska på bara!»

Så bestämmer jag mig för någonting, som fru Källström aldrig lagat, och försöker njuta i godan ro. Arthur kommenderar under tiden kyparen, hvilkens aktning synes växa, ju ohöfligare han bemötes.

»Ni två ta väl en öl ihop?» säger Arthur.

»Nej, jag är törstig efter teatern,» svarar jag modigt.

»Det var mig en våldsam människa, tänker du hvälfva i dig en butelj öl ensam?»

Jag låter mig ingenting bekomma. Efter rätt vill jag också ha, någonting lätt och delikat

till skillnad mot fru Källströms brödpuddingar. Och Arthur är lika älskvärd.

»Det var mig en våldsam människa, rå du med mer?»

När sedan räkningen presenteras, tar jag fram portmonnän för att likvidera min andel. Då förklarar Arthur med en bestämdhet, som tydligen ej skulle öfvervinnas annat än genom handgripligheter, att det aldrig kan komma i fråga, och så sker det förödmjukande, att då jag velat gå ut och roa mig som en fri människa, tvingas jag att bli ett påhäng, för hvilken man betalar ett mål mat. Jag säger ingenting, ty jag är ju den beskedliga Mimmi, men jag *tänker*:

»Jaså, var det därför du inte unnade mig att äta mig mätt!»

* * *

15/4 92.

Du bittrar till, kära Mimmi, lilla Mimmi, stackars Mimmi! Ja, fastän du är ett duktigt fruntimmer, som reder dig själf och betalar din dryga kontribution, så är du, när allt kommer omkring, bara ett af den grymma moder jordens arma barn.

Det är som om du inte hade någon glädje af din dagbok. Du preciserar och skrifer ner dina misstämningar, i stället för att som förut begrafva dem i din resignation och sätta ett litet leende på grafven.

Mimmi, det är våren, den som du hela för-
vintern fruktat och som nu rycker fram med
segrande kraft, det är våren som bryter dig.
Kinderna smalna, och i bröstet bränner en oro,
som ej kan släckas.

Det är ingen som vill förstå dig, Mimmi, ty
alla de, hvilka borde göra det, tiga och förneka.
Alla blyga, ljufva kvinnor tiga som pressade
blommor, vissnande, skufna blommor, böjas och
dö under tystnad. Det är blott de fanatiska,
hvilka tala, ty det enda som förmår drifva en
kvinna att verka något, det skall vara fanatismen
för en enda fråga.

Du får ingen normal, kysk kvinna att med-
gifva: Jag längtar så att jag förtäres efter någon
att älska, att stöda mig mot, att famnas af.
Jag längtar efter barn, hvilka pressa min hals
mellan sina armar, hvilka ropa mig, behöfva mig,
trötta ut mig. Barn att vagga och sjunga för,
kläda, sy åt, bada, barn att banna och förlåta,
gråta med!

Ah, gif mig ett barn som älskar mig, och
det må gärna vara illegitimt! Gif mig ett barn,
så att jag ej måtte dö, då jag dör, ej plånas ut
som ett bortspildt korn! Hvad betyder samtidens
leda grin? Det rinner bort som sanden i floden,
men ett barn är en evighetstanke.

Nej, de tiga, alla mina plågade systrar, och
af fruktan skulle de kanske hjälpa till att göra
spe af mig, om jag gånge min klagan luft.

Ah, tag det nyktert, Mimmi, och säg som så: Så länge den gamle grispoeten Brauns ande spökar i våra hjärnor — och det gör han, fastän man inte nu mera talar om honom — så finns ingen nåd för fröknar, hvilka ej längre äro unga.

Det är en stor dumhet att ej fina, sansade damer yttra sig i vår sak. Och hvarken Strindberg eller Ibsen ha haft mänsklighets- eller skaldeinstinkt nog att vilja bära fram vår talan. Man ordar om Molochsoffer, när det ofta nog gäller tjocka bondflickor som ej vilja arbeta, men hvart offras ogifta, hyggliga kvinnor? Jo, de fram-bäras stympade och afskyvärdt misshandlade på ett altare, som heter scenen eller godtköpslitteraturen, och kastas i gapet på den stora, okritiska publiken, det odjuret. Prästinnorna hos oss heta Åhlander, Fornell och Virginie Strandberg, och nog kunde de använda sin konst till värdigare ändamål.

Så där ja, Mimmi, nu har du fått luft. Det är rysligt hvad våren tar på dig, min flicka, du blir rent svag i knoppen. Men vänta mig, i sommar har jag fått löfte på en månads permission. Då skall jag bo vid Saltsjön, bada och lata mig hela dagarna, göra hvad mig lyster och hämta styrka för hela följande året.

Hvad jag fröjdar mig åt denna fritid, det kan ingen fatta, hvilken ej liksom jag varit stängd

till kropp och själ så länge. Den ljufliga, varma, goda sommaren, den kära solen, som skingrar dimmor och gläder sorgsna sinnen!

* * *

20/4 92.

Aprildagen tonar bort i ljusröd prakt och natten tar vid med bleka stjärnor i blått. Skymningen gjuter sin trolldom i mitt sinne. Den är som morfin. Lederna slappas och domna... Längtan kommer med breda vingar och bär det friska, nyfödda hoppet, förutan hvilket lifvet vore som en sank graf.

Skymningens trolldom är som morfin. Det är gift! Bort med fördärfvet! Jag faller min rullgardin, tänder lampan och leker att det är vinter.

Det blef så väl mellan Lena och fru Linder, att de knappast någon dag kunde vara från hvarandra. Då Lena äntligen gifvit med sig, gaf hon sig fullständigt.

Egentligen var det genom sitt praktiska förnuft som fru Linder hade fått sin väninna inom räckhåll. Hon öfverhopade henne med en sådan massa råd, hjälp och smågåfvor, att Lena till sist undrade öfver, hur hon någonsin kunnat reda sig utan sin nya vän. Till gengäld ville fru Linder icke ha någonting, bara litet vänlighet och möjligen ock det, att Lena tog hennes erfarenhetsvinkar i akt.

Småningom började de i viss mån byta vanor. Fru Linder blef den kritiserande och begabbande parten. Lena stämde allt mera ned tonen och fann sig bäst i att betraktas som ett litet älskvärdt ting, hvilket gärna lydde ledning. Hon var ofta trött och nervös, hade stundom vilda

nycker och begärde ingenting hellre än att bli kringhvarfd med ömhet.

En enda gång hade de varit osams. Fru Linder hade länge med hemlig förargelse sett, att hennes äldste son slog sina krumbukter för Lena. Men Lena var ännu icke nog gammal att finna behag i späda ynglingar. Sedan fru Linder förgäfves låtit sin satiriska ådra sprudla öfver denna pagetillbedjan, sade hon en dag i Lenas närvaro:

»Jag tycker, kära Frans, att du skulle be att få säga tant åt fru Heintze, efter som du håller så mycket af henne.»

Frans gaf sin mor en ursinnig blick. Och från den dagen tog sig Lena före att kokettera med gossen till den grad, att han nästan blef litet fjollig. Han skref vers ungefär i den här stilen:

»O, skall mig ödet grymt förmena
att till mitt bröst få trycka Lena?»

Och så gick han på post utanför hennes fönster, ända tills hon vid sin onåd måste förbjuda honom det. Lena tänkte fortfara med nöjet för att tvinga fru Linder bedja henne upphöra därmed. Men förr än fru Linder skulle nedlåtit sig att bedja om en grace, förr teg hon och led, och därför lät Lena sitt goda hjärta segra och slutade af sig själf. Det kom aldrig till något ordutbyte i denna lilla affär. Den rangerades i tysthet. Då Frans såg, att Lena var färdig att gäspa käkarne ur sina gängor,

bara han närmade sig, blef han så stolt och sårad, att han återtog sin vana att hänga i cigarrbodarna igen och tala med förakt om den »så kallade ärbara kvinnan — tvy faen!»

Hvad Dora ansåg om den nya bekantskapen det förtrodde hon ingen. Frun hade naturligtvis rättighet att ha hvad för sorts konstigt umgänge som helst, det anginge väl ingen, minst Dora, som bara var en fattig tjänare. Men om ett sådant gammalt illasinnadt fruntimmer kunde läras litet reson, bara litet, nog vore det bra.

Till exempel angående köksdörren. Kan man inte ringa på klockan och gå in som folk genom tamburen, fastän man är aldrig så *söta du* med hvarandra? Och det, att hon kom på morgnarna, när hon *visste*, att frun inte var uppstigen, det var då bara elakheten. Men frun var blind och förhäxad. Det var heller ingen annan än fru Linder som var skuld till fruns dåliga lynne nu för tiden. Det var naturligtvis den där »långa Lindan» som retade upp henne.

Man skulle ha hört här om morgonen. Dora var glad som ett barn, underligt nog, så svårt som det varit i huset på sistone. Hon höll på att bädda upp, då frun oförmodadt kom in, hack i häl följd af det gamla syndstraffet. Frun gick i sin byrålåda, och under tiden passade långa Lindan på att snoka omkring i alla vrår, till dess hon fick syn på Dora bakom skärmen.

»Vet Dora, om hon fortfar att lägga sängkläderna på golvet, så bli de svarta inom fjorton dagar,» sade hon med sin saktmodiga röst.

Som om Dora någonsin brukade lägga sängkläderna på golfvet! Och som om inte Dora höll sina golf så fina, att man kunde lägga hvad som helst där, till och med sig själf, om det komme an på det! Och som om inte Dora med egna ögon såg, att den där kringvandrande Ondskan själf knuffat ned dem för att skaffa Dora förargelse! Och förargelse blef det.

På allt hvad Dora sedan anförde till sin ursäkt eller för att få rättvisa, hade frun ingenting annat att svara än:

»Om inte din sanna kristendom kan hjälpa dig till att älska din nästa och låta vara att göra falska uttydningar, så är den inte värd mer än ett dammkorn.»

Hörde det dit, det! Kanske frun ville påstå att kristendom och elaka käringar vore ett och detsamma?

En morgon hade Dora gått till torget för att handla. Fru Linder hade just sina vägar nära Smålandsgatan och ville då se om Lena, som sist haft en svår hufvudvärk. Hon ryckte, sin vana trogen, på köksdörren och fann den olåst. Då hon icke träffade någon, steg hon på genom tamburen, in i salen. Som det var stängdt in till Lena, tänkte hon att denna sof och ville icke störa henne, hvarför hon satte sig ned att vänta på Dora.

Fru Linder fick vänta länge och väl, och under tiden fann hon intet skäl att blunda. Hon såg på det stora, antika ekskåpet och undrade, om

det verkligen kunde vara fullt af linne; på buffeten midt emot och tyckte, att det såg både skrytsamt ut och var oklokt att rada upp en hop kärl och kannor, hvilka ändå aldrig blefvo ordentligt dammade; på växterna i fönstren och fick sina kinder röda af harm öfver att de ännu icke blifvit vattnade; på gardinerna och fann, att tapetserarn måtte ha satt upp dem, hvilket var slösaktigt; på duken och märkte, att den var nyköpt — stjal somligt folk sina pengar? — på golvet och funderade, om Dora brukade skura det hvarje fredag; på Dora — i andanom — och blef öfvertygad om, att hon måste, trots sin helighet, vara en slamsa och att hon spisade sina fästmän med Lenas mat; på Lenas mat — äfven i andanom — och kom till klarhet om att smak för läckerheter och en allmänt njutningslysten världsåskådning hängde tillsammans och — men hvad var det?

Fru Linder blef kall och började darra i alla leder. Hennes ögon vidgade sig, hon reste sig, men sjönk strax åter ner. Det var inte möjligt, jo, det var sant! När hon hämtat krafter hade hon gått fram och tagit i det med sina egna händer.

Öfver en stol nere vid dörren låg en kapp och på den ett par gråa handskar och en svart cylinderhatt.

Det var torra, klara fakta och ingenting att göra vid. Om Lena varit hennes syster, hennes dotter, kunde hon ej blifvit djupare gripen. Lena,

den sanningsälskande, den uppriktiga, den all lögn så skarpt förhånande, var hon inte bättre än en . . . En, hvad för slag? Nej, tusen gånger må det vara sagdt, men sådan kunde ej Lena vara.

Hvarför då denna fruktansvärda tystnad, hvarför hördes ej ett ord från Lenas rum? I sanningens och oskuldens intresse — Gud gifve att hon vore oskyldig! — smög sig fru Linder fram till dörren för att uppfånga någon vägledning. Hon visste att därinnanför hängde en tung portière — det hette så vackert att Lena icke tålde vid att se glatta oljefärgsytor — det var omöjligt att höra något.

Jo nu! En kyss hördes, och en till, en till . . . Och så Lenas trötta stämma:

»Jag ber dig, gå nu!»

Bort från en sådan pesthärd! Här kunde man bli moraliskt smittad. Fru Linder, som lyft af sig kappan, kom hastigt i den igen, satte fötterna i galoscherna med ett stampande och ilade så ner för trapporna. I porten mötte hon Dora, frisk och glödande, med en korg på armen och halfutsprucket löf i fånet.

»Stäng dörrn en annan gång, så att man inte kommer på er,» sade fru Linder kort och iskallt.

Dora såg på henne.

»Den där är bindgalen,» tänkte hon.

Fru Linder störtade vägen fram med snabba steg. Men snabbare runno tankarne på henne, fulla af ett bedraget sinnes bitterhet. Ty hon

ansåg sig på god tro bedragen och glömde af, att hon någonsin kommit till några ofördelaktiga slutsatser om fru von Heintze. Att hon aldrig *sagt* något ondt om henne, därpå skulle hon kunnat aflägga ed.

Så som hon älskat denna Lena, älskat henne äfven med sina fel! Hon hade aldrig tänkt annat, än att Lena haft ärliga, rena fel, ty ingen kan ju vara fullkomlig.

Fru Linder hade således haft riktiga instinkter, då hon skyggat tillbaka för det moderna talet om äktenskapet. Sludder, de teorierna! Man vill inte ha äktenskap, ty man vill lefva fritt, i obunden lastbarhet. Hvarför hade den frun skilt sig? Förlupit sin man? Jo, det smakade inte att vara med en tråkig äkta man — Gud må veta, att de äro tråkiga! — men det är ändå en plikt att stanna kvar hos dem. Hvad, om fru Linder skulle öfvergifvit sin laglige make, hon också, medan hon var ung och vacker? Det kunde hon godt ha gjort, och hon, om någon, hade väl haft orsak. Då hade lifvet kanske varit litet mindre törnigt, än hvad det blef. Men det finns något som heter plikt, fastän det ej är på modet. Hvad hade Lena haft för skäl till skilsmässa? Intet rimligt. Hon ville inte vara gift — har man nånsin hört så galet! Inte vilja vara gift, när man kan få inneha en aktad samhällsställning! Nycker och själfsvåld, det är detta man nu för tiden ger det anspråksfulla namnet individens rätt till frihet.

Utveckling, gubevars! Kan man inte må illa, när man hör det slagordet? Hvad är utveckling annat än en förkofran i det goda? Fina känslor och hin håles hackepölsa! När hvar och en gör hvad han skall, äro känslorna fina nog. Med hvilket förakt hade ej Lena talat om fruarna hos doktor Mildes. Se, de voro goda nog för äktenskapet, de, som inte räckte med näsorna längre än öfver sina broderier och in i andras angelägenheter. Ja, låt vara, att de voro småaktiga, trånghufvade och kanske nästan elaka, men ärbara voro de, och ärbarhet kräfves för äktenskapet.

Hu, för den Lenas tall! Att just äktenskapet inte skulle vara ä... Hur länge skulle hennes lögnaktiga ord ringa i öronen? Det måtte väl just vara det att man är vigd, som gör att man är ä... Där ser man lögnens makt. Det gick knappt att få fram tanken längre.

Men trots sin motvilja för det nymodiga pratet, hade fru Linder ej kunnat värja sig för den aktning den lilla truppen sanningsvolontärer ingifvit henne. Just det, att de gingo sin väg rakt fram med en gränslös ringaktning för det allmänna omdömet, hade slagit an på henne. Detta var stolt och själfständigt, och om öfvertygelsen vore oriktig, så var det dock bättre att äga den, än ingen.

Och till dessa hade Lena räknat sig, hon hade läst sig till deras läror, då ej omständigheterna fört henne i deras egen väg. Var hon en

bundsförvant att blygas för, eller voro de alla sådana?»

Fru Linder mindes ett och annat ansikte, som för henne med kälkborgerligt oförnuft utpekats som:

»Det är han som brukar sitta på Långholmen för att han inte tror på Gud. Och det är han, som säger att man kan lefva hur som helst, bara man tar lifvet af barnen. Och det är han och han och han — de vilja mörda kungen och allt bättre folk och bli kungar själfva.»

Nej, hvad det borgarfolket ändå var löjligt med sina fördomar och sin ovetenhet! Fru Linder drog på munnen, så att de hvita tänderna blixtrade. Med de människorna ville hon ändå ej enas. Och hon log ännu mera, när hon erinrade sig, hur hon af Lena lärt att säga *borgare* som öknamn.

Lena! I hast sammandrogs hennes ansikte i smärta.

Hon gick förbi ett förlofvadt par, som trodde sig obemärkta och kysste hvarandra med ögnen. Det skar till i den ensamma, åldrade kvinnan, som vandrade rastlöst fram.

Lena, som gör sig kvitt sin man för att sedan njuta en laglös kärlekslycka! Hon blir kysst och smekt, hon...

Hur det kysstes där inne! Så mätt och blaserad hon låtit med sitt:

»Jag ber, gå nu, gå!»

Hon blef så smekt, att hon var mätt på det. O, hur kunde man bli mätt på det! Sitt hufvud skulle hon velat låta hugga af för att en enda gång ha behöft säga så:

»Låt bli mig, gå, gå!»

Bedt hade hon, tiggat och gråtit natt och dag i en svidande kärlekslängtan: »Hvad har du emot mig? Hvarför får jag inte hvila mitt hufvud på din arm? O, stöt inte bort mig, jag älskar dig, älskar dig och skall aldrig förebrå dig mera! Du fårg öra hvad du vill, bara jag någon gång får hvila hos dig och drömma, att du ännu har mig kär.»

Som den uslaste hade hon förnedrat sig, men blott mött köld och leda.

Den grymme, den skurken! Rif upp hans frätta kropp och jag skall spotta på honom.

Då fru Linder kom hem var hon lugn och mild. Ingen anade den kris hon genomgått, endast en ovanlig blekhet kunde förråda något. Men bland hennes omgifning fanns ingen som förstod sig på sådant.

* * *

Dora tog sig icke synnerligen hårdt af att hon glömt låsa köksdörren. Ifall Gud vill, att vi ska mista något, tänkte hon, så mista vi det, om rätt tio lås sitta för. Värre vore, om frun finge veta det, ty hon hade en mera världslig uppfattning. Därför beslöt hon att ingenting

säga, utan låta saken bero, ehuru hon brann af begär att få delgifva sig angående »långa Lindan».

Hon satte löfvet i en vas och plockade upp hvad som fanns i korgen. Därunder tyckte hon sig höra någon gå i tamburen och sedermera ner för trappan.

Strax därpå kom Lena ut. Hon var varm, och ögonen lyste med blåaktig glans. Den stränga värdigheten hos hennes eljes korrekta person var mildrad genom en ljusgrå nattrock af mjukt ylle, som smög sig efter hela gestalten i skiftningar och skuggor. Då hon blef varse Dora, förhöjdes hennes ansiktsfärg något, och hon sade mildt:

»Är du redan hemma, lilla Dora?»

»Ja, käraste frun, och jag som trodde att frun sofl! Nu skall jag skynda mig att göra i ordning frukosten.»

På samma gång hon bar in morgontidningen, lämnade Dora ett bref.

När Lena läst det sprang hon glad ut i köket.

»Kan du tänka dig hvem som skrifvit till mig? Jo, min gamla vän Bettina, som jag inte sett på många år. Hon har senast bott i Köpenhamn och är nu hitflyttad, och ber att jag skall besöka henne så fort som möjligt. Min bästa och käraste skolkamrat.»

Lena bestämde sig för att söka upp Bettina redan samma förmiddag. Under det hon gjorde sin

toalett, kretsade hennes tankar oupphörligt kring Bettina, den pikanta och älskvärda flickan.

Hon var det svarta fåret bland alla sina tama kamrater. Aldrig hade Lena träffat någon med så utprägladt skönhetsinne som denna Bettina. Det var kanske det mest utmärkande hos henne. Om hon älskade det goda, så låg hon på knä för det som smekte hennes synnerver. Då hon valde sina bekantskaper, drogs hon ej till de bästa, de flitigaste eller mest begåfvade i skolan, hon höll sig alltid till de vackraste . . .

Här log Lena ofrivilligt och sökte spegeln.

På ungdomsbjudningar föraktade hon grymt de gymnasister, hvilka gjorde henne sin kur, men fanns där händelsevis någon medelålders, ståtlig herre, som upphört att dansa och satt i allvarligt språk med de gamla i huset, då kunde man vara säker på att få se Bettina stå och speja i en dörrspringa, försänkt i aktningsfull tillbedjan.

Bettina, ja! Hon hette ju egentligen Betty, men fann namnet för vulgärt och ändrade det sedan djärft nog själf, då hon börjat svärma för Bettina von Arnim.

Å, den där litterära föreningen med sina osvikligt regelbundna sammankomster! Själens däri var Bettina. Hon skref noveller och satiriska dikter, hon ritade karrikatyrer, och när pjesser uppfördes, var hon sällskapets fru Hwasser. Hon var artistiskt anlagd, det var säkert. Själven trodde hon sig bäst passa för teatern, men däraf blef i alla fall intet.

Och så öfvergaf hon alla konstnärdrömmar och seglade in i äktenskapets hamn.

Olyckan med Bettina var att hon så starkt lutade åt det erotiska. En fin andsaristokratisk erotik, drömmar, svärmeri, tenorsång, en ryttare på en svart häst i månsken, Weltschmerz, Heine och sonetter. Men om någon under en vals tryckte henne litet för tätt intill sig, grät hon af harm, och när en student en gång kysste henne på handleden, slog hon honom en örfil i allas åsyn.

Ack, så äkta flickaktigt!

Det var ej modernt då att dryfta äktenskapsfrågan, och så långt tänkte aldrig Bettina. Hon förlofvade sig besinningslöst med förste, vackre ynkrygg, och när han så ville börja förberedelserna till realiserandet af äktenskapets idé, vardt hon förskräckt och slog upp.

Men kort därpå blef hon gift ändå, fastän med en annan. Hur det gick till visste ej Lena. Vänskapen blef tvärt afbruten, och hvarför hade hon ej fått klart för sig. Men själf hade hon under alla år varit trofast, och ju längre det led fram i tiden, ju klarare stod den ystra, blonda Bettina för henne med all sin smekande älskvardhet och sina tokerier, dem ingen kunde bli ond på.

Hur kunde hon se ut nu? Lena besinnade med plötslig förskräckelse att hela femton år gått, sedan de träffats sist. Hur såg Bettina ut nu vid sina trettiofyra? Fet, ful, simpel, hu nej,

det sista var omöjligt. För öfrigt, hvarför behöfde hon ha åldrats så värst, när inte Lena själf gjort det? Dumheter, det där kapitlet ålder. Musten af lifvet är att ha lefvat, erfarit mycket och ändå känna sig ung. Hvad förstår en liten opröfvad enfald att njuta? I ungdomen kan man ej behärska situationen, utan att vara brådmodgen och fördärfvad.

Innan Lena begaf sig till Bettina hade hon ett ärende att uträtta hos sin syster. Denna hade nu som oftast visit af ett par väninnor, hvilka icke gjorde sig någon brådska, men därför också som värn mot allt klander medförde sina handarbeten. Lena såg det af en kvarlämnad liten makraméväska bland hattarne. Hon ville genast försvinna, föga böjd för sällskapet, men då blef fru Milde en smula stött. Lena stannade således kvar till elfvakaffet.

»Det är ju bara fru Wess och Ina Landberg,» sade fru Milde.

»Så rysligt roligt att få se fru Heintze,» ropade de båda främmande. »Vi ha varit inne hos Löfgren, och då tittade vi på samma gång upp till Maria. Vi hålla just på att tala om våra briljanta affärer.»

Lena, som var vid godt lynne, visade sig mycket intresserad, hvilket gjorde fru Milde helt förtjust.

»Du lilla, kära Lena, lossa på kappan och sitt hos oss! Nu kommer kaffet. Jag hoppas att det är riktigt bra. Nå, Ina, tog du det rutiga?»

»Kära du, medan jag vände mig bort, passade någon annan på att snappa undan det för mig. Tänk er, fru Heintze, det var så tjockt som en skinnfäll och förtjusande färger, svart och lilas och bara tre och femtio.»

»Ja, jag har aldrig sett något dylikt,» förklarade fru Wess.

»Men min unge lilla,» inföll fru Milde, »det var ju bara en stuf på tre meter, hvart räcker den?»

»Alltid hade jag kunnat få en kjol af det.»

»En kjol af tre meter, du med din figur, nej söta du,» afgjorde fru Wess.

»Men det är ju vår nu,» sade Lena, »hvad skulle ni då med så tungt tyg?»

»Herre Gud, skulle man tala så, blefve man allt utan. Nyttan af realisationerna är ju just den, att man skall passa på och köpa, då man kan få för pris. Jag kan aldrig förlåta människan, som tog det från mig.»

»Doppa, Ina, snälla Jane, doppa!»

»Kära Maria! Men jag kom öfver en bit sidenbrokad, som jag skall be att få visa,» utropade fru Wess triumferande.

Hon snappade åt sig ett paket, som låg på stolen bredvid.

»Hvad sägs om det här?»

»Charmant, *charmant!* Känn, Maria, känn, fru Heintze! Åtta kronor för hela biten.»

»Elfva, älskade Jane. Det var ditt underkjolstyg du fick för åtta,» inföll fröken Landberg.

»Nå, elfva då. Jag tänkte få mig ett lif af det, teaterlif. Terra cotta sjömanskrage och uppslag på ärmarne. Det kommer att klä mig för-tjusande. Mitt lilla älskade siden!»

Fru Milde och fröken Landberg mätte upp det.

»Omöjligt, snälla Jane, det räcker på inga villkor.»

»Prata inte med mig! Det räcker, bara man förstår att räkna ut det.»

Fru Milde och fröken Landberg utbytte blickar. Taktfullt upptog fröken ett annat ämne.

»Söta ni, ha ni varit inne hos Labatt nyligen? Ni kan inte tänka sådana remsor han hade sist. Och sammetsband sen, en kvalitet så utsökt...»

»Ja, men nu äro redan de bästa utsålda. Hvad skall du ha för hatt i vår, Maria, det är ingen tid att förlora nu?»

»Minsann, vet Jane, om jag det har tänkt på.»

»Du skall väl ha kapott?» frågade fröken Landberg allvarligt.

»Jag har nog min gamla vinterskrålla, tills det blir varmt,» sade fru Milde. »Jag är inte mycket ute.»

Fru Wess suckade lätt och såg obeskrifligt täck ut.

»Det är ett bestyr med de kläderna! Man har inte lugn en månad åt gången. Än är det det ena, än det andra. Min vårtoalett går till ett helt kapital.»

»Kan du inte ha din kappa i år?» nästan skrek fröken Landberg.

»Omöjligt, snälla du, den är ju så trång, att jag inte kan andas. Och det få väl vi fruntimmer komma öfverens om, att vill man bevara sitt anseende, måste man åtminstone vara snygg.»

»Snygg!» Lena kunde inte låta bli att skratta.

»Det går ändå an för dig, Jane, som ser så bra ut,» sade fru Milde, »du har lätt att se fin ut. Värre är det för en annan stackare.»

Fröken Landberg lät sårad:

»Nog tycker jag, att man har lättare att se elegant ut, om man inte är så fet.»

»Skulle det vara en pik åt mig?» Fru Wess blossade upp.

»Söta Jane, för all del, tag inte åt dig mer än du tål. Du har ju en gång ryktet för att vara den vackraste i våra kretsar. Redan när jag var barn, hörde jag...»

»Ina är allt för älskvärd!»

»Men mina vänner, förifra er inte!» bad fru Milde brydd.

Lena log.

»Den som nu hade en cigarrett!»

»Nej, bästa fru Heintze, jag skall vara hos doktorn klockan tu och får på inga villkor lukta tobak.»

»Att du går hos doktorn ännu, stackars Jane! Är du inte frisk snart?» frågade fru Milde deltagande.

»Kära du, frisk blir jag aldrig.»

»Så ledsamt det måtte vara för din man. Litet mera kaffe?»

Fru Wess skrattade.

»Jag tycker aldrig synd om herrarne. Det gör dem så grundligt godt att behöfva tänka *litet grand* på andra.»

»Det har Jane rätt i,» inföll fröken Landberg förståndigt. »Men annars gör din man inte stort annat än pjollrar med dig. Obegripligt, att han kan hinna med någonting.»

»Det fattas bara, att han skulle vara en hjärtlös barbar. Det är ju ändå männens fel, att fruarna äro sjuka.»

»Annars skulle man också kunna antaga, att lefnadssättet vore olämpligt,» föreslog Lena.

»Jane Wess, som inte gör annat än sköter sig,» inföll fru Milde litet skarpt.

»Har fru Wess några barn?»

»Nej,» sade fru Wess och lade hufvudet på sned.

»Tänk, hon har haft nio missfall,» upplyste fröken Landberg.

»Arma Janel!» Fru Milde suckade.

»Men ser du, Jane, det skall ingen få ur mig att inte det är, för att du snör dig.»

»Nå, men man kan väl inte se ut som en flodhäst heller!»

»Men det är i alla fall orätt, mot dig själf, söta Jane.»

Nu tyckte Lena, att hon fått nog och tog adjö. De andra dröjde kvar, efter som tiden ännu ej var inne för att gå till doktorn.

»Jag följer med Jane,» sade fröken Landberg trofast.

»Du kära Ina!»

Då fru Milde och Lena voro ensamma i ett annat rum sade den senare:

»Syster Ma, hur mycket hellre hade jag inte suttit ensam hos dig, eller lekt med de små i barnkammaren! Jag blir så nervös, att det kryper i mig af sådant sällskap som det där inne. Hur står du ut med dem?»

»Vanan, Lena lilla. Det bar emot för mig också i början, men nu går det som en dans.»

»Du trifs ju synbarligen med dem. Annars skulle de inte komma så ofta.»

»Ja, det är nog som du brukar säga, att den husliga kvinnan blir förslöad. Jag tror ej, att Jane och Ina i botten äro så ytliga fjollor, att de ej skulle kunna förbättras.»

»Men det tror jag. Frid med dig!»

Bettina bodde i något af de nya kvarteren på Östermalm. Hon kom själf och öppnade, och när hon fick se Lena skrek hon till af glädje.

»Hvad du är dig lik! Vål inte så fraiche, men desto mera distinguerad.»

»Dito dito. Men jag tror du har blifvit korp ...»

»Sch, man säger: fått en förtjusande fyllighet. Så uttrycker min man sig, och han måtte väl bäst begripa det, som är författare. Men det klär mig, du, hvad?»

Bettina vände sig rundt om likt en mode-docka. Hon var klädd i en fotsid peignoir af hvit kammarduk, som inte satt allt för tätt åt i halsen och förrådde skynten af ett linne, rikt garneradt med spetsar. Det mörknade, naturligt krusiga håret satt uppsamladt i en liten tott, och kring halsen ringlade sig, liksom ned på ögonbrynen, en massa mjuka guldskestande slingor.

Lena slöt henne i sina armar.

»Du är samma lilla betagande rara slarfva som förr!»

»Och du är blifven en *grande dame*. Min själ har du inte vuxit!»

»Nja! Man rår inte för att man är ståtlig!»

»Nu ska vi ha oss en härlig stund!»

Bettina sprang till en dörr och ropade:

»Mina, Mi-na!»

En glad jungfru med familjärt sätt kom utspringande och slängde af sig ett köksförkläde i förbifarten.

»Jessus, jag trodde elden var lös!» sade hon.

»Hör nu, Mina, hör, säger jag, på mina order: Först och främst stänger hon af telefonen . . .»

»Men om herrn . . .»

»Å prat, hvad skulle han vilja! — Så kommer hon ihåg, att jag inte är hemma för någon kristen människa.»

»Men om skomakarn . . .»

»Skomisen får lugna sig. Jag har för resten inte en centime åt honom. Han kan roa sig med att klacka mina stöfletter så länge. Hva, duger det inte? Det är inte alla dagar han får handskas med så fina plagg. Och så» — här hviskade Bettina — »och så, det var sant» — nya hviskningar — »n:o 31, kom ihåg det, men i värsta fall 65:an. Jag ställer min börs till Minas förfogande. Akta så att inte tioöringarne ramla ut, innersta rummet är trasigt. — Kom nu, Lena, så gå vi in!»

Lena, som under löje och förvåning hört på, trädde in i en atelierartad arbetssalong, upplyst från ett kolossalt fönster. Vid ena sidan däraf stod ett stort skrifbord, belastadt med papper och broschyrer i kaotisk villervalla. På andra sidan fanns en präktig samling af höga palmer och fikusträd och bland dessa en liten möbel helt olik de öfriga trådnötta stolarne och divanerna. Det var en soffa med fåtöljer och bord i rococostil, allt af körsbärsröd, glänsande sammet.

Bettina visade stolt på den lysande gruppen:

»Snobbigt, eller hur? Här ska vi sitta. Jag fick det här till jul af Karl, min man. Han säger att jag är en juvel, som alltid bör hvila på röd sammet.»

»Din man tycks själf vara en juvel af första ordningen, efter allt hvad jag kan märka.»

»Han är, ja! Han är en kung bland män. Det finns inte hans like. Alla mina väninnor äro kära i honom, men själf bara svärmar han för mig. Svärmar, det är rätta ordet.»

»Hur bär du dig då åt?»

»Jag håller honom kort, ser du. Det finns ingenting dummare än att vara flepig mot en karl och låta honom tro, att man inte kan lefva utan honom. Då blir han egenkär och dryg och mistar aktningen för sin härskarinna.»

»Jo, du är god, du! Du rent af koketterar för din egen man.»

»Ja, hvem skulle jag annars kokettera för? Men se här är den härliga Mina, det må du tro är en krona bland flickor!»

Mina gjorde en vänlig grimas mot sin fru och satte ned en bricka på bordet. Vin i en karaff, slipade glas af utsökt form, frukt och bakelser samt en cigarrettask visade tillräckligt, att Mina kände sin frus smak.

Bettina skänkte anrättningen en gillande öfverblick.

»Gudomliga Mina! Hon får min svarta kjol, om hon vill ha! Men sätt bomull i klockan, jag blir så nervös, när det ringer.»

»Tack, söta, snälla frun, Gud, så stilig!»

När hon gått, såg Lena fundersam ut.

»Jag vet inte,» sade hon, »men är det ett riktigt system du följer med afseende på din jungfru? Du uppmanar henne att narras...»

»Som om hon inte kunde det förut! Och inte vill du väl påstå, att du, hur hederlig du än är, alltid håller dig så strängt till sanningen? Hur skulle sådant vara möjligt? Litet får man lof att ljuga, då det inte skadar andra och man själf har ett så orimligt stort gagn af det. Om hon ej hade så godt hufvud som hon har, skulle jag alltid låta henne följa sanningens gropiga stråt, så vida jag öfver hufvud taget skulle stå ut att ha en dum kvinna ständigt inpå mig.»

Då Bettina slog i glasen fortfor hon ännu att tala, och Lena förstod att hon lika mycket ville öfvertyga sig själf som sin klandrande vän. Lena värmdes af ett innerligt deltagande.

»Hvad kan det vara för nytta med,» sade Bettina ifrigt, »att jag skall ta emot allt möjligt godt folk, som springer här? Inte har jag något åt dem. Och hvad ha de för pekuniär eller moralisk nytta af att få träffa mig personligen och kanske säga mig några bäska saker?»

»Om hvilka talar du egentligen?»

»Om björnar, naturligtvis, hvilka annars? Visiter af skvallertanter, som öda förmiddagarna med att hälsa på, har jag länge sedan gjort mig kvitt.»

»Jag tackar ödmjukast!»

»Du ja! Du skulle få komma till mig sju på morgonen om du ville.»

»Då sofver jag min bästa sömn.»

»O, heliga sympati! Det gör jag med. Men vet du, hur jag gjorde med skvallertanterna? Först lät jag dem vänta en god stund, och då kunde de få tro, att jag klädde mig, och att de kommo olägligt. Så uppenbarade jag mig ändtligen, blek, ruskig och hufvudvärksklen. Så satte jag dem där det var som otrefligast — aldrig i tiden skulle de få slå sig ner i den här vrån — och så såg jag oändligt ledsen och ledsam ut. Helst talade jag om pengar och bekymmer, hur dyrt allting är och så sjukt vi haft i huset. Efter en sådan dos fordras det mod att komma igen. Jag tål inte folk som ej lämnar en i fred på förmiddagarna.»

Lena skrattade.

»Hvad använder du då dina förmiddagar till? Du får förlåta, men som en driftig husmor ser du inte ut, ja, trösta dig, i min mun var det inget klander.»

»Hvad jag använder dem till! Det skall allt fru Snusförnuftig få se.»

Bettina visade på en massa färgtuber, penslar och paletter och släpade därefter fram en ofantlig portfölj. Hon lade den på golvet, fällde upp den och bredde ut en samling skizzer i akvarell.

Lena strålade upp.

»Ack, Bettina! Så har du ändå tagit vara på dina anlag, fastän du gifte dig. Käraste vän! Så utomordentligt vackert det här var!»

Bettina rodnade af glädje öfver berömmet.

»Så mycket nöje du har af din konst,» fortsatte Lena bläddrande.

»Nöje, snälla frun, men nyttan då! Jag förtjänar pengar, gräsligt med pengar ibland.»

»Du är inte blott artist, du är poet!»

»Var måttlig, så tror jag dig!»

»Den här Psyken i sin kalla, kyska, ljusblå belysning — det är marmor som lefver. Jo, jag försäkrar, denna tafla är ett poem. Och den här: en gosse, en ängel, en gud, munnen mild och blickarna som svärd . . . om jag vore rik, skulle jag köpa den af dig, Bettina!»

»Till den har min äldste gosse stått modell. Tag den, Lena, du gör mig en glädje, om du behåller den!»

»Alltid dig lik, generös och oförståndig! Låt mig köpa den!»

»Som du vill då, stolta drottning. Jag har åtminstone lof att vara billig. Men det här är ju rent galet, vinet slår af sig, och tårtorna åldras! Skål, och tack skall du ha för att du kom så snart! — Här har du eld!»

»Så skönt det här var!»

Lena sträckte på sig med välbehag.

»Ja, visst kan man göra det trefligt åt sig, bara man har en gnista förstånd,» sade Bettina.

»Och du, som förtjänar pengar! Hvad du skall känna dig lycklig!»

»Ja bevars, pengarna äro nog bra att ha. Men det är inte roligt att göra upp affärerna. Man känner sig alltid som om man finge en gåfva, en nåd, fastän man vet att man lämnar ärligt arbete.»

»Hur går det till för er artister? Jag tänkte att man besökte er och valde ut hvad man ville och så kom öfverens om priset.»

»Jag vet inte hur det går till för artister,» sade Bettina med en suck. »Men jag får gå och bjuda ut mitt, jag. Jag har haft en mecenat, som köpt mycket af mig och som lofvat, att jag kan få lämna upp till honom när jag vill. Men nu kan jag inte gå dit mer.»

»Och hvarför det?»

»Jo, sista gången hade han brådtom. Det var knappt att jag blef mottagen, och när jag ändtligen fick audiens, så satt han, men glömde att han lät mig stå.»

»Du säger ju själf, att han var upptagen. Kunde du inte satt dig ned och på det viset godtgjort hans försumlighet?»

»O, när man fått pröfva på litet af hvarje som jag, förvärfvar man en uppöfvad känslighet. Jag tror visst ej, att han inte kom ihåg sig. För mig är det lika ofattligt att en uppfostrad man skulle kunna glömma att vara artig mot en dam, som att han i brådskan skulle stafva galet. Nej du, jag känner världen!»

»Ha, ha, ha! Hvad jag väl känner igen dig med din stora, uppkonstruerade misstro, som blåser bort vid den minsta fläkt af vänlighet. Det är uppfriskande att vara med dig. Jag är till sinnes, som om jag vore aderton år. Aproppå, vill du förklara mig, när vi nu sitta så här förtroligt, hvarför blef det brytning emellan oss?»

Bettina rodnade och såg upp med en blick, som bad om tillgift.

»Skall jag vara uppriktig?»

»Hvad menar du?»

»Riktigt uppriktig? Och du lofvar att inte bli ond på mig — lofva det!»

»Hvad du är lustig. Hvem skulle kunna vara ond på dig!»

»Jo, ser du, jag var svartsjuk på dig.»

Lena slog till ett skallande skratt.

»Nå, det var nu också ett skäl! Jag fick ju ej ens den äran att se din fästman.»

»Men han såg dig, det vill säga ditt porträtt, och blef öfver sig förtjust. Han sa, att du kunde sitta modell till *Legenden*, så bedårande trolsk var du med dina stora, strålande ögon. Och ju mera jag beskref dig, ju mera blef han alldeles vild på att lära känna dig.»

»Och med din vanliga vana att öfverdrifva, tilldelade du mig förtjänster, hvilka bara funnos i din inbillning. Jag tror sannerligen, att jag nu är förargad på dig! För dina dumma grillers skull har jag under femton år gått miste om glädjen af din vänskap och därtill om bekant-

skapen med din man, som tycks vara ett sådant praktexemplar. Är det så godt om vänner, att man har råd till det?»

Bettina glimmade med sin cigarrett och såg listig ut.

»Men under femton år har jag sluppit vara svartsjuk på den enda kvinna jag fruktat, och för det ha inga offer varit dyra nog.»

Lena hade blifvit allvarlig.

»Naturligtvis är jag dig tack skyldig för den stora ära du gjort mig, fast den förefaller mig nästan som vansinne. Om jag bara kunde begripa, hvad det skulle vara för farligt med mig? Jag är kärf ända till brutalitet, inte så värst begåfvad och långt ifrån någon skönhet.»

»Det du säger är endast delvis sant. Men det är inte för det, eller det, eller det som man får en viss intuition. Man får den, den sitter där och rubbas ej af hundra bergfasta skäl.»

»Man, nej säg vi kvinnor. Och det skall väl dröja ännu i tusen år, innan vi bli mottagliga för sundt förnuft.»

»Lena, jag önskar att jag inte hade sagt det!»

»Tvärt om, det var bra,» sade Lena, som stigit upp och promenerade af och an. — »Det är inte alla som ge med sig och erkänna sina felsteg. Därför vet man sällan mer, än man får gissa sig till. Vet du, jag påstår, att den mäktigaste drift, som regerar världen är — jag ger den ett fult namn, men den är inte bättre värd

— det är hon-afunden. Det finns hos alla feminina varelser, både människor och djur, en instinktlik motvilja för deras eget släkte. Kattor klösa hvarandra, tikar bitas i fruktansvärdt raseri, så vida de ej genom uppfostran blifvit tända till hvarandra, och kvinnor rädas, hata eller, det vanligaste, småförtala hvarandra. Alla göra de det, alla, du, jag, alla, hvilka ej af idel egenkärlek äro uppfyllda endast af tanken på sig själfva.»

»Fruktat dig har jag, men aldrig förtalat dig.»

»Och grunden till detta är naturligtvis konkurrensen och den medfödda själfviskheten.»

»Konkurrensen?»

»Om mannen, ja. Vi vilja förgöra hvarandra för att själfva behålla segern.»

»För min del tror jag ganska mycket på det där. Men du skulle förgäfvnes få ett fruntimmer af tio att hålla med dig.»

»Sant. Den kraft är ännu icke upptäckt, som drar lögnen ur kvinnorna. Skratta du! Men min värsta sorg är att vara feminin. För mig är kvinnan lumpenhetens inkarnation.»

»Utan undantag? Inte ens för dig själf?»

Lena tog sitt glas och klingade.

»Naturligtvis med undantag för mig och dig och mina närmaste vänner. Du är högsinnad, och det är en manlig dygd.»

»Ack, talar du godt om männen, då är jag med. Om en karl händelsevis är en skurk, har han mycket vanliga fruntimmersfel, det vill säga

han är intrigant och lögnaktig. Men de bra karlarne äro som barn eller trogna hundar.»

»Troheten ger jag inte mycket för,» sade Lena uppsluppet. »Å andra sidan är deras otrohet så i ögonen fallande och så allmän att den inte kan räknas för annat än en naturlig egenkap.»

Bettina sköt ut munnen, rynkade pannan samt satte sig och tjurade med fötterna upp i sin röda sammetssoffa.

»Usch hvad du är nedrig! Nu har du stört mitt lugn för långa tider.»

»Det var då en välsignad människa att taga allting personligt! Jag kan väl inte mena ditt märkvärdiga ideal, när jag icke ens sett skuggan af honom.»

Bettina log, men ännu med ett törne i hjärtat.

»Hvad du har rätt!» utropade hon. »Visst är man lumpen. Bara aningen om en möjlighet, att han skulle kunna ha någon liten privat rolighet, gör mig sjuk af ängslan, under det att jag själf...»

»Du själf för egen del inte har något emot litet... litet kurtis, hvad?»

»Å fy, så... ja, du är brutal, det må man säga.»

»Sjåpa dig inte för ord, Bettina, medge du, att du är alldeles betagen i kurtis!»

Lena såg på Bettina och Bettina på Lena, och så brusto båda ut i ett ystert skratt. Då

Lena blifvit trött på att gå, slog hon sig bekvämt ner och sade:

»Vissa tider känner jag mig åldrad och förbi. Det förefaller mig lönlöst att längre strida mot förgängelsen. Men så helt plötsligt någon dag, när solen skiner och jag går ut i vimlet bland främmande folk, så får jag nytt lif. När det då händer att jag möter någon som ger mig en blick, en af de gamla, kära, välkända blickarne, som säga: *den kvinnan*... åh, då blir jag så tacksam, att jag är färdig att älska honom. Förstår du mig?»

»Säg mig, hur kommer det sig,» sade Betina mildt, »att du lefver så ensam nu, sedan du... Nog skulle det väl vara möjligt för dig att finna lyckan på allvar?»

Lena böjde ned hufvudet och rodnade lindrigt.

»Vi ha olika begrepp i den vägen. Jag anser inte en äkta man vara inbegreppet af det, som kan göra mig lycklig.»

»Det är ju besynnerligt, då du ändå sätter männen så högt?»

»Ja, det må Gud veta. Jag tycker om männen för snart sagdt allt. För deras intelligens, deras kraft och skapande makt, deras ursprunglighet, uppoffringslusta, godhet och mildhet. Och icke heller är jag okänslig för deras skönhet. Men då jag nu funnit hvari en mans *kärlek* består — jag talar ej om hans vänskap, ty den öfvergår hvad vi kunna åstadkomma — så vill

jag inte påstå att jag känner mig synnerligen hedrad af att vara föremål för denna enkla naturdrift, som Byron hade gemensam med en katt och som endast till namnet liknar vår erotik, de få af oss, som förstå att älska.»

»Nå, törs jag fråga, förstår du den konsten?»

Det flög ett sken öfver Lenas panna.

»Kanske. Men jag har aldrig träffat den rätte. Och därför har jag tillräckligt af att få se männen, helst den typ, som särskildt tilltalar mig personligen.»

»Det var således inte någon af det slaget du var gift med?»

»Ah! Hur ofta inträffar det, att någon blir gift med sin favorittyp? Herr Heintze är blond ... Allt sådant beror på tillfället.»

»Tillfället? Nej, pass. Kärleken är dock något som smakar af ödets mening. Förlåt, var du inte alls kär, när du gifte dig?»

Lena gjorde en åtbörd af att vara uttråkad.

»Sannerligen jag det minns. Jag tror det var så att jag hoppades bli. Det ligger så mycken bedöfning i att vara omgifven af en förälskad mans inställsamhet. Man förnimmer världen genom blomdoft och teaterljus under den tiden. Allt är så oklart och bedrägligt. Man vill ej själf narra någon, men ofta går det så. Och sedan blir man utom sig öfver att ha låtit snärja sig. För mig är friheten det dyrbaraste af allt.»

»Och nu är du fri? Lyckliga Lena!»

»Fri? Jag! — Å, Bettina, låt oss tala om något annat.»

Bettina betraktade henne sorgset forskande. Här hade hon utan att söka den, funnit sin lysande väninnas svaga punkt. Hon förjagade sin smärtsamma öfverraskning, vände strax talet i muntrare riktning och sade lätt:

»Nå, din speciella typ, får man veta hur den ser ut?»

»Ack!» svarade Lena i upprymd ton, »det är gunås inte den, som är andligen bäst utrustad — kanske. Jag tycker fasligt mycket om långa karlar med korta näsor, mörkt hår i snibbiga flikar nedanför tinningarne, små mustascher, fin mun, öm och glad blick . . . korrekt, elegant figur. Och rösten är nästan det förnämsta. Den skall vara varm, och litet lågmält, den skall smeka mina nerver, annars är allt annat förfeladt.»

»Det var specifikt. Hvad heter han?»

»Du är tokig! Han heter hvad som helst och kan vara litet af hvarje. I Tyskland har jag sett de fleste af det slaget, men äfven här. I alla händelser har jag aldrig kommit så mycket i beröring med någon att jag hunnit bli förälskad. Men får jag se någon af min utvalda art, klappar alltid mitt hjärta, och jag intages för ett ögonblick af den föreställningen, att han är den jag mest af alla tycker om.»

Bettina lutade sig fram och såg med en lustig min upp i Lenas ansikte.

»Mycket bra, det där. Men låt åtminstone bli att låtsas vara så subtil. Jag tycker din böjelse är långt ifrån den så kallade *själarnes* samhörighet.»

»Ah, hvem vet? Den saken är ännu outredd. Det återstår att bevisa, om ej just den färgen och den formen, som behagar mig, äro ett yttre vittnesbörd för de inre egenskaper, med hvilka jag skulle finna den största lyckan. Nå, det är i alla fall med sinnena man får sina sympatier. Åsikter och allt sådant kan man hedra och värdera, men det är inte dem man blir kär i.»

»Usch,» sade Bettina och skakade på hufvudet, »jag tycker inte alls att det är roligt att höra dig. Du hvarken tror eller inte tror, du undrar kritiskt. Du tar omildt vår största glädje och tröst, vår kärleksört, och lägger den under lupens granskning. Du på samma gång afskyr en fysisk förening och vill ändå förklara allt som kroppsligt, hvilket är af högre art.»

»Lugna sig, lillan, och lär sig opartiskt resonnera. Har du inte själf nyss sagt angående en ledsam sak: det är inte för det eller det man får en viss intuition. Man får den, har den och kan inte göra något åt det.»

Efter en stund sade Bettina med värme:

»Jag bryr mig inte om ditt knoddyssläkte och inte heller ditt luftiga tal om tillräckligheten af att kunna lefva i en korseld af kärvänliga blickar. Jag dyrkar och tillber min man, han

behagar mig fullständigt, inte därför att han har mörkt hår i flikar — det har han, du, men gud nåde dig om du tittar åt honom med dina färgkänningar! Utan därför att han är den han är, för att han är far till mina barn och för att... Utan honom skulle jag dö.»

»Hå, hå, sakta med försäkringarna!»

»Jag skulle dö, säger jag, inte af ett brustet hjärta och sådant snick-snack, men af den fortgående bristen på samhörighet med någon, bristen på kärleksvärme, uppmuntran, allt som för mig blifvit ett villkor för att existera.»

Hon tystnade och sökte efter ord, under det att öfvertygelsen liksom strömmade ut ur hennes fuktiga ögon, varma hud och demonstrerande händer.

»Det är något af ofrid med dig, Lena. Du sitter där helt kallt och kastar fram ord, hvilka stinga mig som taggar. Just det att du har rätt i somt, retar mig. Du sade för en stund sen, att den kärlek en man består oss med, inte är hedrande. Hvarför så?»

»Därför, barn lilla, att så fort de äga oss, förakta de oss.»

»Sådana eländiga påfund. Skulle min man, hvilken i allt rättar sig efter mig, som om jag vore klokheten själf, skulle han förakta mig?»

»Din man och din man! Kan du då aldrig låta bli att ta allting personligt? Jag önskar honom dit pepparn växer, så finge du ditt förstånd igen. Men vi göra bäst i att ej förifra

oss. Låt oss lämna detta farliga kapitel. Jag tycker annars, att det finns solklara företeelser, som ingen gift människa kan undgå att märka. Brr! Jag har fått nog af dem.»

Efter ett uppehåll fortsatte Lena med vänlig, förbindlig ton:

»När kommer du till mig nu, Bettina?»

Denna var strax mildt stämd och sade:

»Jag går aldrig bort på förmiddagarne, och sedan dra pojkarne försorg om att det inte blir tid. Kom därför du till mig! Om vi gråla litet, hvad betyder det?»

»Det fattades bara att vi ej skulle våga tala för hvarandra! Då vore ej vår vänskap mycket värd. Icke sant, lilla Bettina, intet vidare fruntimmerspjoller?»

Lena lade sin hand på den andras runda axel, drog på munnen och kisade med ögonen.

»Du menar, att du vill se Karl? Ja, men söta, snälla Lena...»

Hon fullföljde ej orden, men hela hennes mjuka, ljusa uppenbarelse hade öfver sig en påfallande prägel af bön.

»Var lugn. Ditt beröm har gjort mig led på honom. Och för resten är jag femton år ofarligare, än när han såg mitt porträtt. — Hör du, vet han af att du är svartsjuk?»

»Inte mer än så pass, att han känner sig litet smickrad. Men det är ju bara på dig.»

»Du är rysligt rar och tokig!»

Det hade blifvit mellanrum af ensamhet för Lena. Hon visste ej själf hur det kom sig, men hon fann sig allt mer och mer sakna umgänge, och på samma gång hon längtade efter mänskligt sällskap, miste hon energin att söka sådant.

För att få tiden att gå hade hon en vecka vistats hos sin syster och hjälpt henne med barnens vårutrustning. Sedan började hon med en alldeles omotiverad ifver att arrangera nya toaletter för sig själf, och om hon visserligen aldrig vek från skönhetssinnets fordringar, hände det dock, att hon i anfall af trotsighet offrade mera åt det extravaganta, än hon förut tillåtit sig.

Frisk var hon ej. Vinterkläderna sutto löst kring midjan, och hyn saknade ofta den klara jämnhet, som utgjort dess största behag. Tidtals fick hon så sträng strupkatarr af sin cigarrettrökning, att hon måste upphöra med denna vana. Då blef hon vresig till lynnet, ansattes af gråtkriser och bragte Dora på underliga tankar.

Dora såg ofta om morgnarna hur hennes frus ögonlock voro svullna och röda. Hon vågade ingenting säga, men letade i *Hälsan framför allt* efter symptom till magsyra. Då hon ej på denna väg fick frågan utredd, kastade hon helt om på annan bog, och när hon väl gjort detta, slogs hon af sin egen blindhet, som ej förr fattat hur landet låg.

Det var ju klart att frun hade börjat få själskval. Hvar hade Dora haft sina tankar? Det var ju tydligt, att frun slutligen öppnat sitt hjärta för Herren Jesus. Djäfvulen, världen och fruns eget kött ville ännu behålla kvar sitt byte, men Herrens makt är stark i de svaga, och segern skulle ej blifva oviss. Lifvad af denna föreställning sade hon en dag:

»Det är bra underligt och storartadt att åse, hur Herren Jesus kämpar om en själ!»

»Underligt måtte det i alla händelser vara,» svarade Lena.

»Herren Jesus sliter och drar, men den kära själen håller ännu fast vid sin synd.»

»?»

»Herren Jesus ger sig inte en tum. Den stackars, kära själen anfaktas af djäfvulen, som inte heller vill släppa sitt rof. Endera måste dock till sist ge vika. Det beror bara på den kära själen själf, hvilken han vill följa. Herren Jesus vill så gärna, ack så gärna, att den kära själen skall följa honom.»

»Då är det klent af honom, att han inte kan ta den kära själen med sig.»

»Herren Jesus tvingar sig icke på någon!»
»Kors, jag tyckte nyss du sade, att han sliter och drar. Det kallar jag just inte något lindrigt tvång.»

»Frun, häda icke! Herren Jesus har sagt . . .»

»Det rör mig inte, det är i alla fall i mitt hus du är, och jag säger, att om du inte låter mig vara i fred för dina galenskaper, får du flytta tvärt.»

Dora började gråta.

»Om frun också tar eldgaffeln och kör ut mig med, så skall jag först säga, att det är djävulen som regerar frun. Världens barn, som vilja locka frun till synd, de få husera efter behag, men jag, som af Herren Jesus är utvald att leda frun till frälsning, mig vill frun i vrede afskeda.»

»Var förnuftig, Dora! Om jag tål mig med att ha en tjänstflicka som är läzerska, så är det därför, att jag aldrig lägger mig i andras affärer, utan låter folk tro hvad de vilja. Ja, jag går så långt, att jag anser läseri vara den bäst passande religionen för tjänare. Det finns inte mera högmodigt och själfbelåtet folk, än de som ge sig namnet Guds barn. De kunna icke tryckas ner och förödmjukas af något sådant som att behöfva passa upp på och lyda en annan människas befallningar.»

»Nej, det är sant, frun. Vi veta ändå att vi höra till Guds utvalda, om vi också här på jorden måste ikläda oss en tjänares skepelse. Det gjorde ju också Herren Jesus.»

»Misstag, lilla Dora. Jag vill påminna mig att han var en fri snickaregesäll med sex måndagar i en vecka, och hvem vet hur det gått med honom i våra dagar! Hvad står du och funderar på?»

»På Herrens outransakliga råd. Han vill, att jag skall höra hur djäfvulens ord utgå från fruns mun. Men han skall stödja mig, så att jag icke förtrötts och misströstar.»

»Dora, jag vet att du i grunden är en god flicka. Men vill du svara mig på en fråga: Skulle du stanna här och fortsätta ditt räddningsarbete, om du finge fyra eller fem kronor i månaden, och jag hade sex besvärliga barn att sköta? Nej. Du blir hos din syndiga fru, därför att du har det så bra här. Men dig själf och dina lika skrymtaktiga vänner söker du inbilla att det är för att lyda Gud. Gå nu ut och predika för dina fat och kastruller, jag står inte ut längre!»

Blifven ensam kastade Lena sig ned på golvet och borrhade hufvudet in i första mjuka duk hon fick fatt i.

»Ett sådant eländigt lif!» jämrade hon sig. »Här öder jag bort min tid utan spår af nytta. För ingen är jag till glädje. Mitt dagliga sällskap är en idiot, som jag ej kan byta ett förnuftigt ord med. O, gif mig något att tro på, att lefva för! Och att veta, att denna art af tillvaro är mitt eget verk! Jag har fått det som jag ville. Visst bör jag vara nöjd.»

Hufvudet värkte och handlederna brände. Hon reste sig automatiskt upp och vankade af och an i rummet. Så öppnade hon sitt skrifbord och tog fram ett bref.

»Hur är det nu han skrifver?» mumlade hon.

»Låt mig åtminstone få se dig! Jag begär intet mera. Du har nu en gång så vuxit fast vid mitt jag, att jag ej mera kan frigöra mig. Gud i himlen må veta, att jag vill. Ty det tvånget att behöfva älska dig, som... ja, det är ej värdt att upprepa. Det tvånget pressar kraften ur mig.»

»Du har aldrig haft någon, min vän. Sådan snömos de kärleksfraserna ändå äro! Har man hört en, kan man alla. Och alla syfta de blott till ett och detsamma, att snärja, berusa. Men jag vill vara fri!»

Af ansiktet hos den, som skrifvit brefvet, mindes hon blott ögonen. De hängde bedjande vid henne och sögo till sig hennes viljestyrka. Det var med rynkad panna hon tog pennan, men på papperet trädde dock fram de orden:

»Kom onsdag eftermiddag.»

»Hur går det så med friheten?» tänkte hon vidare, »själfständigheten? Min kära Lena, ditt tal är fraser, ditt lif humbug. Ja, om så är, framåt då!»

Skyndsamt klädde hon på sig och gick ut samt lämnade brefvet på posten. Sedan visste hon ej, hvart hon skulle styra sina steg. Hos systemern bullrade barnen för mycket, fru Linder

förekom henne oförklarligt afskräckande, och Bettina hade hon så nyss besökt. Hon ströfvade några gator upp och ned, men så var det henne, som om människorna sågo så besynnerligt på henne, och därför vände hon åter hem. Sjuk, skälvande och förtviflad stängde hon sig inne och öppnade ej ens för Dora.

Följande dag lyste solen. Lena vaknade med en glädje, som syntes henne själf ologisk, men som icke desto mindre fanns. Hon steg tidigt upp, var hjälpsam och vänlig mot Dora, prydde sig med omsorg och blef förtjust, när hon fann sig se bra ut.

»En *beau jour* skall man icke låta gå till spillo,» tänkte hon, knäppte handskarna och begaf sig ut på promenad.

Det hade regnat på natten i ymniga flöden. Luften kändes varm och fuktig. Damerna stego nätt på gatstenarna, drogo åt sig sina snäfva kjortlar och manövrerade behändigt parasollerna. En sådan ljuflig majdagsmiddag vänder Stockholm till sin vackraste sida, åtminstone på de bredaste och mest trafikerade gatorna. Det är en dylik dag som främlingen uttrycker sin belåtenhet med de täcka svenskorna och sitt gillande af deras smakfulla toaletter. Så väl bestämdt är det då, att allt hvad som är armt, slitet och nedtryckt icke vågar sig fram. De lappade kängorna och de löjliga, omoderna hattarna ledas instinktlikt på vägar, som bättre anstå dem, och skämma ej en anslående tafla. Så länge denna

goda takt gör sig gällande, behöfver ingen frukta att samhället blir demokratiserad. Ty det är ändå ytterst de lappade kängornas ägarinnor, hvilka skola göra't.

Lena hade getskinnsstöffletter från Frankfurt am Main och var för öfrigt mönstergill. Hon visste det och vann därigenom den säkerhet, förutan hvilken inga nämnvärda segrar kunna tänkas.

I bodarna gjorde hon en oerhörd effekt. Expediterna trängdes om att få betjäna henne, och när hon aflägsnade sig med en tygbit, höllo de upp dörrarna som lakejer. Det är icke penningens makt som är stor, utan konsten att använda den. I djupet af sitt innersta föraktade Lena sådana ömkliga slafnaturer, hvilka ingenting hellre begära än att få böja sig, där de anse det löna mödan, men hvilka med dumdryg nonchalans bemöta hvad de misstänka som sina likar i armod.

»Frihet, jämlikhet och broderskap,» tänkte Lena med en glimt af löje. »Jag skall med glädje hälsa en sotig, tänkande arbetare som min vän och broder, men en friserad penningbetjänt — aldrig!»

Hennes häftiga sinnelag höll aldrig jämn takt med karakterens riktning. Därför stod hon teoretiskt på deras sida, hvilka vilja ha rättvisa åt alla, under det att hon faktiskt i blindt högmod fällde sina domar.

För den, som ger vika för vanan att falla i reflexioner, finns knappt en lugn stund. Lena hade gått ut för att njuta af våren och sin egen tillvaro, men allt emellan mötte hon föremål, hvilka oroade henne. Alla rika, feta fruar förargade henne, och icke ens de unga vackra flickorna voro henne i smaken. De sågo ytliga och fåfänga ut, och deras leende tanklöshet stötte henne för hufvudet.

»Det är kvinnan i sin Sturm- und Drang-period,» så formade sig hennes betraktelser, »hur väl målar den icke hela vårt väsen! Vid fjorton, femton år, då vi äro barn ännu, ges det ändå ansatser kvar till att bli människor. Måhända är det detta, som gör denna ålder så härlig för en själf och andra. O, dessa små uppoffrande, viljestarka skolflickor, hvilka läsa och arbeta, hålla sina föresatser och med stormande glädje nå sina oskyldiga mål! De få aflagda kostor och skarfvade klädningar, och deras tacksamhet är uppriktig, när man skänker dem ett par begagnade handskar. Sina småsyskon leka de med, och på äldre folk få de passa upp. Det onda och smutsiga fara de förbi som det okända, men allt godt och nyttigt snappa de upp och samla inom sina släta pannor. Deras intriger gälla julklappar — åt andra, och deras ärelystnad springer icke högre än till ett stort antal pressade växter. De tro på dygdens seger, och åt lasten säga de: usch fy då, utan att veta hvad det är.

Men så vid nitton, tjugu, hvar't når den praktfullt utvecklade blomman? Hvarom röra sig den unga flickans önskningar, hvad drömmer hon om? Om skräp och nonsens, om afundsjuka och flärd, om kurtis, fastän hon är lika främmande för passion som ett redbart löskokningsägg. Hennes Sturm- und Drang-tid är kommen. Vid den tiden då ynglingar sjuda af lust att framkalla revolutioner, då drömmer den mognande jungfrun om ett nytt snörlif och möjligen, ifall hon är svärmiskt anlagd, om någon som 'valsar charmant'.

Må vara att undantag gifvas, men sådan är pen.»

Lena fördes slutligen till förundran öfver sin motvilja för sitt eget kön.

»De hata mig för att jag går min egen väg, för att jag genom min åskådning skiljer mig från dem. Jag hatar dem, därför att de alla äro hvarandra så grundligt lika. Om jag icke tar den söta Bettina med i räkningen, eller Agnes Linder, som står öfver den vanliga nivån, och kanske min goda syster Ma, som genom sin människokärlek skiljer sig från mängden, så känner jag ingen kvinna, värd min fulla aktning. Den som vore man!»

Hur det var, för ögonblicket behagade det Lena dock ganska bra att vara fruntimmer. Hon gick i skuggan af sitt violetta parasoll och fångade blickar, hvilka stundom korsade hennes hjärna med kärleksförnimmelser. Ståtlige män

gåfvo henne sin stumma och dock så värtaliga hyllning, hvilken hennes själ drack som en lifs-dryck.

»Hvad konvenansen är oresonlig! Man kan dagligdags möta personer, för hvilka man erfar den lifligaste sympati, men det finns ingen utväg att förvärfva deras vänskap, emedan inte någon är till hands och presenterar. Men dem man af omständigheterna tvingas att lära känna, de hänga ofta fast som en kedja, till hinder för både trefnad och utveckling.»

* * *

Lifvad af vårluft, lifslust, mottaglig för veka och ömma sensationer såg Lena dagen nalkas sitt slut.

Dora hade gått på bön, och Lena behöfde ej befara hennes återkomst före tio. Hon gick och styrde i sitt lilla vackra hem som till en fest. Liljekonvaljer sände ut sina starka dofter ifrån hörn och bord, mattor och gardiner hade den friska lukten af att nyss ha blifvit befriade från damm, och genom de klara fönstren föllo dämpade ljusfloder från den flammande aftenhimmeln.

Lena tände den facetterade ampeln i sitt rum, och stundtals blef hon som bedöfvad af blommor och röd skymning. Då sjönk hon ned bland mjuka dynor och njöt af sväfvande drömsyner. Hon tänkte sig knäfall och slingrande armar, kyssar som brände och ord som bestormade...

Det var henne en sällhet att kunna lyckliggöra. Men bäst af allt tycktes det henne att bli åtrådd som det oupphinneliga, att få ge obestämda svar på heta frågor.

Som en spänd fjäder sprang Lena upp. Det hade ringt. Hennes hjärta klappade våldsamt. Kall ner åt halsen, tog hon några långsamma steg ut åt tamburen. Återigen ringde det, denna gång häftigare.

Med en trotsig min gick Lena ut.

De mjuka fotstegen hördes knappt af henne själf. Hon fick ett infall och såg genom den blanka randen på tamburfönstrets mattslipade ruta.

I farstun, belyst af gaslågan, stod han, den hon väntade, fin, putsad, bred, tvärsäker. Han tog upp sin klocka och såg på den, guldkronometer, dubbel boett, omständlig, skyddad, solid. Hatten var blank och oklanderlig, skägget nyklippt. Lena skulle ha kunnat slå vad om att det ännu luktade barberarparfym. *Fi donc! Puh!*

Han såg ut som en man, stadd i utöfvandet af sina funktioner. Han såg ut som en man, som har en fordran att utkräfva. Han såg trivial ut i sin vida ytterrock.

Och denne bredbente, myndige herre spelade smäktande Celadon! Det var denna hand, som nu omslöt den dyra guldklockan, hvilken förut skrifvit de glödande kärleksbrefven. Karlen var ju tydligen en sorts diktare. Han satte sig in i andras stämningar, ty det låg ej inom rimlighetens

område, att han kunnat känna, hvad han skref. »Du har vuxit fast vid mig.» Hon, Lena, oskiljaktig från honom! Aldrig!

Nu trampade han otåligt, stödd på sina fasta klackar. Han trampade takten af någon melodi.

Glödande älskare!

»Min Gud, hvad han lagt ut! Män utan intelligens bli erbarmligt prosaiska, då de nått kulmen af mognad. Om han åtminstone varit mager, så hade han ännu kanske väckt några illusioner.»

Å nyo klang denna irriterande ringning, långdragen och kaxig. Haksägget rörde sig, kanske till följd af en ed. Så kolossalt dum han var, som inte kunde begripa att se åt fönstret till. Visst var han kär, efter som han var så dum! Han ref häftigt upp plånboken och sökte efter ett visitkort. Oj, så mycket sedlar — naturligtvis! Det fanns intet kort. Då ref han ett blad ur sin anteckningsbok och skref några ord, vek ihop papperet och stoppade det i lådan på dörren. Ännu en stund såg han på låsvredet, likt en hund, som hoppas bli insläppt, men slutligen vände han sig om och sprang ner för trappan.

I vändningen fångade Lena upp hans blick. Den var sorgsen, så att det en sekund skar i henne. Då fem minuter förrunnit, tog hon nyckeln till visitlådan för att läsa hvad det lilla papperet innehöll.

»Jag har sett att det lyser i ditt rum. Du leker med mig grymt. Men akta dig!»

»Hotelser! Med dem vinner man inte mig. Nå, du kan ha rätt. Jag har gjort illa, som narrat dig. Men man är dock ytterst sig själf närmast.»

Hon var till mods som om någon tagit en börda från henne. Andetagen blefvo lugna, blodet pulserade normalt. Med klara och fasta blickar såg hon sig omkring.

»Man skäms öfver dårskaper, men dock mindre öfver de ofullbordade, än dem som inte kunna ändras. — Jag föreställer mig att luften här inne är som hos en hetär. Nå, det är ingenting att anmärka mot det, tvärt om, det är ganska behagligt. Men jag kastar inte mera bort mig! Hell, min gyllene frihet! Mitt öde styr jag som en lydig häst.

Eller, låt så vara, jag binder mig på vissa villkor. Men det skall vara med en man, som har min vördnad och beundran, som behärskar mig, icke genom simpel egoism, utan genom den öfverlägsenhet, som kufvar mina lägre instinkter. Visa mig honom, vänd hans håg till mig, och jag skall följa honom som Perowskaja sin Jeljabow, jag skall skänka honom min kropp, min själ, jag skall hellre hänga i galgen vid hans sida, än vandra den slöa hopens breda kungsväg!»

* * *

På natten sof Lena oroligt och hade en lång dröm. Det föreföll henne som om hela

Stockholm varit förvandladt till en marknad med brokiga folknöjen. Teatrarna voro apterade till variétéer, dit man gick i högtidsdräkt. Offentliga baler voro öfver allt anordnade, och Lena strök fram där, spejande och orolig att hon ej skulle bli observerad. Unga, sköna flickor och djärfva ynglingar dansade par om par. De hindrade henne att komma fram och hånade henne: Stackars Lena blir aldrig uppjuden. Nu är hon ur dansen. Harmsen flydde hon därifrån, ut bland torgens vimmel.

Där träffade hon sin syster Maria, omgifven af alla sina barn. Lena fick dessa i sin vård och vände sig ofta om för att räkna dem. Så kommo de till platsen utanför Nationalmuseum. På den hade jonglörer och akrobater slagit läger med sina trupper. En hade att förevisa tre chimpanser, hvilka gjorde de besattaste krumsprång. De hade om halsarna långa kedjor, hvilka voro fästa i de förgyllda stängerna. Plötsligt svängde de sig fram på kedjorna, hvilka i ett nu förbyttes till halsjärn och rep. Trapezerna hade blifvit galgar och aporna tre dinglande skeletter, som lefde och skrattade med sina förfärliga gap! De slängde som pendlar, och ett af dem ägnade huld-saligt sin hyllning åt Lena, hvilken stel af fasa åsett metamorfosen.

Ett vildt skrån bröt fram genom mängden, som besinningslöst böljade bort i en allt nedtrampande flykt. Lena släpades med, halfkväfd och andlös. Hon försökte få barnen med sig och

hann slutligen fram till Kungsträdgården, där en väldig triumfbåge var rest, smyckad med liljekonvaljer.

»Gud ske lof, vi äro räddade!» utbrast hon och ville åter räkna barnen. Men de två minsta voro borta, och hon mindes nu, hur hon hört deras ångestrop under trängseln.

»Det var ledsamt,» tänkte hon, »men man får vara nöjd, att tre äro i behåll af fem.»

I och med detsamma kom fru Maria fram.

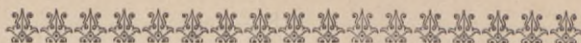
»Hvar har du mina barn?»

»Man får vara nöjd,» sade Lena åter, »att tre äro i behåll af fem.»

Då sjönk systemen ner och vred sig på marken af smärta.

»Du talar, som om du tappat småmynt. Men de två, som äro borta, voro mina käraste.»

När Lena vaknade, var hennes hår vått af kallsvett. Hon steg upp och flyttade ut liljekonvaljerna.

Fru Linder hade nyss kommit till doktor Mildes och satt nu som bäst inne hos värdinnan och språkade. Hennes ankomst hade väckt så vänlig tacksamhet, att hon blifvit nödgad att stanna kvar och göra sig hemmastadd. Det var en sällsynt gåfva hos fru Milde att låta hvar bekant, som gjorde besök, tro sig efterlängtd och framför alla andra gärna sedd. Därför fanns det ingenstans där man så väl trufdes, som hos denna älskvärda familj. Doktorn var visserligen öfverhopad med lektioner och arbete, men då han någon gång visade sig blef man behagligt öfvertygad om att man ej gick i vägen för honom.

»Lena var just här i går. Ni träffas väl ofta, som äro så goda vänner?» sade fru Milde.

»Det var rätt länge sedan vi råkades.»

Fru Linder hade fått ett bekymradt drag öfver pannan.

»Hvad säger du! Och jag som trodde att ni ej kunde lefva utan hvarandra?»

»Har verkligen Lena inte sagt något om afbrottet i vårt umgänge?»

»Nej. Hvad betyder detta? Hur så?»

Vecken i fru Linders panna blefvo djupare.

»A nej, jag tror i allmänhet, att Lena inte anförtrot sig mycket åt sina närmaste. Illa nog. Ja, jag är öfvertygad om det. Något annat vore ej möjligt.»

»Goda Agnes, du gör mig helt förskräckt!»

Fru Linder slog ner ögonen och teg.

»Hvad är det, Agnes? Har det hänt något ledsamt mellan er? Du säger ingenting!»

»Ja, det är sannerligen ett ämne af sådan beskaffenhet att jag helt enkelt inte *kan* tala.»

»Nu fordrar jag att du fortsätter! Ingenting är så olidligt som halfkvädna visor. Men, Agnes, hvad är det!»

Hon såg hur fru Linders ögon voro fyllda med tårar.

»*Jag* vill inte anklaga någon, men . . .»

»Hvad ondt kan väl sägas om min syster Lena?»

Fru Milde uttalade dessa ord, som om den egenskapen att vara släkt med henne i och för sig själf borde skydda från alla tillvitelser. Vid detta log fru Linder svagt.

»Hvad det beträffar, så har man sällan sett så olika systrar som er båda.»

»Nå, våra lynnen skilja sig allt rätt mycket.»

»Lynnen, min söta vän! Och karaktererna! Du är ju mildheten, godheten själf, uppoffringen,

husligheten . . . alla kvinnliga dygder personifierad.»

»Smicker tror jag aldrig på!»

Fru Milde skrattade förtjust.

»Men, Lena, hur älskvärd hon än visar sig, så är hon dock en ytterst grund natur.»

»Vi få inte vara allt för stränga mot lilla Lena!»

»Hur skulle man också kunna vara det? Så fort man får se henne, glömmes man allt för hennes intagande behag,» medgaf fru Linder ädelmodigt.

»Nå, det kan allt vara si och så ibland ändå, vet du Agnes. Så syster min hon är, men hennes nycker äro ibland bra tröttsamma.»

»Inte har hon kostat *mig* någonting att tala om.»

»Tröttsamma, sa jag.»

»Jag tyckte aldeles du sa kostsamma.»

»Det med, för resten. Men se Lena vill ha allt så elegant. Hon ser inte på hvad hon ger ut.»

»Det är godt, när man har att ta af. Det berömmet får man ge henne, att hon klär sig utmärkt. Och så tar det sig så bra ut på henne.»

Fru Linder såg helt vänlig ut vid tanken på den frånvarande Lena.

»Men hon har ju bara sitt utseende att sköta,» sade fru Milde litet nervöst. »En annan sak är det för den, som får i främsta rummet tänka på sina barn.»

Som en illustration till hennes ord öppnades dörren och en flicka på tretton, tjorton år inträdde. Hon såg ytterst väl vårdad och fin ut. Hennes älskliga ansikte, som påminde något om Lenas, blef rosenrött vid åsynen af den främmande, och hon slöt sin täcka mun, som formats för att tala med modern. I stället gjorde hon en tvär knix med knäna för fru Linder och ville sedan draga sig tillbaka.

»Var det något min älskling ville?»

»Å nej, det kan vara.»

»Stanna då hos småsystkonen, lilla Ada.»

Ada neg igen, och så försvann den vackra synen.

»Hon är förtjusande, din flicka!»

Detta visste fru Milde, men hon kunde aldrig höra det nog. Moderskärleken hade i ett ögonblick förskönat henne och gifvit henne en tilldragande vekhet och värme.

»Ja, hon artar sig bra,» sade hon blygsamt.

»Liknar hon inte moster Lena litet?»

»Kanske ögonen. Men Ada har oändligt mycket mera regelbundna drag. Lena är ju uppnäst.»

»Ha, ha, ha, är hon? Det har jag inte tänkt på. Högst pikant ser hon ut, det är visst.»

»Lena, å ja, bevars.»

Nu var fru Milde inte vacker längre. Det slog fru Linder genast, att den obetydliga Maria Milde afundades sin briljanta syster. Ett satiriskt leende blottade hennes hvita tänder. Så

var då icke släktkärleken allt för öfvervåldigande stor. Hon yttrade långsamt och försiktigt:

»Brukar lilla Ada få hälsa på sin moster ofta?»

»Läxorna och skolan ge henne inte mycken tid. Hur så?»

»För ingenting just. Jag bara undrade, om Lena med sitt . . . sitt något frivola tal inte möjligen skulle inverka skadligt på Ada, som är i en ömtålig ålder.»

»Lena frivoll! Bästa Agnes, väg dina ord!»

Fru Milde lät sträng. Men fru Linder tyckte icke om tillrättavisningar, och därför gick hon något mera direkt till väga, än hon kanske annars hade gjort.

»Kanske du i din godhet och ditt öfverseende finner lämpligare adjektiv för henne. Men hvad skall man säga om den, som så . . . så rått, ja rått, rifver ner på moral, religion och anständighet som hon? Du i din huslighet har tillräckligt ofta varit föremål för hennes skämt. Om inte precis du särskildt, jag vill inte fara med öfverdrifter, men alla kvinnor, som äro *kvinnor* i bästa bemärkelse, anser Lena, att hon saklöst kan göra narr af. Men om *du* tycker, att lilla Ada bör få lära sig att håna sin mor, så vill visst inte jag förhindra det.»

Fru Milde andades häftigt och skälfdde på rösten, då hon svarade:

»Att Lena hyser högst klandervärda åsikter, det har mången gång gjort både mig och Olof

sorg. Sorg och förargelse. Ännu mera, det är genant att veta, att man aldrig kan vara säker för henne. Mången gång förs man inte be henne hit för hennes tanklösa prats skull. Hur bar hon sig inte åt, till exempel, på min lilla födelsedagsfest? Tant Bastman blef ordentligt upprörd, och fru Landberg ansåg sig fullkomligt skandaliserad. Alla mina vänner häcklar hon. Ingen är henne till lags. Alla äro de löjliga på ett eller annat sätt, enfaldiga fjollor, hönshjärnor. Ingenting annat duger, då man är borta, än slänga sig baklänges i en soffa, gräla om gud och hela världen och bolma tobaksrök i ansiktet på folk. Se det är att vara comme il faut enligt de nya sederna! Jag tackar gud, att jag är en gammalmodig och enkel människa, som inte förstår bättre än sitta rak på min stol och tiga, när förståndigt, äldre folk talar. Om jag så syr på ett plagg åt mina barn eller gör något för att pryda mitt hem med, så blir jag inte sämre för det.»

Här hämtade fru Milde andan.

»Jag visste, att du inte delade Lenas förskämda smak, och jag är glad, hjärtligt glad att ha fått höra det. Om det att göra sin plikt och gå sin väg snörrätt fram i dygd och renhet, om det är att vara gammalmodig, då är du det, Maria.»

Hon klappade fru Milde på knät och fick till svar en tacksam blick. Det blef en stunds uppehåll.

»Det du sade om Ada tog mig så förfärligt,» återtog fru Milde bekymrad. »Tror du verkligen, att Lena gjort narr af mig inför Ada?»

»Det är inte godt att veta. Hon är oberäknelig. När hon börjar utveckla sina besatta ideer, bryr hon sig inte om, hvem som hör, bara munnen får gå på henne.»

»Min söta Ada, min ängel!»

»Skulle hon gjort någon skada, så kan väl du med din utmärkta takt och ditt goda hufvud reparera det.»

»Snälla Agnes! Du har alldeles för höga tankar om mig!»

»Det tror jag inte. Mina gamla ögon se klarare än man tror.»

»Kära Agnes! Så du pratar! Du är visst inte gammal. Vet du, jag afundas dig så dina granna tänder. Det är ungdom, det!»

»Men jag har ju heller aldrig haft tandvärk. Det skulle inte varit lönt för mig. Jag har aldrig haft någon som pjoskat med mig. Det har bara varit att hålla sig upprätt och stå emot, inte låtsas om någonting, ingen nervositet, ingen klenhet. Bara hålla sig rak!»

»Nog vet man, att du varit och är duktig. Men tandvärk kan man få ändå. Det lär nog ingen ha med flit.»

Det ryckte i fru Marias mungipor, men hon behärskade sig, drog ner dem och fick fram ett litet praktprof på beundran i sitt ansikte.

»Jag fick arbeta till och med i mina barnsängar. Och så stiga upp på sjunde dygnet.»

Nu grät fru Linder igen. Och fru Milde visste sig ingen lefvande råd.

»Kära Agnes, hvad du är för en öfverlägsen kvinna!»

Fru Milde klappade sin vän på händerna, på armarna och till och med på ryggen. Sedan gick hon ut efter Ruster-Ausbruch. När hon kom in med den lilla brickan, var fru Linder lugn.

»Hvad du sade om Lena kan jag rakt inte glömma. Men uppriktigt, har det kommit något emellan er? Ha ni disputerat?»

»Det göra vi oftast. Men det är inte därför... Maria, du håller ju af din syster?»

»Naturligtvis.»

»Skulle du ej kunna tala med henne?»

»Om hvad — säg ut!»

»Åh, hvad det är svårt! Men ändå är det min plikt att berätta det. Hör du, som en liten inledning: Hvarför skilde hennes man sig från henne?»

»Det var på hennes initiativ.»

»Ah, ni voro således förmögna, ni systrar?»

»Långt därifrån.» Fru Milde skrattade. —

»Det var helt och hållet för våra egna behag vi blefvo gifta.»

»Men i sådant fall förstår jag inte...»

»Hvad?»

»Det kan synas ogrannlaga...»

»Inte utan,» tänkte fru Milde.

»Men hvad lefver Lena egentligen på? Då mannen ger anledning till skilsmässa, är han skyldig till underhåll. Men om frun får det infallet att separera sig, skall hon väl ej ha betaldt för det.»

»Nå, nå, nå! Då Lena skilde sig hade hon nog sina skäl, antar jag. Emellertid gick Heintze in på det endast med det villkor, att hon fortfarande mottog underhåll af honom.»

»Det var en konstig man!»

»Kan så tyckas. Men han var gränslöst kär i henne och ville antagligen försäkra sig om att hon ej för utkomstens skull fölle för frestelsen att gifta om sig. Han har god råd, ty hans affärer gå lysande.»

»Det är ju stadsmäklare han är, Heintze? Nå ja, när man är kär och har råd, så...»

Fru Milde, som icke tyckte om detta korsförhör, afbröt:

»Vi ha aldrig anställt någon inkvisition med Heintzes känslor. Han har handlat som en fin och hederlig karl, som han också är. Det öfriga lägga vi oss ej i.»

»Jag skall ge dig för snäsa, jag,» tänkte fru Linder.

»Men jag föreställer mig, att det nog ej var själfva *vigselakten* endast, han ville förhindra,» slog hon stilla fram.

»Hvad i Jesu namn menar du?»

»Jo, om man tar emot herrvisiter på sängen så...»

»Galenskaper!» Fru Milde skrattade.

»Det är ingenting lustigt med det, snälla Maria.»

»Herrvisiter! Då var det naturligtvis doktor... hvad heter han? Hennes läkare.»

»Gud bevars, nog kan man tycka om sin läkare, men inte kysser man honom tio, tjugu gånger å rad och kallar honom vid de ömmaste namn ändå.»

Det sköt en blixst af hat ur fru Linders ögon.

»Du förskräcker mig!» skrek fru Milde. Därpå tillade hon kallt och föraktfullt i Lenas egen stil: »Det där är lumpet förtal.»

Lång var fru Linder förut, men hon syntes ha växt ytterligare ett stycke, när hon värdigt reste sig, styrde sina steg mot dörren och sade:

»Om du svarar med förolämpningar, då jag på det mest kringgående och ömsinta sätt meddelar dig något, som rör dig nära och du bör veta, så har jag intet vidare att tillägga. Farväl Maria!»

Fru Milde blef utom sig.

»Nej stanna, Agnes! Berätta lugnt hvad du vet. Jag ber dig. Det svindlar för mitt huvud...»

Hon satte sig ned och stirrade framför sig under det att fru Linder talade om hvad hon visste, och på det sätt denna sak nu en vecka efteråt tedde sig för henne.

»Min egen syster! Det är ohyggligt. Vi som fingo en så vårdad uppfostran! En sådan

skam! Hvad skall Olof säga? Han kanske tror att det ligger i blodet, att det är arf. Det vet man inte, hvad han kan fundera ut. Karlar som äro så orättvisa! Och ändå borde han minnas hur ren, hur oskyldig, hur fullkomligt ovetande jag var. Det har man för att man är vänlig och vill vara fördomsfri! Jag sa' det där, när skilsmässan skulle bli. Det går aldrig väl, sa' jag, med Lenas passionerade lynne och besynnerliga åsikter. Så förfärligt, om Heintze får veta det. Då drar han in på underhållet. Och hvad skall hon sedan lefva af? Hon som är så bortskämd och ingenting kan.»

»Den vårdade uppfostran skulle hon ju ändå kunna ha nytta af,» inföll fru Linder saktmodigt.

»Ack, antag att hon skulle kunna ge litet lektioner, hvad är det att lefva af? Och hvem vill släppa sina barn i händerna på en... så mycket vet jag, att inom våra dörrar kommer hon aldrig mer, och Ada får inte tala ett ord vidare med henne.»

Fru Milde hade ej förmått sitta stilla på samma plats under sina verop. I likhet med Lena visade hon lust att gå af och an under det hon förfäktade sina meningar, en lust, som hon dock brukade bekämpa såsom varande okvinnlig. Fru Linder observerade denna släktlikhet på samma gång hon mindes Lenas graciösa, långa och något gungande steg och jämförde dem med fru Marias hufvudyra trippande.

En stund kvaldes hon af smärta öfver sig själf, som kastat bort Lena och valt denna svaga dussinmänniska till sin förtrogna och sin hätskhets verksamma medel. Hon lågade af förakt för denna syster, som nyss hållit till godo med loftal öfver sin älskvärdhet och mildhet, men strax därpå var färdig att för ett ord af en främling döma den, hvilkens stöd och hjälp hon borde vara.

»Lena har rätt,» tänkte hon, »vi kvinnor äro af lägre ordning.»

»Lugna dig nu, Maria! Hvad ämnar du göra?»

»Naturligtvis först och främst säga allt för Olof,» svarade fru Maria i det hon satte sig ner och vände sitt upphettade ansikte mot fru Linder.

»Hvad skall nu det tjäna till? Det blir ju bara ledsamt för dig själf. Tro mig, jag känner männen.»

»Inte Olof!»

»Ah prat! Han är nog inte olik andra. Han kanske inte blir förargad alls, och då blir du bara i onödan uppretad mot honom också.»

»Olof som är så moralisk!»

»Ja i så fall talar han om det för Heintze, och det vill du väl inte heller — hvad?»

Fru Linder log sitt hvita leende.

»Ja gud vet hvad som är att göra! Lofva mig emellertid, snälla Agnes, att du ej säger

något om det här ännu så länge. Jag skall fundera öfver det.»

»Var trygg för mig. Jag går aldrig med skvaller.»

Så gick fru Linder.

Doktor Milde var på klubben den kvällen, och när han kom därifrån, brukade han ej vara böjd för att resonnera. Dagen därpå hade fru Milde att arrangera en liten middag, bara herrskapet Lamb och några herrar, men sin hela sinnesnärvaro behöfde hon i alla fall. Doktors humör fick heller inte störas, om han skulle vara en glad och förekommande värd, och följaktligen blef intet sagdt om den ledsamma skandalen. Vid Ada tänkte hon tala, men när flickan slog upp sina klara ögon med en fruktande aning om något obehagligt, kunde fru Milde ej fortsätta, utan vände meningen till någon bagatell.

Lena satt i sitt rum och sydde. Hon vände ryggen åt dörren och hörde den öppnas, men som hon trodde det var Dora, fäste hon intet afseende därvid. Ingenting förnams på en stund, men så nåddes hennes öron af ljudet från någon, som grät. Lena såg sig förvånad om.

Där stor Ada med ögonen gnistrande af tårar och den ljuftva, lilla munnen sammanpressad i stum smärta.

Lena sprang upp och slöt henne i sina armar.

»Hvad är det, käraste, dyrkade, sötaste barn! Hvarför gråter du? Kom, sätt dig hos mig, min lilla vän. Berätta hvad det är.»

Hon lyfte af barnets ytterkläder, torkade med näsduken det våta, varma lilla ansiktet och smekte det med den ömmaste moders åtbörder.

Ada kastade sig ned på knä och gömde hufvudet i Lenas sköte.

»Ack, Lena, Lena . . . en så förfärlig skam!»

»Du kära, ljuftva, hvad kan *du* ha att blygas öfver, det är väl inte så farligt,» sade Lena sakta och strök det mjuka håret. »Tala med din vän, du vet, att till mig kan du säga allt.»

Med brutna ljud och snyftningar började Ada:

»Det var farbror Lamb, som . . . nej, jag *kan* inte säga det.»

Lena blef blek och kall.

»Hvad har man gjort dig, älskling? å . . . säg?»

»Jo, Lambs äro hos oss till middagen i dag. Du vet ått farbror Lamb alltid blir . . . gladare än vanligt efter en sådan där middag . . .»

»Nå!»

»Och sedan, efteråt, var jag i barnkammaren och hade Lillan, ty jungfrurna hade inte tid. Så somnade Lillan, och jag var själf så trött, och ondt i hufvudet har jag också, och därför lade jag mig en stund på sängkamarsoffan. Och så . . .»

»Och så? . . .»

»Kom farbror Lamb in och satte sig hos mig och . . . Nej Lena, jag *kan* inte tala om det.»

Ada reste sig upp med rynkad panna och flammande blickar.

»Tvy! Jag har spottat hela vägen. Har du vatten och aseptin, gif mig det, Lena! Så där! Men ändå känns det, aldrig blir jag ren mera!»

Hon grep Lena i armen och sade, i det kinderna blossade och det späda bröstet häfdes:

»Han lutade sig öfver mig och höll fast mina handleder, så att det värkte, och så kysste han mig! Ah Lena, jag som trodde, att det bara var vackert att kyssas! Han är ju en riktig usling, vet jag, hur kan man göra så, när man är gift. Hu, en sådan usling?»

Lena tog henne om midjan och slöt henne fast intill sig.

»Nu skall du sansa dig, min Ada. Tack för att du kom till mig. Vi ska tala med hvarandra, vi två. Så, skölj dig nu en gång till och befria dig från hans bakterier. På det hela taget är det ett mycket osnyggt bruk att kyssas.»

Ada såg på henne med förebrående undran. »Jag tror du skämtar, Lena! Och jag som kom till dig i hopp att få tröst.»

»Jag skämtar inte, tvärtom är det rama allvaret. Kom hit, får jag se på dig. Det är som jag trodde. Till åren är du barn, men du är ändå en liten kvinna, och då är det på tiden att du tål höra litet grand förstånd.»

Lena drog barnet intill sig med en min, där nio tiondelar inneburo en blandning af moderskärlek, erfarenhetens vemodiga lugn och den rådigas praktiska förstånd. För allt detta var Ada uppriktigt tacksam, men den sista tiondelen generade henne betydligt. Det var nämligen en mycket liten, men arg skalk.

»Hvad som i dag hänt dig, det har vederfarits mig och alla jag känner, hvilka ha ett spår af uppriktighet. Det att vilja kyssa flickor

är ett specielt manligt drag, som vi fruntimmer ha svårt att förstå — för min del skulle jag inte för mycket godt vilja kyssa en halfstor pojke — så, det var rätt att du kryar upp dig. Ja, som sagdt, det är ett manligt drag det där, det är faktiskt. Men att på sådant sätt förgå sig mot minderåriga, betraktas med rätta som en förbrytelse. Men den som gör så anser jag snarare som en delvis vilde än direkt skurk. Han saknar ett visst medvetande, men det är därför icke sagdt att han vill tillfoga något ondt.»

»Farbror Lamb måtte väl ändå veta att han är gift,» inföll Ada indignerad.

»Gud, barn lilla, man förlorar väl inte all lust, fastän man är gift! Men det är just genom att tillfredsställa den där lusten — då den gäller annat än det vigda föremålet — som man sjunker ner till vildens ståndpunkt, ty då mister man medvetandet, om man någonsin haft det, hvilket jag inte är alldeles viss på, när det gäller farbror Lamb. Men jag tror nog att han teoretiskt fått in i hufvudet på sig, att en hederlig man inte våldkysser barn.»

»Stackars tant Elisabeth!» suckade Ada.

»Ah, skräp. Den som inte vårdar sitt heliga äkta vif bättre, är inte mera värd. Tant Elisabeth är född till mor, må vara, men att ta bukt på herr Arthur Lamb, det är hon inte vuxen. Om naturen vore klok gjorde den somliga kvinnor till hustrur och andra till mödrar. De båda värfven skötas ej med fördel af samma person,

ena parten blir alltid vårdslösad. Äro elementen i hemmet fredliga och barnen få all den vård de kräfvä, så blir mannen oftast feminiserad.»

Ada hörde just ej så noga på detta resonsemang, utan sade efter en stund i bedröfvad ton, under det rodnaden steg på hennes kinder:

»Det är rysligt tråkigt att tänka på, hvad man har att välja mellan, då man blir stor.»

Lena smekte hennes hårfäste.

»Hur menar du, min älskling?»

»Antingen skall man inte gifta sig, och det vore bra ensligt och tomt, eller också kan man riskera att få en man, som . . . kysser andra. Du får inte skratta åt mig, Lena. Jag kan inte begripa, hvad du finner för roligt i hvad jag säger.»

»Jo jag skrattar, om inte annat så för att reta upp dig. Låt bli att vara tragisk! Om la grande passion är död, så må den ju vara det på båda hållen. Det voro för eländigt om vi skulle gå och sörja. För resten är det inte så farligt som du tror. Men som jag sagt, det är inte allom gifvet att kunna behålla en mans odelade kärlek.»

»Och det säger du så lätt, du Lena, som ändå . . . hvad du är stark, Lena, hvad jag beundrar dig!»

»För hvad? Du tror således att Archim inte skulle ha varit det som kallas trogen? Jo, för all del, kära barn, mer än trogen till och med. Hvarför jag skildes? Herre gud, för att

fortsätta hvad som redan förut var påbörjadt, en villfarelse. Men det förstår du inte. Nå ja, kort och godt, barn, jag passar inte för äkten-skapet, min frihetslängtan är större än alla andra böjelser hos mig.»

»Att fortsätta en villfarelse? Du passar således ej heller att vara fri?»

»Hvar har du hört det där?» utbröt Lena häftigt. »Nej, det är sant, jag passar ej att vara fri. Det är för sent, jag duger ingenting till. Och jag är ej heller fri, tvärtom mera bunden än någonsin, ty lagens band äro slappa i jämförelse med hederns.»

»Ack, om jag visste hvad du menar!»

Lena såg med ett dystert uttryck på flickan.

»Se dig omkring! Är här inte fint, precis som på morbror Archims tid, inte sant? Och jag, är inte jag elegant från topp till tå — *first class*, det förstår du nog. Hvarifrån får jag det? Jo från morbror Archim, nu och alltid den snälle morbror Archim. Han äger mig, icke nu mera som en fruktskål, hvars innehåll han får lof att smaka på när honom lyster, men fastän skatten är inom lås och bom så vet han, att den dock är hans. Du i ditt ungdomliga fantasteri kanske tycker, att jag skulle kunna ge tillbaka allt detta öfverflöd för att få vara fri — romangriller, barn, morbror Archim har några lydigas slafvar i mina vanor, min förvekligade kropp, min migrän, min njutningslystnad.»

»Stackars Lena, då är du inte mycket fri ändå,» sade Ada mjukt.

»Jag vet inte hvad som kommit oss båda att röra vid detta öppna sår,» fortsatte Lena nervöst. »Det är en otäck fråga. Om du visste huru jag grubblar öfver en utväg! Men tänk inte på mig, jag hör ju redan till det släkte som går undan. Du är lycklig, som är född i en senare generation. Du planerar ju redan för ett yrke? Då jag uppfostrades fick man bara lära sig litet krefs, som bar det anspråksfulla namnet allmän bildning. Afsikten inser jag nu endast var att dana en presentabel fru. Ibland betraktar jag mitt förned... mitt underhåll som ett rättvist vederlag.»

»För hvad, Lena?»

»För min förspilda människorätt, för min grymma otur att ha blifvit fruntimmer.»

»Men det är väl inte morbrors fel!»

»Ha, ha, jag skrattar, om också på min egen bekostnad! Du är ju logisk, söta Ada. Men det var ju om dig vi skulle tala. Du är rädd att bli fullvuxen, säger du, att bli stor, att komma i valet och kvalet. Bah! Som jag redan sagt, det är blott de enfaldiga, som bli narrade. Det är en lätt sak att dressera en man.»

Lena hade blifvit röd på örsnibbarna, och orden runno med snabb fart från hennes läppar.

»Dressera! Nej vet du hvad, Lena, du glömmer ju alldeles bort din vördnad för den manliga öfverhögheten.»

»En sådan klipsk unge du ändå är! Hör du, kom med mig hit fram!» Hon förde Ada till spegeln. Där såg hon de bägge gestalterna bredvid hvarandra, nästan lika långa och med samma smidiga form på halsens byggnad. Äfven ansiktena buro ett omisskännelikt släktttycke med hvarandra, och det var först vid sidan af denna skära, runda barndom, som Lena upptäckte att hon ej längre var så ung.

»Det finns likhet mellan oss, Ada,» sade hon, »men en väsentlig sak skiljer oss åt. Jag är det redan fullbordade misstaget, och du däremot har framtiden öppen för dig. Gläd dig! Din skönhet skall stråla i frihetens förklarade sken, medan min har varit svept i fördomarnas slöja. Du myser med din lilla mun! Och ändå är det så sant hvad jag säger. Liksom du är född i en ljusare, förståndsstarkare generation, så skall du också bli rikare, vackrare, mäktigare än jag. Ack, om du blefve lyckligare! Gråt inte mer för den stackars Lambs skull, gråt aldrig för någon mans skull. Lär dig att med de medel, hvilka stå dig till buds behärska de situationer du kommer i gent emot detta i allt annat starkare släkte. I allt annat, blott ej i kärleken, ty där komma de jämmerligen till korta. Tag dem kallt, jag menar, fordra ej så mycket! Om deras känslor ännu ej hunnit öfver det primitiva, enkla slaget, så ha vi ju ett försteg framför dem. Det skola vi begagna oss af, efter som det påstås att lifvet är en strid om väldet, könen

emellan. Ah, redan när du hör detta, reser du dig i din kvinnliga finhets majestät . . . rätt så! Skenbart äro vi de underkufvade, men faktiskt regera vi såsom drottningar hvar på sitt område, de af oss som ha intelligens nog att begagna oss af det. Lyd mitt råd, döm dem efter deras måttstock, ej efter vår. Då lär du dig att älska, att värdera dem och det med rätta, ty, Ada, de äro af mycket, mycket bättre materiel än vi.»

»Men jag förstår inte,» afbröt Ada lifligt, »hur du kan prisa dem så. Då de verkligen äro så dåliga och opålitliga!»

»Sa, sa, sa. De stå endast naturen närmare, de ha ännu ej inrangerat sig i den ordning, som blifvit den antagliga för det civiliserade, tvåhändta djuret.»

»De äro råare ja, usch då!»

»Nå, så herre Gud, om du känner dig så harmsen, så tag hämnd då! Du är ju både stark och vacker, således predestinerad att segra. Välj ut den bäste du finner och gör honom till din lydige slaf. Då utkräfver du ju straff på det syndiga släktet för mången smäktande och bruten lilja, som låtit narra sig.»

Ada rodnade, böjde sin mjuka hals och såg upp med tårfyllda blickar.

»Det där var fult, Lena. Du låter så hänfull. Du säger så ofta, att du håller af mig, men ändå sliter och rycker du i mitt sinne, som om du ville skada mig.»

Lena släppte flickan och sköt henne häftigt ifrån sig.

»Du kanske ångrar att du kom hit?»

»Nästan . . .»

»Alldeles riktigt. Den som vill öppna ögonen på den blinde anses ju alltid vilja göra det af skadelystnad.»

»O, Lena, nu är du ond.»

»Ja, därför att du är dum. Då du är ung och dum, skall du åtminstone *tro*. Hvad vet du? Hvad har du sett? Om du liksom jag hade bevittnat hur ett flertal gått under endast af okunnighet, så skulle du bättre fatta mitt handlingssätt mot dig. Tror du jag är talträngd? Tror du det är något synnerligt nöje att försöka få något förstånd i dig? När jag rätt tänker efter, hvad har jag med dig att göra, lilla gås! En mer eller mindre som stupar, hvad betyder det!»

Ada log genom tårarna.

»När du nu riktigt fått ge på mig, så blir du ju god igen? Så, Lena, säg, vill du inte tala med mig? Jag tycker nog på sätt och vis att det är roligt, må du tro, men jag kan inte riktigt följa med. Jag är dum, säger du, men jag är också bra ung.»

»Det är du, och just därför vill jag rädda dig medan det ännu är tid.»

»Söta Lena, betänk att om jag på allvar skall sätta mig in i sådana idéer, skulle jag inte få sinne för annat, är jag rädd.»

»Ahl Jag har också varit fjorton år och vet att man vid den åldern ibland både grubblar

öfver och talar om annat än läxor och skola. Inte sant?»

Vid denna fråga såg Ada skuldmedveten ut.

»Men funderingarna gå efter den gamla slentrianen, alldeles som mor och mormor och de hedervärda lånade romanerna. Hvad?»

»Lena, du står där med dina frågor som en kirurg med sin knif! Du kunde för resten gärna sagt moster med!»

De båda glänsande bruna ögonparen möttes med skalkaktiga glimtar, och en varm kyss be-seglade den återfunna freden.

»För mig hade det varit en lycka, om någon talat vid mig,» återtog Lena. »Då hade jag nu varit en fri människa. Felet med flickuppfosttran är den välsignade oskulden, så söt, medan den är alldeles ny och frisk, så stupid och jämmerlig, när den är konserverad eller ramponerad. Ja, ibland saltas den ner också, och då är den läcker. Brrr! Alla mödrars hemliga syfte, på få undantag när, är att få sina döttrar väl gifta. Men förberedelserna? Ja, lilla Ada, du skall väl också i hushållsskola, lära dig baka småbröd och lägga in grönsaker. Och så blir du gift med den du vill ha, och när du så står där med dina svikna Louisa-Alcott-illusioner, och din man tycker att du är en liten tråkig toka, då, Ada, blir det endera: adieu mon plaisir, eller också ta ni som praktiska människor ert parti. Du spinner i din sega hulldhet omkring hans slitna nerver med din inre missions kvinnliga omsorger,

tills han blir som en gödd kapun och förgäter sin ungdoms kärleksträngtan för medelålderns enda sällhetssurrogat: god mat, mycken mat och mat i rättan tid.»

»Men går det inte alltid så, Lena?»

»Det behöfver det inte. Jag har sett exempel på motsatsen. Men det inträffar aldrig med hvardagsmänniskor. En kärlek, som skall bestå, bör skötas med hufvudet. Du minns Bettina, jag talat om. Hon har aldrig varit någon skönhet, och hennes begåfning sträcker sig alls ej till det storartade. Men när det gällt förhållandet till mannen har hon vetat sköta sig med en takt och smak, som jag afundas. Och jag är viss på att hon ej från början skrämt honom med dumhetens ofördragsamhet.»

»Men har man då så mycket att fördraga, Lena?»

Efter att forskande ha betraktat barnet, öppnade Lena munnen för att tala. Men så slöf hon läpparna, log vemodigt och sade endast:

»Åja.»

Ada kastade sig ned på den bredvid ligande braskudden af hvitt skinn och stödde armbågarne upp i Lenas knä. Det var en vänfast och varm blick, som glänste fram ur hennes lugnade anlete.

»Jag vet ingen människa på jorden, som jag håller så mycket af som dig, Lena. Du gör mig så godt, du lär mig att se. Och jag tror att du har rätt i att man bara tar skada, gör

skada med de vackra föreställningarna om allting. Jag känner nu, att — skratta inte Lena! — att jag hädanefter skall kunna se studenter och teknologer utan att tro dem vara skalder och riddare. Det blir snopet och tarfligt att börja med, och det värsta är, att jag då kanske inte mera vill tänka på dem.»

»Det värsta?»

»Ja, det har varit det gladaste i mina funderingar. Jag har drömt mig stor och skön, den skönaste af alla, och hvem som kommit på min väg har älskat mig. Men nu förstår jag, att man inte skall drömma.»

Hon borrade ner hufvudet och grät igen några klara pärlor.

»Men säg mig nu, Lena, hvad det är man får lära sig fördraga?»

»Det är mannens förtid,» svarade Lena nästan högtidligt. »Du har läst sagan om den lilla sjöjungfrun? Hon ville upp på jorden för att finna sin vän, och för hvarje steg hon tog var det som om knifvar sargat hennes fötter. Så är det för den unga, kännsliga hustrun. Det finns knappast en stund, hon kan glömma allt det vämjeliga, som hon anar och vet, att hennes älskade har varit i beröring med. Vid hvarje smekning, hvarje kyss tränger sig det fruktade förflytna emellan och fördystrar hennes fröjd. Kan hon så inte behärska sig själf, eller är hennes natur ej förfinad nog, bryter hon ut i ord, fula, oädla ord, hvilka vidga klyftan emellan

henne och honom. Men tiger hon, är hennes plåga dubbelt stor. Ingenting annat än år, långa och många, förmå läka denna sorg.»

»Och det där vämjeliga,» frågade Ada sakta och rysande, »det är... andra kvinnor?»

»Ja, andligen defekta kvinnor, hvilka med sina abnormiteter ofta förvilla människens begrepp. Filantroper och socialister tillskrifva fattigdomen dessa kvinnors sorgliga tillvaro, därför att de företrädesvis rekryteras ur de lägre klasserna. Men alla fattiga flickor jag talat med i denna sak, bortslå denna beskyllning med vrede och förakt. De framvisa genom exempel, att om någon af deras bekanta sjunkit till detta yrke, har det alltid varit något konstigt med henne, i förening med en mer än vanlig pliktförgätenhet och fåfänga. Vanligen äro sådana anlag arf, och afledas endast genom sträng, förnuftig uppfostran. Så länge det dock är så stäldt, att flertalet får bli utan denna förmån plus lefvebrödet, är det ej värdt att tala så strängt om de stackrarna. Men ingen dömer dem så hårdt som just renlevande, fattiga flickor, och de kunna också bäst sätta sig in i situationen. Men du förstår, Ada, att ingen regel är utan undantag, och man får aldrig obetingadt tro människor om ondt.»

Hvad Ada nu hört, fattade hon ej. Det sjönk ned i hennes medvetande för att kanske först långt efteråt dyka upp och påminna om lifvets allvar. Hon sade blott helt enkelt:

»När nu mamma frågar hvad vi talat om, Lena, då kan jag inte säga henne det här.»

»Och hvarför inte?»

Ada teg och såg småslug ut.

»Säg henne det själf, om du kan! Mamma vill inte begripa, att man kan tänka på annat än skolsaker.»

»Nå, nå, Ada!»

»Sjåpa dig inte, Lena, du vet det nog bäst själf. Men nu måste jag gå hem. Usch, den otäcka farbror Lamb, jag hade så när glömt honom!»

»Den ha vi ju länge sedan begravt. Men stanna ute i barnkammaren, så slipper du träffa honom. Vänta, min älskling, så följer jag dig till porten.»

* * *

När Lena åter satt ensam hemma, fördestrades hennes sinne af många bittra tankar. Hon hade i minnet vändt tillbaka på de mörka områden hon inför Ada berört, sina misslyckade frihetsspekulationer, sitt trånga beroende, och då gafs för henne ingen återvändo till ljusare vyer.

Långt efter sedan skuggorna bredt ut sig, stödde hon kinden mot handen och stirrade sorgset in i nattens tröstlöshet. Ingen hade hon, som smekte det sjuka hjärtat till ro, ingen som rådde henne, styrkte henne, räckte henne en

verkligt hjälpsam hand att komma ur denna förvirring. Hvarje kväll som föll på, syntes henne allt mera förfärande. Hon blundade för våren och hoppet. Allt detta var bakom henne. Nu var hon redan inne på misströstans farliga plan och gled allt säkrare utför . . .

Ur Mimmi Lambs dagbok.

25/4 92.

Råhet, dit namn är man!

I dag, när jag satt på kontoret, kom en herre och sökte grosshandlaren. Jag visade honom in i det inre af vår helgedom, men observerade ej att karlen lämnade dörren oläst. Efter litet snack i luften får jag höra:

»Det var ju du som skulle ha en så vacker flicka här på kontoret. Så'n skräflare! Det är ju en gammal harpa, vet jag!»

»Kæft!» skrek grosshandlaren dämpadt, men ilsket och smällde till dörren, så att det dånade.

Hvad jag tyckte om honom för det, den hedersmannen. Om han bara motsvarade mitt ideal litet bättre, skulle jag lyckliggöra honom med mitt hjärta.

Sedan gick den beskedlige grosshandlaren där och tittade under lugg och skämdes, som om han själf gjort något ondt. Det var nästan

synd om honom, men inte kunde jag upptaga ämnet.

När jag kom hem, väntades jag af den gladdaste öfverraskning. En sådan omständighet är i sig själf så märkvärdig, att man bör göra halt vid den. Det var ett bref från Berta Valboms bror, den obeskrifligt hyggelige banktjänstemannen, åtföljdt af två parkettbiljetter till aftonens föreställning på Dramatiska teatern.

Hvad jag är lycklig öfver att det finns någon människa, som tänker på att göra mig glad! Den präktige Valbom!

Men vore han inte Bertas bror och jag verkligen af gammalt hälle af honom, skulle jag säga, att han stigit upp som en sol och dumpit ner som en skinnpäls. Som många andra började han trotsigt och oppositionelt, men har efter hand fallit till föga. Hela den stackars förskrämda återstoden af hans forna stora frihetslust mynnar nu endast ut i en fullständigt laglös stafning. Det är som om hans kufvade själ gäfvade sig luft genom att få skriva *ä*, där alla andra slafnaturer nöja sig med att enligt härledning och högsvenskt uttal begagna *e*. Hans bref lyder som följer:

»Goda Mimmi! Jag ärinrar dig om ditt löfte att mottaga ett par biljetter till *Ära*. Själf skulle jag gärna ställa min ringa pärson till ditt förfogande, men kamraterna ämna ha en fäst för värkställande direktören, och då kan jag ej sträijka.

Det skall bli roligt att sedan få rasonnera med dig om pjäsen, som värlkligen är inträssant. Äljes vore jag hälst med

dig. Men ett så enärgiskt fruntimmer som du skaffar dig nog för rästen ett angenämare sällskap.

P. S. Det är recäntrepresentation.»

Jag sprang emellertid upp till Agnes Linder med den ena 'biljätten'. Hon är afgjordt trefligare än min genomhederlige vän och bror. Och nu skall jag klä mig.

* * *

26/4 92.

En sådan afton det var i går!

Men jag vill försöka vara lugn och ordentligt börja från början. Jag vill då göra en inledning med att erkänna, att jag först och främst lät kamma mig af hårfrisörska. Inte oftare jag behöfver vara fin, kan jag kosta på mig den lilla lyxen, och det är mitt hår värddt om jag skall säga det själf. Och så tog jag min gröna med sammetsärmarna. Det var ett godt grepp. När Agnes fick se mig i korridoren gjorde hon stora ögon.

»Du ser så ung ut som en nattvardsflicka,» sade hon.

Om jag nu subtraherar hvad som verkligen finns af öfverdrift i ett sådant yttrande, står alltid mycket kvar ändå att taga vara på. Mest värd är den soliga glädje en artighet breder öfver hjärtat. Och det är den som gör, att man blir mera förtjänt af artigheten, efter sedan den är utsagd, än förut.

Just när vi skulle gå in, tappade jag min kikare. En ståtlig herre tog upp den och lämnade den åt mig med en blå, vacker blick på köpet. Inte för att jag annars är vidskeplig, men dylika små händelser anser jag alltid såsom lyckotillbud.

Bland alla nöjen räknar jag som det högsta att sitta med en god vän på teatern. Det känns så tryggt och varmt midt bland alla de främmande ansiktena. Man bryr sig katten om att genera sig; man är bara två vänner och betraktar de andra som möbler eller hvad som helst.

Agnes är också en älskvärd sällskapsmänniska, då hon vill, glad och språksam. På sistone har det kommit en humoristisk ådra i hennes intelligens. När hon talar om människor, ty det gör hon, blir det ej sladder och bakdanti, utan snarare en liten kåserande studie öfver de olika arterna af dårskap.

Nå, det där var på mellanakterna. Under pjesen voro vi båda helt andäktiga, som man alltid blir af så starka stycken.

Rätt som jag satt, blef det mig så underligt. Jag kände att någon såg på mig, och när jag vände hufvudet, hvem hade sin plats till vänster framför mig, om inte just herrn med de vackra blåa ögonen! Hela tiden var hans ansikte riktadt mot mig, allvarligt, nästan med sorgset uttryck. Jag ville försöka tycka, att det var när-gånget af honom att fixera mig så, men jag var inte mäktig någon ovilja. Mina sinnen söfdes i

en stilla tjusning. Allt hvad jag såg blef mig så godt och kärt, och under allt stucko små bitankar fram, belåtenhet med mina sammets-ärmar, tacksamhet mot hårfrisörskan, som gjort mig så hygglig, och en tiodubblad vänskap för Agnes, som sagt mig den välgörande lögnen om mitt utseende.

Inte tror jag att jag såg äldre ut än tjugu-åtta i går. Nej, det kan inte vara möjligt!

Hvem var han? Får jag återse honom?

Jag kände en drifvande lust att låta honom läsa alla mina lyckliga känslor, men som väl var, segrade förståndet och medvetandet om det passande.

Agnes märkte, att jag blef förströdd. Hon trodde att hon behöfde muntra mig och pratade mer än någonsin.

Vid utgåendet befanns det att fru Heintze suttit snedt bakom oss. Agnes låtsade ej se henne och hälsade ej.

Det är slut med umgänget dem emellan nu, och det tycks ha varit hög tid. Agnes berättade mig . . .

Handen på hjärtat, Mimmi! Tänker du förtala någon *i dag*? Kan ej genomlevandet af en verkligt säll stund i någon mån förädla dig? Tänk om *han* kunde skåda in i ditt sinnelag nu, tror du att han då skulle ge dig så veka och vänliga blickar?

O Gud, låt mig möta honom än en gång! Jag begär inte mer, verklighen inte mer. Jag har

ju ej vant mig att vara fordrande på lifvet. Underverk tror jag inte på, helst i våra prosadagar.

Men låt mig möta honom, låt hans ömma, mig så kära ögon falla på mig än en gång! Låt mig drömma min själ in i kärlekens salighet — det blir ju endast till drömmar!

* * *

20/4 92.

Han går ej ur mina tankar. Det var något så manligt lugnt och säkert hos honom, fullmogget och dock ej ännu på retur. Just ett sådant civiliseradt vikingaskägg tycker jag om.

Något så blått som hans ögon har jag ej sett. Och i detta blåa har min själ hvilat...

Jag undrar hur det känns att luta sitt hufvud mot ett hvitt stärkelsepansar...

Ack jag stackars däre!

Om någon finge läsa dessa blad, skulle jag dö af blygsel. Och ändå kan jag inte låta bli att skrifva. Finns någon så arm som jag! Hade jag tusen vänner, så måste jag ändå försmäkta i tystnadens hungerdöd.

* * *

5/6 92.

Du, någon, hvem du vara mände, Natur, Tröstare, Gud, du det ovillkorliga som man slutligen i svaghet och förtviflan måste ta fast i,

hjälp mig i mitt gränslösa elände! Gör mig kvitt denna pina, denna jämmerns pest, som fräter mitt sinne! Befria mig ifrån den eller låt mig dö af smärtans extas!

Dumheter! Berta Valbom sade, att då hon stod på spetsen af Eiffeltornet miste hon de sista kvarlevorna af tron på en personlig gud. Människorna syntes henne så oändligt små och betydelselösa, att hon inte längre kunde fatta deras förmåtenhet, hvilka inbilla sig att någon kan ha intresse för hvar och en särskild i alla dessa spiggstim. Den som är rädd om sin barnatro, bör således ej resa till Paris.

Den som finge resa, komma bort för alltid!

* * *

11/5 92.

Vi kvinnor vilja alltid ha rätt i våra påståenden, äfven i onda ting, och kanske helst i dem. Allt hvad jag af instinkt trodde om fru Heintze lär ha sin fulla riktighet. Agnes är ej den som förtalar. En så kostlig historia, den sista!

Det måtte ha varit en dråplig syn, när jungfrun försökte gömma rocken, men på tjänsteandars vanliga sätt glömde själfva corpus delicti, den nya blanka hatten.

Och hennes nåd sen med sina ensamhetsprinciper och sin genomskinliga kammardukspeignoir!

En kvinnas rykte är något vanskligt. Rätt som det sitter i höjden, orördt som dimman på en drufklase, ligger det i smutsen, likt ett utspottadt skal. Hur det än må vara, är det grymt.

När jag ser hennes smala, böjda hals, erfar jag nästan medlidande med henne och tycker, att den späda gestalten fått allt för tunga bördor att bära. Men när jag stickes af hettan i dessa mörka, brännande ögon, hvilka irra omkring som på rof och törsta efter att draga till sig männens åtrå, då hatar jag henne.

I går mötte jag henne igen. Det sker ofta nu. Hon har krympt tillsammans, förtorkat af lidelse. Mager och olivgul, dyster och ljudlös sväfvar hon fram med en fördärfvets gloria omkring sig. De unge männen vända sig om efter henne.

Hvarför hatar jag henne? Hvarför kan jag ej förlåta, att hon är så bedårande, midt i all sin afskräckande förödelse? Det är en naturkraft som drifver mig. Jag tror, att hon gör mig ondt, men på hvad sätt kan jag ej förklara. Möjligen är det indirekt genom sin man-förstörelse. Du lilla svarta satan!

* * *

15/5 92.

I dag trodde jag, att jag såg honom framför mig borta på Norrbro. Mina fötter fingo vingar. Men ändå dröjde det länge, innan jag

hann honom, och då jag hann honom, var det inte han.

Hvarför skulle denna käckä halfprofil och dessa breda skuldror leda mig in på vansinnets väg, just då jag hade hopp om att få komma till ro! Nu står han åter för mig, dag och natt.

Hvad jag älskar är icke honom, men den kärlek han väckt till lif. Jag älskar det, att han genom sin åsyn låtit mig vakna ur ovetenheten. Men fann jag honom, nog skulle jag älska *honom*.

Alltid är han framför mig, oupphinnelig.

* * *

19/5 92.

Hvarje morgon, då jag ser i min spegel, upptäcker jag något litet nytt märke. Förut har jag bara haft horisontela linier under ögonen, nu har jag kors. Ju mera jag betraktar dem, ju gulare bli mina fräknar och blekare min mun. Jag ser så bitter ut som mamma, när vi gjort konkurs. Jag är lik henne och ändå inte lik henne. Hon hade en min, sådan som väl knappt någon annan än en äldre svensk fru kan ha.

Detta är icke någon paradox. De äldre fruarna hos oss bli försummade, under det att deras män lefva ett gladt utelif. Deras dagar äro en kedja af svikna förväntningar. Slutligen infinner sig resignationen, men icke i mild, ömmande sorgsenhet, ty där finns alltid en under-

fond af bred, satt, nordisk kraft. Därför tar resignationen sig en min af förebräelse i stället för klagan. Det är morskt, men det är inte vackert.

* * *

21/5 92.

I eftermiddag företog jag mig att besöka Agnes Linder. Hvad nu än hade gått henne emot, har man dock ej rättighet att vara så oartig som hon. Hon tog sig till att drifva med mig, och jag svarade henne naturligtvis ej, ty jag vill inte såra henne så djupt som jag hade kunnat.

Hon kan se bra nog elak ut, har jag märkt. Och så har hon ett sätt att ironiskt granska en från topp till tå för att upptäcka om man har något nytt. Ingenting undgår henne, från skorna på fötterna till tänderna i munnen.

Hu för alla de frivilliga kvinnliga detektiver vi bestå oss med! Det skulle de i alla fall inte duga till, de nitiska damerna, ty om det än gällde deras barns lif, skulle de aldrig kunna tiga med sina observationer.

* * *

26/5 92.

Grosshandlaren uppvaktade mig i dag på Vilhelmina med den allra ståtligaste blombukett. Det var bra snällt af honom. Och så fick jag skriftligt på löneförhöjning och säkert löfte om

sex veckors semester i sommar. Femtonde juli är det som befrielsens timme slår. Inte två månader dit; nå, dem skall jag väl få att gå.

Hvad är det med dig, Mimmi? Ryck fram nu med ens, så godt först som sist! Vet du hvad jag fått klart för mig? Du har visst blivit sinnesrubbad af egenkärlek. Nu inbillar du dig att grosshandlaren flamar för dig. Skäms!

Inte flamar, men . . .

Värderar, kantänka, ja som kontorshäst och en beskedlig, anspråkslös människa, men inte mer heller.

Plikttrohet, arbetsamhet, ett vänligt sätt och ett inte så värst dåligt hufvud — på sämre kan man emellertid slösa sina ömma ingifvelser . . .

Är det om dig själf du talar? Då vill jag inte höra mer.

* * *

1/6 92.

Men det är verkligen sant att grosshandlaren har ändrat sätt emot mig. Han säger artigheter till och med, fastän på sitt torra, treroliga sätt. Och i dag lät han hämta upp té med tårter från Landelius. Det har inte händt förr. När jag serverade, och han satt i soffan och rökte, såg han så innerligt belåten ut, att det blef mig som om hemtrefnaden själf suttit som tredje gäst kring brickan.

Ja, hade jag en man, nog skulle jag vårda honom väl. Man kan aldrig vara snäll nog mot en sådan där fridsam hedersknyffel, hvilken bara skaffar och skaffar som en idog myra, rastlöst, som om arbetet vore hans lifsluft. Aldrig skulle jag i likhet med andra fruar vara gnatig och fordrande. Han skulle få gå och komma som han ville, äta sina favoriträtter och ha tofflor hemma. Inte skulle jag plåga honom med svartsjuka, det är det enfaldigaste man kan ta sig till. Hvarför skulle jag också misstro honom? En äldre ful karl är väl inte nog dum att tro det någon skulle slå sig ut för honom för hans egen skull.

Grosshandlarn är för öfrigt inte ful. Jag tycker han ser ganska distingerad ut med sina små nätta polissonger och hela sitt vårdade yttre. Han för sina händer vackert, och hans leende riktigt värmer en.

Och så väl han menar! »Glöm inte små galoscherna i dag,» sade han, »då blir man våt om fötterna!»

* * *

13/6 92.

Jag vet inte hvad jag skall tro. Det är dagens rena sanning, att han lade armen om lifvet på mig i dag, när han tittade öfver axeln på mig, då jag satt vid pulpeten. Jag blef het om kinderna och skälfde på händerna. Och så kallade han mig »lilla Mimmi».

Men ful är han och tarflig såg han ut, och några ljufvare rörelser väckte ej hans smäktande tilltal. Undras hvad han vill mig egentligen?

Om han friar, hvad skall jag svara? Ett hem, en sorgfri framtid, det väger tungt i den fattiga Mimmis vågskål. Inte kan det just bli trefligt att komma på Pauvres honteux, och inte är det heller upplyftande att ständigt bli sedd öfver axeln, och Gud skall veta att nog vore det härligt att kunna sätta respekt i min öfvermodige bror, ty pengar är det enda, som imponerar på honom.

Men, usch, nej, inte till det priset!

Att gifta sig för att få ett hem, då man icke längre orkar arbeta, kan jag inte kalla omoraliskt, för så vidt man ej undandrager sig de plikter man därmed förbinder sig till. Men det behöfs dock att försörjaren bör ha de yttre betingelser — och inre, det faller af sig själft — hvilka icke såra estetikens fordringar, hvarigenom sinnena kväljas och våldföras. Ty *detta* är omoraliskt.

Förgäfves söker jag inbilla mig att grosshandlarn ser fin och hygglig ut, förgäfves att hans ideliga hopskrapande af slantar endast är aktning värdt. Han ser ut som ett gammalt gräfsvin, gör han, med sin tunga kropp och sina korta ben, sina raggiga polisonger och ljusblå, stickande ögon, och rent af vämjeliga äro hans köttiga, håriga händer. Och hans sliskiga *lilla Mimmi* börjar reta mig.

* * *

18/6 92.

Så där ja. Nu är saken på det klara. I helsike ville han fria! Jag är så förargad, att jag knappt finner ord. Jaså, *det* var meningen! Ack, din gamle räff!

Här har jag gått som ett spektakel och låtit kalla mig för både ett och annat och klappa mig både här och där! När jag satt här i min kyska jungfrubur var jag dygdig som en utlevvad ungar, men när jag kom upp på kontoret och såg en utväg skymta fram att undslippa ett fortsatt träl-lif och läskades af hoppet att få någon, som ville mig väl och bli solidarisk med mig, då var jag icke längre så noga af mig. Jag blundade andligen och stundtals äfven lekamligen och lät gubben hållas.

Men du store himmel, en sådan oförsynthet! Han säger mig rent ut, att . . . och att om jag ville . . . ja, det är saker, hvilka inte skola smutsa dina papper, Mimmi. En sådan filur! Det är tacken det, för att man inte varit bråkig af sig.

Men hela historien kan ju tjäna mig, om ej till en varning, ty en sådan är tämligen obehöflig, men som en snäsa för min morals lättvindighet, ett straff, desto hårdare som jag ej får låtsas om något. I en engelsk missroman hade jag nu intet annat att beställa, än att med iskall jungfruvärdighet svepa in mig i mitt förakts kappa, sätta på mig min dygds hatt och spanna upp min oätkomlighets paraply och säga till

grosshandlarn: »Jag hoppas Gud förlåter er, sir, men här skiljas våra vägar. Jag föredrar svältöden framför att stanna en dag längre hos er.»

Ty det blefve mitt stilla öde, om jag sade upp min plats. Så rikt rekryteradt är det fattigförnåma proletariatet, att för hvarje anställning med 30, 35 kronor i månaden finnas femtio sökande, s. k. bättre flickor. Men om någon mindre än andra gör skäl för detta epitet, är det just en sådan »bättre» flicka, som låter försörja sig af sin familj och nöjer sig med den låga betalningen, emedan hon inte behöfver mera att kläda sig på, genom hvilket hjärtlösa tokstollesonnemang hon absolut förstör möjligheten för de fattiga kvinnorna att kunna försörja sig. »Bättre» flickor handlade redbarare, om de sutte snällt hemma och förtjänade sina nålpenningar med handarbetsknåpande, och det missunnar dem ingen. Att snappa åt sig en uselt aflönad plats är intet banbrytande stordåd, endast klandervärdt okynne.

Jag har nu kommit så långt, att jag hederligt reder mig, och från denna stolta position afstår jag ej frivilligt. Gubben får jag behandla med lämpor, den bekväme gamle ekonomen.

* * *

1/7 92.

Det har burit mig emot att öppna min dagbok. Hvad skulle jag också skriva om! Skall

jag fortsätta för mig själf ett upprepande af mina dagars tysta, sinande rännil? O, denna ensamhet utan lugn, dessa händelser utan must och kärna! Allt är så futtigt, tomt, retsamt obetydligt — när skall denna bäck af ringheter upplösas i intets dimma? När kommer slutet af min gåtfullt onyttiga tillvaro?

Hvad vinner världen på att Mimmi Lamb för böckerna hos grosshandlar Ernst & komp.? Nå, det kan ju också vara skräp samma, men värre är, att jag inte vinner något själf på det. Att arbeta endast för att kunna uppehålla sig, så att man förmår arbeta vidare, det är innebörden af mitt och de flestas lif. Nog är det välvist och framför allt utmärkt vänligt tillståndt alltid! Jag kunde precis lika gärna blifvit född till dragoxe. Ack, hvarför var min moder en kvinna, och när hon nu det var, hvarför skulle hon bära mig till dagens ljus?

* * *

⁴/₇ 92.

Hvad jag är glad! Nu har jag hyrt sommarnöje. Fem kvarts väg, förtjusande utsikt, nätt rum, fotogénkök... Å, jag är alldeles yr i hufvudet af allt detta. I dag är det roligt att lefva.

Min kära Mimmi, ett par perkal-klädningar får du lof att kosta på dig och en landshatt

med röd lenong och ett par lätta skor, och ... nej pass nu, skena inte öfver tillgångarna!

Bort allt torrt skrifveri! I lådan med dig, min hedervärda bok. Här skall lefvas *lifvet*, här skall erfaras och njutas så, som du inte med din trubbiga penna kan skildra, min snälla Mimmi.

Å, frihet, sol, vatten ... å, nej adjö, jag har inte tid längre.

* * *

15/7 92.

Kära min vän! Jag kan inte neka dig nöjet att veta hur jag har det. Du må tro, att nu har jag flyttat ut, och naturligtvis tog jag dig med mig, lilla bok.

Midt i en trädgård bor jag, litet instängdt och kanske litet sankt, för att vara fullt uppriktig. Grannar har jag på alla håll och måste ständigt vara ordentligt klädd, det är ett, som synes oundvikligt. Ångbåtar pusta ofta förbi i det smala sundet, och unga damer i ljusa bluslif och sportmössor skynda ner och hämta vänner och paketer.

Allt det där är inte hvad jag hade tänkt mig, men jag blef tillrättad att hyra här, och då gjorde jag det. När jag fått upp mina effekter, klädde jag mig i landskostym för att gå ut och titta på envirogerna. Hatten fick jag inte förr än ner till båten, när det skulle bära af för mig. Inte heller den var som jag hade tänkt mig.

Jag ville ha rödt, som klär mig, men hattfröken satte på hvitt i stället, och nu ser jag blaskig ut. Skola då alla kujonera mig!

På ena sidan, väderstrecket kan jag ej bestämma, ligger en stor, grön bergkulle. Dit upp gick jag, och där vet jag att det blir min favoritplats, just åt sjön till, i skrefvorna under tallarna. Där syntes inte skymten af någon människa, och där bodde friden. På hemfärden tog jag en annan väg, lummig, slingrande, trolsk och vemodsfylld, med gräsbänkar, grottor och snår. Då jag gick där, blef mitt hjärta som i de sexton åren, vaggadt af längtan och en tjusande oro. Den vägen kommer jag alltid att gå, blir det än mitt sinnes undergång.

En afgjordt obehaglig förnimmelse har jag haft i dag. Fru Heintze bor nedanför bergsslutningen i en villa, liten som en bonbonnière och inbäddad mellan löfträn. Jag såg en flick af hennes klädning. Hon klär sig i hvitt och agerar ung snärta. Hon latade sig i en berså, och den tillgjorda jungfrun fjeskade ut till henne med en tébricka.

Villan är i kokott-stil — håll till godo, madame! Ena väggen täckes af murgröna, och crèmefärgade gardiner slå mjuka bukter i draget. Jag hoppas det måtte surra ordentligt med mygg dit in, så att madame inte känner sig allt för ensam i den ljusa sommarnatten!

Ack Mimmi, du leda harpa!

Lenas berså låg boken bredvid henne på bänken där hon satt. Hon hade just slutat sy en baddräkt af något svart skimrande tyg och höll den granskande framför sig.

Steg och prassel hördes från sidan. Några damer med alpstafrar och nationaldräkter gingo på vägen förbi. De sågo en skymt af Lena och böjde sina hufvud tillsamman, hviskade, skratade och försvunno.

Lena lade trött ned sin sömnad, stödde armbågarna mot bordet och stirrade meningslöst framför sig. Den dofva värmen hade jagat blodet från hennes kinder och låg som en tyngd öfver hjässan. En myra hade kommit upp på bordskifvan och sökte sig väg ned till sanden igen. Hvert hon vände sig, motades hon af Lenas hand, hvilken som en obegriplig mur reste sig för henne.

Lena log svagt. Så var det ock blifvet för henne på sista tiden. Hon kände hinder i luften

hvert hon kom. Det var något, som hon inte kunde tyda, något obekant, fruktansvärdt och vida skildt från de bornerade fördomar, hon som nyblifven frånskild fru med löje satt sig öfver.

Då de senaste veckornas händelser i minnet stänkte upp sitt skum till henne, hade hon en bestämd och otvifvelaktig förnimmelse. Af sina vänner och bekanta såg hon endast ryggarna, och i hennes öron ringde ett entonigt: förlåt, jag såg inte! ... Kors, jag kände ej igen ... jag har så brådtom ... nej, jag måste gå den här gatan ...

Biljetter om boklån och monogrammönster kommo henne aldrig mer tillhanda. Bortbjuden blef hon ej ens till fruarna Milde eller Linder. Var hon på operan, konstaterade hon en allmänt grasserande närsynthetsepidemi.

Till en början var hon omisstänksam som en kattunge. Därefter fann hon det lustigt, blef sedan förvånad, men slutligen utom sig af stolt förbittring. Hon kunde ej förmå sig att yttra ett ord om det till Bettina, och ännu mindre åt Dora, hvilkens respekt häraf nödvändigt skulle minskats, men medvetandet om fakta skakade hennes själ i hatets frossa. Förtviflad flydde hon ut till landet. Detta ökade hennes utgifter ganska betydligt, helst som hon var för mycket stockholmsbarn för att uthärda en alltför intensiv skilsmässa från storstadslivets tjusning och därför måste hyra sitt sommarnöje nära. Då ensamheten blef henne för svår, gjorde hon en färd

på ångbåten för att få se sina kära gator och torg igen, hvilka dock ej vidare glädde henne med sin stilla sommarfysionomi.

Hon hade hoppats att Ada finge vara hos henne en månad eller så, men det befanns att barnet helt plötsligt blifvit för svagt för skärgårdsluften och därför inackorderats vid Mälaren. Den lillas bref tycktes henne en klen ersättning, skrifna som de voro med en flickaktig skygghet för att blotta sig och egentligen inskränkta till ett omständligt refererande af obetydliga händelser.

Hon kände sig icke allena som på en öde ö. Hon erfor den outhärdliga ensligheten hos den, som utan en enda vän är utkastad bland främlingar, till spillo gifven åt deras oreflektade grymhet. Af instinkt visste hon att ingen af alla dessa leende damer, hvilka promenerade och plockade blommor rundt på alla håll ikring henne, ingen af dem skulle vilja göra sig mödan att förstå, att tänka godt om henne, än mindre då gå henne till mötes till umgänge och vänskap. Alla hade någon att tala med, att delgifva sina intryck, att slöa tillsammans med i fridfull endräkt, endast hon, Lena, som var så varm, så öppen och trofast, fick gå ensam, och hennes själs skatter skulle vissna som halm och hö.

Då hon hörde sorl af barn, kunde hon ibland ej hålla sig stilla. Hon sökte upp dem på deras lekplatser, och af naturlig ingifvelse kommo de emot henne, tjusade af den latentä moderskärle-

ken hos denna kvinna, hvilkens barn aldrig blifvit födda. Men ingen af vårdarinnorna tålde detta närmande. De små ropades fort tillbaka och inlärdes att undvika »den där frun». Lena hörde ej orden, men hon läste i minerna. Så hade hon beröfvats mången oskyldig glädje, och efter hvarje sådant tillfälle skafde grämelsen ett hak i hennes lifstråd och gjorde henne allt mera oåtkomlig för den energi, som förr uppehållit henne.

Från Bettina hade i dag på morgonen kommit några i hast sammanrafsade rader. Hon hade vrickat foten och var bunden vid sin röda sammetssoffa och hoppades att Lena ville förbarma sig öfver henne.

»Kunde jag bara bli i lynne att lifva upp henne,» tänkte Lena och beslöt sig för att fara till staden på eftermiddagen. Hon reste sig och gick in för att rådgöra med sin jungfru.

Dora, som fortfarande ej var engagerad af någon fästman, trifieds utmärkt på landet. Hennes fru öfvergaf allt mera till och med skenet af att låtsas några husliga intressen och hade lämnat henne ännu mera frihet än förr. I verkligheten var hon nu snarare i samma ställning som hushållerskan hos en ungarl, än som tjänarinna under sin matmor. Med anledning af sitt prydliga utseende titulerades hon »fröken» af grannarne. Bagarn och bryggarn suckade båda för henne, och hos trädgårdsmästarn var hon en högt värderad

kund. Sedan fru Linder var försvunnen ur hennes historia, hade hon ett långt jämnare humör än förut. Hade det ej funnits myggor på landet skulle hon varit nästan fullkomligt lycklig, men dessas förkärlek till tunnt, blondt skinn fick hon i rik mån erfara. Ännu någonting annat fördystrade vissa dagar hennes lefnads sol, och det tröstade henne föga, att hon på denna smärtans väg vann osviklig visdom i *en* vetenskap, nämligen konsten att spå väder.

När Lena kom in i Doras rum satt denna, såsom ofta nog på lediga stunder, uppkrupen på sin soffa med en liten hvass knif i handen och ett lidandets moln öfver sitt vackra ansikte.

Dora såg upp och drog generad kjolen öfver sin bara fot.

»Jag läste någonstans om att lilltån skulle försvinna, men det måtte inte bli i min tid,» sade hon dystert. »Ja, frun skrattar hon, men för mig är det så lagom roligt.»

»Reformerna gå endast småningom, kära barn.»

»Asch, prat, ursäkta snälla frun, men skär jag bort ett stycke, kommer strax...»

»Det där har jag hört. Men du måste ge dig till tåls, Dora lilla, du kan väl inte begära ett himmelrike på jorden.»

»Nej, nog har människan sina pröfningar, alltid!»

»Och dem skall man bära med kristligt tålamod, väl ihågkommande, hvem som korset pålägger.»

»Nej, liktornarna har skomakar Holmström gifvit mig!»

»Ser du så inkonsekvent du är! Men gör dig nu fort i ordning och tvätta dig väl...»

»Å, frun behöfver inte...»

»En liten påminnelse skadar aldrig. Och låt mig så få middag snart. Jag far till stan i dag.»

»Kommer frun ut i kväll?»

»Kanske, om det ej blir för sent. Annars ligger jag hemma i våningen.»

»Nej, det blir för ensligt för frun!»

»Å, med en treflig bok i sällskap skall jag nog drifva spökrädslan på flykten.»

* * *

Det var tämligen sent, då Lena ringde på sin väns dörr. När Bettinas raska tjänsteflicka låste upp, såg hon på långt när ej så frytlig ut som vanligt.

»Hur är det med frun? Ingenting farligt hoppas jag?»

Jungfru Mina ryckte medlidsamt på axlarna.

»Om det inte vore värre än ledvrickningen så... var så god och stig in.»

Hon öppnade till salongen, men det fanns ingen där. En näsduk, en chokladfärgad silkes-

filt och en askkopp utvisade att Bettina haft sitt läger på den röda sammetssoffan. Lena slog sig ned och väntade.

Inifrån hörde hon häftiga röster och var djupt besvärad öfver att man tydligen ej visste om hennes ankomst.

»Du kallar mig slarfva!» skrek Bettina gällt. »Jag är minsann alldeles för god åt dig! Bruka sanna kvinnor och duktiga husmödrar förtjäna sådana summor till huset som jag gör? Nej pass, om de sy och laga, så fordra de dock att någon annan köper hem materialen till dygdeexpositionen. Skaffar du dig nånsin någonting? Rår *jag* för att dina kläder falla i bitar af ålder, rår *jag* för att hvad som inte slits, tvättas och strykes sönder! Hvad muttrar du om? Ser jag söt ut? Borde jag spegla mig? Ja jag önskar att jag vore hundra gånger fulare än jag är, så att du vände dig af äckel, när du såg på mig. Det vore lagom åt dig. Du är nedrig, som först är orättvis och sedan hånar mig för att jag blir röd af förargelse. Jaså, du går ut? Ja, gå ut, gå du! Det har du råd till, men ber jag om en slant till en rulle tråd, så skriker du om att jag ruinerar dig. Du kan inte mynta pengar, nej, men jag skall tvingas till att vara artist, gudbevars, och måla poetiska stämningbilder — hvar tusan skall jag få stämning ifrån i allt detta kaos af elände och trasor rundt omkring mig? — Tänker du gå ut oborstad? — och sen ska jag trolla pengar för mina mästerverk.

Jag skulle sälja mig själf om någon ville ge nånting för mig nu, så utsliten och gräslig som jag blifvit. Adjö med dig, lycka till godt nöje! Du passar alltid på att gå ut, när jag är sjuk. Jag hatar, *hatar* dig!»

En manlig röst mumlade några korta meningar, en dörr slogs igen med ett dånande, och så blef allt tyst.

Lena hade blifvit rådvill och undrade om det ej vore bäst att hon aflägsnade sig. Då stod Bettina plötsligt framför henne, rödgråten, rufsig och skamsen.

»Jag visste inte, att du var här,» snyftade hon. »Den där utmärkta Mina gitte naturligtvis inte anmäla dig. Det var med flit förstås, för att du skulle få öfverraska mig på bar gärning och komma underfund med hur älskvärd jag är. Nå, är jag inte söt? Se hit, här har du det moderna samhällets megära lifs lefvande, det är jag, den mjuka, graciösa Bettina... Hvad ger du mig för den upptäckten? Nånting måste du ge mig! Pengar för allt, pengar, pengar, pengar! Erfarenheten kan ej betalas för dyrt.»

Hon kastade sig handlöst öfver en stol och grät så våldsamt, att hela kroppen skakade.

Lena lade sig på knä bredvid henne, drog det heta, flämtande ansiktet till sin axel, smekte sakta det okammade håret och talade lugnande ord.

»Min stackars lilla vän, sansa dig nu, stilla, stilla! Var inte så förtviflad! Det reder sig

nog. Inte har du väl ansett mig så enfaldig, att jag skulle ha trott på en sådan sirapslycka för två människor, som slitits mot hvarandra i glädje och sorg under hela femton år. Hvad betyder väl ett utbrott mellan er, ni känna ju ändå hvarandra så fullkomligt. Om ni tala ut eller tänka tyst — hvad gör det till saken? Och om jag fick höra det, så var det ju inte mer än jag visste förut. Du har ju alltid varit varm och häftig. Jag vet att du inte menar ett ord af hvad du sagt...»

Bettina lyfte på hufvudet. »Jo det gör jag, hvart enda ord är min ärliga mening.»

»Nu ja, men inte i kväll, eller inte i morgon bitti, åtminstone. Och inte din man heller menade någonting illa.»

»Å, *han!*»

»Fy skam Bettina! Kan du säga det i samma rum som den röda soffan står,» jollrade Lena smeksamt.

Bettina fnyste föraktfullt.

»Den är inte betald ännu. Tapetserern springer här med räkningen hvarenda vecka.

Lena log litet grand.

»Du kommer att ångra det förtroendet. Men betald eller icke, jag föreställer mig, att det är lättare att ge någonting, då man bara behöfver ta upp sin plånbok och helt storståligt blända säljaren, än att på förhand veta, att man får ett årslångt, pinande och förödmjukande obehag, därför att man har velat göra någon

glad. Du vill väl inte påstå, att han ämnar undandraga sig hela likviden?»

»Hur kan du tro!...»

»Det är inte jag som tror, fru bråkstake! Men hvart skall du nu ta vägen?»

Bettina hade emellertid hastigt linkat fram till fönstret. Hon såg ut på gatan, öppnade sin famn, nickade och kysste på fingret, allt under det hon kvittrade:

»Ack min lilla vän! Älskade, älskade! Ja, kom, kom! Ack jag rysliga, jag hemska häxa, hur kan du ännu tycka om mig? Ja, skynda dig!»

Hon blinkade hemlighetsfullt åt den skratande Lena och stödde sig sedan på möblerna, tills hon hann tamburdörren.

Därifrån hördes strax efteråt en del hviskningar och ljud, hvilka gjorde Lena helt ve-modig.

»Den kärleken!» tänkte hon. »Och det äkten-skapet! Stackars han och stackars hon, men så de älska hvarandra!»

Då Bettina genast åter inträdde såg hon saligt medtagen ut.

»Stannar han hemma snällt nu?» frågade Lena skämtande och vände sig mot Bettina, som sjunkit ned på en stol vid dörren.

»Ser du, att du inte känner mig ändå,» utbrast Bettina triumferande. »Skulle jag vilja ha honom under toffeln, tvinga honom till något mot hans vilja! Han hade gjort upp sällskap med gamla kamrater, det visste jag inte. Å,

han må gärna gå ut, det gör honom bara godt och mig med. Jag får nytt lif, då han för till mig en frisk fläkt utifrån världen.»

»Skada bara att den fläkten som oftast är insvept i punschångor!» inföll Lena litet maliciöst.

Bettina reste sig upp med en grandios gest.

»Er arm, min nådiga!»

Lena gjorde en siratlig bugning och krökte sin arm, hvarefter båda fruarna tågade ut ur salongen, in i ett litet herr-skrifrum, hvilket förnämsta attributer dock, som nämnt är, för utrymmets skull voro utflyttade i salongen. Sådant det nu visade sig, stredo väldiga tidningspackor om platsen med en turkisk divan, på hvilken Bettina pekade och sade:

»Därintill skall han komma, men icke vidare, ifall den friska fläkten öfverflyglas af punschångorna. Ty...»

Promenaden fortsattes genom en korridor in i ett mikroskopiskt krypin, fantastiskt dekoreradt med fisknät till gardiner, palmlblad och akvarellskizzer på väggarna, en flossamatta och ett par kuddar på golvet samt i ett hörn en liten hvitmålad järnsäng, täckt af ett blått öfverkast.

»Begriper du nu?»

Lena mätte rummet med en blick.

»Aha! Och det vill du jag skall tro på!»

»Det lär du allt få bekväma dig till. Så ha vi nästan alltid haft, åtminstone sedan jag börjat kunna tänka, och det är den reelaste grunden till vårt goda förhållande. Ty, ser du, funnes

ej penningfrågan, skulle vi vara de sällaste bland dödliga.»

»Skulle så litet kunna ha så stora verkningar?» sade Lena undrande, i det hon på turkiskt manér sjönk ner på den ena kudden.

»Kallar du våra dagliga vanor för litet? Det är ju just de, hvilka bilda lifvet. Hör du, ska vi språka litet om enkammersystemet? Jag gör det inte gärna annars. Det är obehagligt att resonnera med fruntimmer i frågor, hvilka äro besläktade med det sexuella. För dig gör jag dock ett undantag.»

»Hvad kan du ha att säga, som jag inte redan vet?»

»Jag vill få dig att fatta innebörden af denna reform, hvilken är desto viktigare, ju mindre samlifvet är omgifvet af rikedomens värn. Mina principer gälla först och främst oss och våra likar i förmögenhetsförhållanden.»

Bettina satte sig till rätta på sin flossadyna och såg ofantligt förnumstig ut.

»Om jag ville stjäla en bild från min man, författaren, skulle jag nog få fatt i en vacker liknelse om äktenskapet. Men jag har intet annat att taga till än något drastiskt af mig själf. Jag vill likna kvinnan vid brännvinet. Ah, gör dig inte till, man skall ej skräda ord, hvilka slå hufvudet på spiken. Alltså, jag liknar kvinnan vid brännvinet. Har du sett en man en sommardag på segling, eller en vintermiddag i ruskväder, med ett ord en hungrig man i alla skiften, som

får inleda sin måltid med den för vårt klimat efter hvad det påstås så outhärliga aptitsuppen? Är det ej en treflig syn? Man blir glad i själen af att se, hur han njuter.

Men du har väl hört, hur det förfares vid en drinkarekur? Hur man botar en som fått för mycket? Han får brännvin i allt, i sin soppa, i sitt bröd, i sin mjölk, sitt vatten. Brännvinslukten sticker honom i näsan jämnt och outhärligt. Det som började som en farlig lockelse, blir honom till den vämjeligaste leda. Han slutar med att hata och afsky sin forna favoritdryck. — Tro mig, en gift man får i vanligt fall så mycket af kvinnan, att han blir led på henne. Äktenskapet är en afvänjningskur från kärleken. Och därtill har den gemensamma sängkammaren största skulden. Usch så jolmig, inte sant? Det är i dess kvafva atmosfär, som kärlekens rosor vissna och bladas af för att efterträdas af vänskapens hushållsnypon. Det är då som hustrun förlorar sin charme och mannen upphör att imponera. Hu! Tänk på en trofast kvinna utan allt koketteri, med breda höfter och kort underkjol!»

»Nå, en man i strumplästen och enbart i sitt jägerylle!»

»Ha, ha, ha! Ja, och alla dessa kringströdda persedlar rundt på alla stolar, bord, soffor, byråar! Hvilken förkrossande introduktion till dagens lust och nöd! Tänk till exempel om man skall ut och resa en tidig morgon och tvingas att

samtidigt göra sin toalett — ja, det trotsar all beskrifning! Och hur det går till i hvardagslag? Stiger frun först upp — det sker sällan — kan hon omöjligt klä sig så ordentligt som hon borde. Därför hafsar hon på sig något och försvinner för att låta herrn omsider vältra sig ur bädden. Han blir aldrig gladare och ömmare af att se hårnålar — det finns män, hvilka också få se *hår* — snörlif, slaskvatten . . . ja, vous avez compris, madame? Och när han omsider är färdig, vill han att frun som genom ett trollslag skall vara fullt klädd, sängkammaren — gräsliga ord! — städad och allt i sin ordning. Han slänger fram några pikar, hvilka hvarken göra frun älskvärdare eller skynda på det hela.

Men stiger herrn först upp, då är det ännu mera galet. Då blir han nästan från förståndet af högfärd öfver ett så spartanskt hjältemod. Det sista han säger, innan han lämnar slagplatsen, är ett öfverlägset: Men skynda dig nu, är du hyggelig!

Som ett lydigt barn börjar hon genast förberedelserna, och för att få vara ostörd, vrider hon om nyckeln. Efter två minuter fingrar det på låset.

— Jag glömde min pince-nez. Räck mig den, är du snäll!

Frun blir otålig, men letar reda på saken och öppnar dörren. När herrn får se en hvit arm, kan han i nio fall af tio inte hålla sig

lugn. Han tar den, kysser den och vill på inga villkor lämna sitt byte.

— Låt bli mig! Får jag inte vara i fred, så klär jag mig ej på hela da'n!

En svår hotelse, som har till följd att dörren blir stängd.

Frun tvättar, frustar och firar i sin ensamhet en verklig vattenorgie, i hopp att hon nu för en timme afskräckt angriparen. Då en kvart förgått och hon just håller på att finkamma sig — fult, men nödvändigt — hör hon en röst, som säger:

— Får jag komma in? Jag skall vända ryggen till och blunda, bara jag får vara inne.

Hennes hjärta dansar af kärlek, när hon hör hans trubadurbön, men då hon ser i spegeln att håret blifvit rakt och stripigt, besinnar att vattnet ej är tömdt och våta handdukar ligga som i en tvättstuga, beväpnar hon sig med köld och säger stramt:

— Finns det ingen möjlighet att få vara i fred?

— Jo gudbevars, jag kan försvinna alldeles, om det gäller. Adjö, fru bigga!

Det blir en obehaglig tystnad, under hvilken hon emellertid hinner lägga upp håret, frisera sig och göra sig vacker. När hon till sist kommer ut, vårdad och fraiche, är han antingen afkyld eller också helt och hållet borta. Den lilla scenen på morgonen kan kasta skugga öfver hela dagen och drar med sig en mängd konsekvenser i form af böner och uppgörelser och

dylikt, så rafflande pikanta, när det gäller större konflikter, men skadliga i smärre fall.»

»Är detta hvad du vill säga om enkamarsystemet?» frågade Lena.

»Jag skulle kunna tala volymer!» svarade Bettina.

»Din skildring är liflig och träffande — jag vet, du målar bara efter modell — men med en så älskvärdt efterhängsen man som den du beskrifvit, lär det väl inte vara mycken fred, så länge herrn och frun dväljas i samma våning.»

»Jo, ser du, så fort en man bara får komma in på besök i det rum, där hans älskade bor, blir han andäktig och till en viss grad respektfull. Fred! Hvem vill ha fred? Skönhet, lockelse och längtan vill jag ha, en kär man vill jag ha, och det har jag, det kan du lita på. Jag tror på äktenskapet, jag, och jag vet att i förhållandet mellan ett par utvecklade människor kan finnas så många tjusande nyanser, allt finare, ju djupare årens vemodiga bakgrund är. I Köpenhamn kände jag en fru, som blef mitt mönster, och hennes man, *han* kunde älska! Hennes rynkor blefvo för hans sätt att se till en strålgloria kring hennes godhet, och hennes grånade hår var för honom det vackraste silfver. Då hon miste sin första framtand — hon grät, som om hon förlorat ett barn — lät han infatta den till berlock... Men det där förstår du inte, och det är en hädelse att berätta det för dig.»

»Tvärtom,» sade Lena allvarligt. »Men det bestyrker endast min tro, att kärlekens gudagåfva är långt mera sällsynt än man antar. Sådana män har jag aldrig hört talas om förr. Du har en lycklig erfarenhet, du.»

»Ja, de fleste män äro fördärfvade af simpla kvinnor. Kom så gå vi ut i salongen!»

Där möttes de af jungfru Mina, som hviskade sin fru något i örat.

»Se efter i min öfra byrålåda, snälla Mina,» sade Bettina högt.

Jungfrun försvann, men syntes strax därpå i dörren. Hon skakade på hufvudet.

»Finns det inga? Nå, bed att få ta litet ändå. Det blir nog pengar i morgon.»

»Och så fråga gossarna, om de få komma och säga god natt?»

»Ja visst, för allt i världen!»

Bettina hade lagt sig och draperat sig med sin filt.

Först inträdde en lång, nästan bildskön tjorton års yngling. Han gjorde en tvär bockning för Lena och böjde sig sedan ner öfver sin mor, grep henne om halsen nära nog med en älskares sätt, kysste henne på kinden och gick ut.

När han lämnat rummet kände Lena skymningen tryckande. Hon stirrade efter honom, upprörd och bländad.

»Är han icke vacker!» utbrast Bettina. »Ack, min härlighet, min rikedom! Han liknar Apollo som barn — tycker du inte?»

Det slog Lena, hur litet moderlig Bettina såg ut. Blicken var glänsande och hon viftade ut med handen, som om hon bedömt ett konstverk.

»Vet du, när han var liten, dyrkade jag honom som en gudom. Den heliga oskulden, ser du, den som ännu ej skuggan af en ful tanke snuddat vid. Det finns ingenting så rent! Och när det så är en gosse, en blifvande man, en kämpe, en besegrare!»

Hon tog ett porträtt, som stod bredvid på bordet.

»Ser du inte Kristusdraget hos honom? Han vill alltid beskydda de svaga och brukar blott sin knutna hand mot dem, som äro större och starkare än han. Innan han ännu var året, kunde jag lägga mitt hufvud i hans lilla knä och gråta. Han satt stilla och allvarlig och bara smekte min kind.»

Så kommo ännu två gossar in. Äfven de voro vackra och vänliga, men mera bullersamma.

Bettina granskade dem hastigt och blef med ens matrona.

»Gud i himlen, så ni se ut nu igen! Komma in med svarta händer och leriga skodon! Och du har rifvit håll på din rock, din nya rock! Och du har slitit ur knapparna på din! Lägg in edra kläder här, så att jag får laga dem, sedan ni gått till sängs!»

De sträckte sina munnar.

»Nej, tack, sådana vill jag ej kyssa. Weg med er!»

Gossarna gingo skamsna ut.

Bettina hade i hast blifvit åldrad och bekymrad. Hon tände en cigarrett, rökte ifrigt och teg. Lena försökte skämta bort det hela, men fick intet svar. Efter en stund sköts dörren varligt upp och en liten arm med solkig skjortlinning lade en klädhög på stolen bredvid. Det hördes ljudet af en kyss i luften.

I ett nu var Bettina nere på golvet och framme vid rockarna. Lena kunde ej neka sig ett stilla spioneri. Där satt Bettina på mattan med den lille raggige parfveln i sin famn.

»Vill han låta bli att smutsa ner sig så? Vill han vara fin och snygg? Vill han låta vara att slita sönder sina kläder jämnt? Hvar skall mamma nu få en hel rock ifrån? Laga, ja, aldrig annat än lappa och laga! Lofva mig nu, att...»

Resten hviskade hon under häftiga ömhetsbetygelser.

Därefter knogade hon fram till soffan med klädbyttet under armen. Ur en bordslåda tog hon ut sysaker och började sitt arbete. Och som hon satt där, tryckt och böjd och slet i det hårda tyget, var hon helt förvandlad till en vanlig stackars husmor i hvardagsdräkt.

»Fy tusan, det luktar fattighus om kläderna,» utbröt hon slutligen efter en lång paus.

Lena satte upp ett ogillande ansikte.

»Det stör mig så rysligt att höra dig svära,» sade hon.

»Gör det? Kors, förlåt, hennes nåd! Hs!»
Hon ryckte på axlarna.

»Men, Bettina . . .»

»Kan du inte begripa att man måste ha någon lättnad? Hvad vet du i ditt lugna grosshandlarfru-lif om mina sorger? Du har i dag händelsevis sett en liten skymt af dem, men på ditt sätt att ta dem märkte jag nog, att du på det hela ingenting begriper. Du går till ditt damastdukade bord utan aning om oro, du har ny toalett hvar gång jag ser dig — ack, tro ej att jag är afundsjuk, jag vill med detta blott säga att du inte *kan* förstå mig!»

Lena hade bleknat. Hon bet sig i läppen och gjorde en åtbörd af smärta.

»Fortsätt, Bettina,» sade hon, »det är bra att höra . . .»

»Förlåt mig, älskade Lena! Men du kan inte tro, hur vi ha det. Det talas vidt och bredt om proletariatets näringsbekymmer, men de fattigaste äro dock vi, hvilka genom hela vår uppfostran, våra böjelser *måste* höra till öfverklassen, under det våra tillgångar oftast stänga all rimlig väg att komma dit. För att en fattig man, som hör till bildningsaristokratien, skall kunna hålla nöden ifrån sig och på samma gång bestå sig med familj, måste han ha ett köks- och sygeni till hustru. Men har han ett ridderligt sinnelag, vill han hos sin följeslagerska natur-

ligtvis finna en vän och en jämnlige. Dock, ingen kan tjäna två herrar. Skall spisen skötas, försummas sympatierna, och det händer oftast så, att är man sin mans kamrat, så kan man vanligen icke koka hans soppa.»

Hon skrattade när hon fortsatte:

»Du skulle bara se på mig, när jag händelsevis måste förrätta min tempeltjänst i köket! Sotig, bränd, förtviflad, och ändå intet ätbart resultat! Kommer därtill känslan af min rödstekta ovärdighet — jag är alltid generad att gå in i rummen under sådana förhållanden. Nå, nu får Mina sköta mina stekar, till gengäld skrifer jag hennes kärleksbref, och på det viset bli båda parterna nöjda. Säkert vore vi solidare, rikare, utan jungfru och med tre rum och kök och jag som en driftighetens verksamma skurmadam i farten från morgon till kväll. Vi hade nog inga björnar då, kanske kunde vi rent af göra besparingar. Men se, det skulle inte jag stå ut med och inte Karl heller.»

»Hu, så du kan måla svart då du vill!»

»Svart och sant!»

»Nå i sådant fall skulle jag ...» Lena besinnade sig med en plötslig köldkänning i lederna. »Hellre än att arbeta strängt för att uppehålla ett uselt lif, skulle jag göra ett kort slut på det.»

»Den som är fri och ledig, ja. Men har man familj, så får man ju så sällan göra hvad som bäst behagar.»

»Därför, lefve friheten!» utbrast Lena med hård betoning,

»Du tycker inte om att jag svär litet,» återtog Bettina. »Kära du, det lär man sig i karllskskap.»

»Ja, ja, kvinnor tåla nog inte så bra vid bohèmelifvet. Inte sant? De ha ganska obetydligt af männens sega uthållighet och högst sällan deras humor.»

»Ja visst ja, och så falla de, som din vän Bettina t. ex., långt förr offer för slarf och hvarjehanda ovanor än männen göra under samma förhållanden. Är det mig du studerat? Nå ja, det har sin riktighet, och jag skulle också kunna utgrunda orsaken, den hänger bra nog nära ihop med hvad jag talade om nyss. Man lefver för dagen och sliter rätt ordentligt ondt ibland. Får man litet mynt i händerna är det rent ogörligt att hålla det kvar. Man vill slå på stort för att få revanche för sina utståndna strapatser, och detta desto hellre som vi litet hvar räkna vårt ursprung från välbärgade familjer och blifvit ganska bortskämda. Detta dagsländelif är nog okänt för dem, hvilka vid bestämd timme uppbara sin aflöning, eller för dem, hvilka blott ha att draga upp kassalådan i boden. Men för literatörer, artister och skådespelare, folk ur bohèmen, måste ovillkorligen vanorna bli de samma. Jag tycker alltid det är så löjligt när jag hör visa fruars hushållsrön: 'man skall alltid göra sina vinteruppköp på hösten, och man skall

bestämdt fordra, att mannen lämnar pengar på viss dag'. — Den stackars mannen! Som om han bara behöfde vrida på en kran för att det skulle rinna pengar!»

»Men du har ju nyss medgifvit att ni inte ständigt ha ebb i kassan. Vore det då inte skäl att begagna tillfället, då ni ha något, att förse er med det nödvändigaste? Jag föreställer mig att det vore en lugnare tillvaro.»

Bettina for upp, och hela hennes minspel förrådde ett otvetydigt förakt.

»Å, hvad jag i detta yttrande igenkänner den äkta, rika borgarfrun! Så orimligt oförstående du ändå är, oakadt alla dina ansatser till fördomsfrihet. Du blundar för verkligheten och tror dig kunna bedöma allt efter ditt hufvud. Jag har ju sagt dig att vi, som ändå äro barn ur den burgna medelklassen, ofta nog få lida brist. Du vet att vi ha tre pojkar och att man först och främst måste förse dessa, hvilka växa och ha frisk aptit och dessutom alltid utsättas för främmandes klander, när något fattas. Tror du det är så lätt att kufva sig, då man kanske i veckor försakat och dessutom längtat efter umgänge med vänner och liktänkande? Då man ibland kommer öfver några hundralappar, så går största delen åt till någonting, som tydligen inte kommit inom din erfarenhet, någonting som heter växelomsättning, ett fenomen som på vår horisont uppträder lika regelbundet som solens upp- och nedgång. Så vill du ändå att jag, för-

tänksam och förnumstig, torr och djäflig, skall lägga vantarna på den stackars återstoden af dessa pengar och säga till min ungdomlige, liffulle, gode, vackre man: 'Pass, min vän! Nu ska vi köpa salt kött och kålrötter, ullgarn och oblekt domestik. Det är billigt och hållbart.' Nej, tusen gånger hellre må vi ha det som nu, fastän det svider ibland. Vi passa ej att buras in bakom korrekta vanors galler, vi måste fladdra fritt, riskerade vi ock att hetsas till döds under den vilda jakten efter lufsuppehälle.»

Lena såg på sin vän med en djup, öm blick, fuktad af tårar.

»Hvad det gör mig ondt om dig och din man, om er alla, ni oförnuftiga friluftsmänniskor, och ändå känner jag, hur oförstående jag än är» — här drog hon på sin milda mun — »att ni utvalt den bästa delen. I detta glada kamratskap, i detta trofasta delande af ljuft och ledt, i denna vilda längtan efter frihet och världsvimmel och detta förakt för konvensansens förmyndartyranni ligger bestämdt fröet till framtidens äktenskap. Då jag ser sådana män och kvinnor som ni får jag en förhoppning om att det skall komma ljusare tider för de stackars förtvinande människorna, tider då de skola förskonas från att behöfva plåga hvarandra och framför allt sina käraste. Endast då hustrun eller älskarinnan, hvad hon nu tycker om att låta kalla sig, kan komma i oberoende ställning vid mannens sida, endast då ges det utsikter till

ett högre och finare samlif. Där den ena skall gifva och den andra taga emot, måste alltid inträda ett förhållande af förman och underordnad, det vill säga ett maskeradt fientligt förhållande.»

»Det var resterna af denna gamla surdeg du fick nöjet konstatera för ett par timmar sedan,» inföll Bettina.

»Å, den kommer att försvinna mer och mer. Ja, Bettina, du har säkert utvalt den bästa delen! Men ack, om ni inga bekymmer hade! Det är så upprörande att veta, att sådana hederliga och goda människor, som ni, skola tvingas att...»

»Bära oss åt som om vi ville bedraga folk, ja Lena, vi äro ena oförbätterliga bohémiener, och vårt anseende är inte det solidaste.»

Lena funderade några ögonblick och sade sedan i generad ton:

»Blir du mycket ond, om jag ... om jag erbjuder dig ett litet långlån för att hjälpa dig ur den värsta klämman!...»

»Ond! Nej, jag tackar och tillber dig för ditt ädelmod! Men bered dig på att få vänta! Du vet att jag inte *vill* lura någon... Kära du, af så smidig materia äro nog de flesta af oss kvinnor, att vi lika bra duga till hustru åt en samhällspelare som åt en artist. Hade jag blifvit kommerserådinna, så skulle jag säkert varit en mycket imponerande företeelse i mina furnissörers tycke. — Nej, vet du, jag ångrar mig! Jag vill inte ha dina pengar, ty jag kommer nog aldrig att betala igen dig. Det är en liten egenhet för

Karl och mig, att vi fästa största afseendet vid de minst finkänslige fordringsägarne, d. v. s. de som lagsöka oss.»

»Ingen galghumor, om jag får be! Se här, tag du!»

Bettina betraktade sedlarna med aktningsfull beundran, i det hon uppsamlade dem från bordet.

»Nåja, heder och tack då! Jag afundas dig din roll af wohlthäter! Det är inte allt för roligt att behöfva låna...»

Trots sin roll af wohlthäter var det nog Lena, som erfor den största förlägenheten. Hon lofvade i tysthet sig själf att underkasta sig någon större försakelse, hvars värde kunde motsvara penningsumman, så att det ändå till någon del blefve hon personligen, som bisprungit sin vän. Men ändå tyckte hon att sedlarna smutsade Bettina, och hon kände, att om denna vetat af deras ursprung, skulle hon ha afstått från dem.

»Bettina!...»

»Ja, hvad var det? Är du ledsen? Beklaggar du mig så? Tro mig, det behöfver du ej, käraste Lena, om jag inte har pengar, så har jag ju i stället så mycket annat!»

»Bettina, Gud... jag ber dig, rör intel... å, jag vet inte hvad jag säger...»

Hon böjde sig djupt ner och gömde ansiktet i händerna.

»Söta Lena, hvad är det med dig?»

»Ingenting, det är kanske sommarskymningen . . . Hvad ser jag! Klockan är mycket, jag måste gå nu. Tack för i dag! Hälsa din man och frid med er båda!»

Hon slöt Bettina i sin famn, och innan denna hunnit förhindra det, hade Lena lyft upp vänrens hand och kysst den.

»Nej, vet du hvad! Det är just jag som borde kyssa din hand, du tröstens gudinna!»

»Å prat, Bettina! Jag kysser din mjuka, snälla, arbetsamma hand, ty den har min fulla sympati och högaktning, och af hela din älskvärda person tror jag, att jag tycker bäst om denna lilla nyttiga, blygsamma del. Pannan kan rymma stygga tankar, ögonen vredgas och munnen banna, men handen leder, stödjer, smeker, verkar . . . Ännu en gång, farväl! Tänk intet ondt om mig, förlåt mig mina fel, och minns att vår starkaste ursäkt för alla misstag är den, att vi formas af de omständigheter, bland hvilka vi lefva!»

Då Lena kommit ner i gatans skugga, hängaf hon sig åt en kvalfull gråt. Hon kände hur händelserna med obeveklig stränghet fogat sig till en stängande kedja. Det fanns intet medel att komma ur den, att börja om på nytt. Att bilda om en människas öde kräfver större krafter än dem en förvekligad kvinna kan förfoga öfver.

Och därför grät Lena.

Hon begrät sin bortslösade ungdom, sin förspillda värdighet som människa, sin på småak-

tigheter förbrukade kraft. Hon begrät den grymma nyck, som förnekat henne att i fullt mått få känna kärlekens smärtmängda glädje... Hon tänkte äfven på hur hvarje skymning, hvarje natt i sitt sköte får mottaga förtroenden af sorg och ve från tusen sinom tusen kvinnor, hvilkas lif förfelats, och att hon var en af dem, hennes klagan en ohörd rossling i all denna jämmer.

Hennes gråt var förödande, nedslående som en åskby. Det var ej längre som i forna dagar, då tårarna friskade henne sinne som juniregnet det spirande gräset. Hon visste med sig själf, hur dessa starka, bittert salta störtsjöar gräde rännilar i hennes kinder, ödelade hennes skönhet, men ändå var det henne en hemsk lust att låta sin fysik förstöras. Det var med hån och grämselse hon intalade sig, att just detta var hvad hon ville, hon hade ingen att vara vacker för, ingen att lefva för...

Det var redan för sent att hinna med båt ut till landet, hvarför Lena måste gå upp i sin våning vid Smålandsgatan. De tilltöppta rummen, där stanken af malpapper var förhärskande, gjorde ett ödsligt intryck. Öfver möblerna voro bredda hvita skynken, som vid förevisning af ett lik.

Lena ryste. Hon drog upp rullgardinerna och slog fönstren på vid gafvel. Hon stod där länge och söp in kvällsluften för att bli stärkt och uppfriskad, men af den tysta staden fick hon blott dunsterna, hvilka dagens lif efterlämnat. Musiken hos Blanch och Berns hade förklingat. Hennes öron nåddes blott af ljudet från någon handtverksgosses melodiska hvissling, som ekade mellan stenväggarna.

Det hade fallit öfver henne en slö viljelöshet, en absolut likgiltighet för hvad som vidare komme att vederfaras henne. Hon kände själf att denna börjande kraftlöshet var inledningen till något

ännu mera fruktansvärdt, sjukdom eller kanske sinnesförvirring, med ett ord, det första afgörande steget mot döden. Hvarken rädsla eller längtan hade mera makt med henne, hon kunde lika godt glida ner som hålla sig kvar, allt var så fullständigt intresselöst.

Sedan hon tändt en lampa, satte hon sig ner bland sina dynor och låga hvilstolar och stirrade på omgifningen. Ljusskenet föll bjärt på alla dessa hennes väl bevarade tillhörigheter, sammet, siden och damast, som skymtade fram under de hvita öfverkasterna. Det ingaf henne leda att tänka på hur två människor, hon och Dora, nu i en följd af år strängt taget inte gjort annat än vårdat dessa futtigheter. Den ena hade styrt den andras hand ... också en tillvaro!

Arbeta! Hvad skulle hon göra, hvad *kunde* hon göra? Skulle hon rätt ha förmått tillkämpa sig energi nog att söka en anställning, så funnes dock ej den minsta utsikt att få någon. En kvinna öfver trettio år och som därtill är en frånskild hustru, den vill ingen ha i sitt bröd. Och skulle någon vilja, vore det då tänkbart att Lena skulle kunna åtaga sig ett verkligt arbete, med detta hufvud, som hvar åttonde dag var förvirradt af svindel och värk, med dessa händer, som domnat bort i sysslolöshet, dessa späda fotleder, hvilka aldrig uthärdat någon ansträngning? Hade hon ej från början af sitt giftermål blifvit vand vid att anses som en skör prydnad,

ju mera beundransvärd, desto mindre hon lät förgrofva sig af mödor?

Och *hon* hade velat räkna sig till den nya tidens barn, hon hade smickrat sig med att höra dit, hon hade sett med förakt på de efterblifna!

»Stackars jag! Stackars Lena!»

Hon blef rädd för sin egen röst och reste sig upp med skygga blickar. Den hopvikta afdelningskärmen dolde ej längre den höga engelska järnsängen, hvilkens förgyllningar med ett oblygt skimmer drogo åt sig uppmärksamheten. Det var den ena af de två, hvilka förr stått sida vid sida . . .

»Hvilken skam!»

Dora hade med en välställd tjänares breda skryt bäddat upp den med det finaste som huset förmådde. Lena ryckte undan dammomhöljet och nöp med naglarna i sitt skära sidentäcke, som om det varit en hatad, lefvande varelse.

»Du är också en del af det hela,» tänkte hon, »silkeslyxen för hvilken jag sålde min utsikt att bli en fri och aktningvärd kvinna!»

Hon vände sig rundt och hotande mot allt som omgaf henne.

»Du och du och du! Alla ären I skulden till mitt fall!»

Åter sjönk hon ner och formligen vred sig af kval.

»Ja, det är bäst så,» fullföljde hon sin tankegång, »det är det enda honetta. Men först vill

jag skrifva till honom, försona mig med honom, förklara mig . . . »

Trött och förgråten samlade hon fram skrifmaterial och försökte ordna sina begrepp för att kunna affatta ett bref. Under det hon skref klarade hennes upprörda ansikte allt mer och mer för att efter hand få en prägel af beslutsamhet.

Då det var färdigskrifvet ögnade hon igenom brefvet, som var af följande innehåll:

Archim! Det var längesedan vi träffades, och det är genom mitt förvållande. Jag är inte okunnig om att jag handlat både grymt och framför allt otacksamt mot dig, då jag sålunda nekat dig den menlösa fröjden att åtminstone skåda mitt ansikte och höra min röst. Ty om jag skulle söka inbilla dig, eller narra mig själf med, att det är af någon slags välvillig omtanke för dig, för att få dig botad från din tokiga böjelse, så vore det helt enkelt en osanning, fastän nog mitt förstånd säger mig, att våra förra mötens Tantalikval böra varit pinsamma nog för dig.

Du har haft rätt som ej trott på mina än så häftiga försäkringar, att jag inte vidare vill ha något med dig att skaffa, så länge jag mottagit ditt frikostiga underhåll. Och om du också tänker, att man inte kan göra sig själf någon större otjänst än att bevisa välgärningar mot andra, så skall jag äfven då stå på din sida. Men så är det. Vi tycka aldrig om dem, som göra oss godt, och jag vet hvarför. Den som

tar gåfvor säljer sin frihet, heter det, och man älskar aldrig något så högt som när man förlorat det. Vi ha båda rätt, och vi ha båda handlat orätt, du i den högsta välmening.

Du visste att jag var ur stånd att försörja mig af mitt eget arbete, *sedan* jag hade varit en rik mans hustru. Det finns ingenting mer förlamande än vanan att bara ta emot. Mina nerver och muskler hade under så lång tid glömt att anstränga sig, att jag skulle dött af svält, d. v. s. gjort ett hastigt slut på min tillvaro, hellre än jag mödat mig med strängt arbete. Därför försåg du mig med hvad jag behöfde och långt därutöfver.

Nå, jag erinrar mig också ditt barnsliga förbehåll, att jag inte skulle gifta om mig. Ja, man skall vara en man och med en mans primitiva lefnadsvanor för att komma på en sådan idé. Jag ville ju just skiljas för att slippa äktenskapet, skulle jag då tänka på något nytt? Och i detsamma jag lät regna öfver mig alla dina stora pengar, skulle ej då mina blickar vara stängda att söka sig väg till en annan man? *Så* mycket heder tror du mig väl ändå om?

En sådan förbannelse är äktenskapet, att vore man än hundra gånger skild, är man dock gift. Jag kan lägga mitt hufvud till hvila på kvällen med det lugna medvetandet: jag är ändå *fri!* Ingen kan tvinga mig till något mot min vilja, ingen kan vara polis öfver mina tankar. — Förlåt, det var ej min mening att säga dig något

ovänligt! — Men på natten, i mina drömmar, är jag dock den gifta frun. Sammanlefnaden med dig, du själf, den som kom och gick hur han ville hos mig, i *mitt* rum, drack ur *mitt* glas, torkade sig på *min* handduk, hvilade på *min* kudde, löste upp *mitt* hår, tog *min* tid, *min* varelse i anspråk, honom kan jag ej bli kvitt. Han dominerar nu och för all framtid i min hjärna, i mitt minne, mot all min förbittrade opposition. Jag är ingenting annat än en gift hågkomst, och hände det otroliga, att jag blefve omgift, blefve jag blott den nye mannens lösa älskarinna.

Så är det nog äfven med dig, fastän du, som är en man med verksamhet, inte reflekterar öfver dina känslor, utan på god tro tar minnenas sammansvärjning för kärlek. Och du gör ändå hvad du kan för att distrahera den du, käre Archim! — Du tror väl ej att jag är svartsjuk? —

Du har bedt att få besöka mig på det som-marnöje du låter mig hyra. Det skulle du så gärna fått, ty jag unnar dig verkligen några timmar af idyllens svala ro, men jag har ej velat det i alla fall, ty där finnas grannar rundt omkring, och jag har ej haft mod att direkt utmana förtalet.

För dig, som trots all min låghet ändå fortfar att vara min vän, kan jag säga allt. Det är något förfärligt, som motar mig, något som jag inte kan förklara. Kanske har det varit så allt ifrån vår skilsmässa, ehuru jag inte märkt det, eller kanske är det blott en utvidgad fort-

sättning af de första fiendtligheter, hvilka det förr syntes mig så käckt att söka bekämpa.

Det är som om hela världen föraktade mig, och ändå tror jag mig veta, att den stora hopen omöjligt kan vara så nogräknad som mitt samvete är, om jag också sökt tysta ned dess röst. Eller tror du verkligen att populacen är nog finkänslig att missakta mig därför att jag tar underhåll af den, som varit min man? Jag visste inte detta, men så måste det vara. Ty säkert är, att jag är skydd och undflydd. Ingen söker upp mig mera, ingen synes känna mig nog att vilja vara med mig, eller tror man sig känna mig allt för väl för att önska mitt sällskap.

Människorna se så besynnerligt på mig, det är visst det som tar mig djupast. Det är något så dödande i alla dessa misstänksamma ögon, så stickande i dessa förtäckta leenden, så förkrossande i den fria passage man öfverallt lämnar mig. Sätter jag mig på en bänk, där kvinnor förut ha plats, så är den inom några minuter tom. Möter jag en mans blick, händer det ofta att han småler fräckt mot mig. På ångbåtarna, som jag far på, hälsa kaptenerna nonchalant, ibland inte alls, och styrmännen nicka och skratta, kalla mig »lilla frun» och ta en näsvist beskyddande ton. Å, om du visste hvad detta sista ofta bringar mitt blod i svallning skulle du säkert anse dig ha rätt i att misstro mina demokratiska idéer. Ja, är det att ej tåla närgångenhet och oartighet brist på ett sant demokratiskt sinne-

lag, då har jag den bristen. Men hur förbittrad jag än blir öfver denna felande aktning, kan jag numera ej ge det tillkänna. Mina nerver äro så försvagade, att jag för att kämpa med gråten endast småler helt enfaldigt mot dem, som förgå sig.

Ma bryr sig ej om mig mera, kanske har jag varit för otålig och bråkig. Fru Linder, min goda vän, som jag talat om, är som bortblåst. Lilla Ada får ej komma till mig. Troligen anser man att jag fördärfvar henne. Blott en är trofast, min vän Bettina, men hon är också af helt annat slag än de andra. Hon har dock så många bekymmer, så mycket arbete, att jag ej har velat betunga henne med mina sorger. Och hvem vet, kanske skulle äfven hon förakta mig och det på samma grund som jag själf...

Ja, det är just detta med underhållet. Jag *vill* inte ha det längre, och jag *kan* ej försörja mig själf.

Du skall svara, hvad du så ofta sagt förut: Blif åter min hustru, så är ju allt väl. — Ja, då hade jag ju någon rätt att ta emot mitt kosthåll. Jag vet det. Men bara jag föreställer mig, hur du uttalar de orden, blir jag kall af skräck. Jag vill inte, vill inte, vill aldrig åter gifva mig. Förr döden, Archim.

Döden, fordom så fruktansvärd, synes mig nu som min enda räddning. Ju mera jag vänjer mig vid tanken på honom, ju klarare blir mig det det enda som återstår mig. Jag är ju en förfelad

existens, duger till intet, är blott ett tärande skadedjur, hvarför skall jag lefva! Hvarför skall jag taga platsen för andra!

Förljufva din tillvaro? Stackars Archim, minns du ej hur kall och hård jag var? Kan du ej tänka dig hur djupt eländigt detta hoplappade äktenskap skulle bli? Vi ha på ömse håll återtagit våra celibatvanor, och jag är långt värre egoist än någonsin. Jag har för första gången i dag känt mig trött att lefva, längtat efter vegeterandets hvila, utan anspråk, utan planer, utan förhoppningar. Vet du hvad det var, Archim? Det var ålderdomen, som gläntade på dörren och frågade, när hon fick komma in.

Kan du tänka dig en gammal, ful Lena? Du skulle se mig nu. Mina ögon äro rödsprängda med stora påsar under, mina kinder gula, infallna, förslappade . . .

Ja, jag vill dö, försvinna!

Vet du, hvad du skall göra med dina många pengar, Archim? Du minns lilla Ada? Hon har nu vuxit upp och liknar mig frappant, bara med den skillnaden att hon blir långt vackrare. Hon är det ljufligaste barn man kan föreställa sig, klar som vatten, oskuldsfull, god och med ett lofvande förstånd. Du vet att Mildes inte ha mer än nått och jämnt. Efter hvad jag kunnat märka lär Ada ej få den utbildning hon är värd. Tag hand om henne, Archim, låt henne få en manligt grundlig uppfostran, hon är af den art,

att ej hennes kvinnliga behag skall lida af det. Gör af henne en lycklig, en fri, en själfständig kvinna. Låt henne välja bana, var viss på att hon kommer att reda sig. Men slösa ej dyrbarheter på henne, åtminstone ej förr än hon blifvit sin egen. Bind och köp henne ej! Gör bara samhällets tjänst och gif henne uppfostran, den bästa gåfva hon kan få.

Jag vet att du gör detta, då jag ber dig. O, måtte hon kunna skänka dig någon ersättning för hvad du genom mig förlorat!

Kyss hennes fina panna från mig och säg henne, att ingen mor kunnat hålla mera af henne än jag gjort.

Nu, Archim, har jag ej mer att säga dig. Jo ett: att tacka dig, tacka dig för hvad du varit för mig. Ingen har visat mig en sådan godhet som du, haft så stort fördrag med en ovärdig, svag kvinna. Förlåt mig allt ondt jag gjort, förlåt att jag kom i din väg! Farväl!

Lena.»

* * *

När Lena slutat sitt bref, var hon blek och lugn. Hon förseglade det och försåg det med adress, utanskrift och frimärke. Därefter, ehuru det var sent på natten, satte hon på sig hatt och kappa och sprang ned till breflådan i hörnet af Norrlands- och Hamngatorna.

Det hade redan börjat dagas, och gatorna syntes henne afskräckande i sin sömniga, dammiga

olust. Fruktan att bli observerad ensam ute vid denna tid på dygnet kom hennes puls att slå fortare. Hur många gånger hon än gjort spe af konvensansen, fann hon ändå, hur den binder oss i det sista. — Hvilket tomt narrspel lifvet är!

Åter uppkommen i tamburen hängde hon ordentligt upp sina ytterplagg och städade så godt sig göra lät i rummen. Sina kläder löste hon af och tog från garderoben fram en vinter-nattrock, ur hvilken pepparn rök, så att den gaf henne snufva. Det röda sidentäcket lyfte hon undan med en smekning, som bad om förlåtelse, och hängde det öfver närmaste stol. Så slätade hon kuddarna och bredde öfver bädden ett rent lakan, betraktade det enkla, stränga arrangementet kritiskt och kallt, hvarefter hon stängde fönstren och drog ner rullgardinerna.

Till sist gick hon med fasta steg ut i sin sal, öppnade ett litet, konstnärligt snidadt vägg-skåp och tog därur en flaska. »Den som spar, han har,» mumlade hon. »Jag tänker att det räcker.»

Hon slog innehållet i ett glas, tömde det i ett drag och satte åter in flaskan på sitt ställe.

»Ett alltför vanligt knep att lura lifvet — brr! gaminspråk! — Men trivialt blir det dock aldrig!»

Stilla och stelt som om hon stigit in i sin egen likkista, lade hon sig på sängen och strök morgonrocken i raka veck ned åt fötterna.

Pepparn och malpapperslukten stucko henne i näsan på ett sätt, som annars varit olidligt, men hvaråt hon nu, redan under inflytande af morfinets rus, blott välvilligt smålog.

Lugn och blek, med sina späda händer korslagda öfver bröstet låg hon och inväntade sitt ödes fullbordan. Otaliga milda och ömma tankar korsade hennes hjärna, blandade med ånger öfver att hon ej genom en skrifven rad tillförsäkrat Dora något efter sig.

»Den stackars flickan, hvart skall hon nu ta' vägen, så afvand som hon blifvit från brist och hårdt arbete? Nå, hon får väl gifta sig, den vanliga resursen. Min vackra, snälla Dora! Hon skall säkert sörja mig, fastän jag ej var ett Guds barn.

Hvart kommer jag nu? Ah, ingen oro! In i döden, till hvila, till förlåtelse. Ingen skall nännas döma mig hårdt, jag har ju intet ondt gjort. Hvarför skulle också någon tänka illa om mig? Jag är blott en kvinna, utan vapen att kämpa mot svårigheterna.

Alla ha också varit goda mot mig, alla, det är bara jag, som varit dum och mistrogen. Men det bästa är dock hvad som sker. Bättre dö, graflagd med vänliga minnen, än lefva och gnaga på människors barmhärtighet.

Hur skall det gå med Bettina? Jag ser henne snyftande öfver sina uteblifna hushållspengar... så ler hon igen, sträcker sig på sin röda sammetssoffa, öppnar armarna och trycker

till bröstet sin afgud . . . Det hvilat öfver dem en morgonrodnadens dager, gryningen till det nya äktenskapet, hvars symbol är den lilla röda soffan, konstnärlig, frisk, öppen, arkadiskt fri i sin lund af palmer och bestrålad af solens ljus. Hu, den gamla äkta bädden, med kvafva täcken och skrynkade lakan, hu, det fula, heliga äkta ståndet!

Hvem kommer där fram? Ack, Bettina, hade jag en sådan son, ville jag ännu lefva. Som en ärkeängel syntes han mig, stolthetens insegel satt på hans panna och renheten flammade ur hans blickar! Hur oändligt förbarmande och beskyddande böjde han sig ej öfver sin stackars lilla mor . . . Det blef mörkt, när han gick . . .

Men för mig skimrar dödens port . . . skuggorna sluta mig i famnen! Archim, Ada! Du, barn, du blomma, du oskuldsande! Jag är så lycklig! O, hjälp alla, som måste lefva!»

* * *

När klockan var två på middagen vaknade Lena, torr i halsen, kall om händer och fötter, samt plågad af kväljningar. Efter att ha stirrat i taket en lång stund, reste hon slutligen på sin matta kropp, som blifvit underligt oböjlig i lederna. Då hon användt ytterligare en stund till efter-sinnande, kom hon slutligen till klarhet om nattens händelser. Hon förmådde ej lyfta armarna för att slå hop händerna af förvåning. Hennes

fingerar kraftade mekaniskt i lakanväfven, och hon sänkte sitt hufvud i grym förlägenhet med den föreställningen, att hela rummet skrattade åt henne.

»En så löjlig, så förkrossande ömklig komedi!»

Så gaf hon till ett hest, invärtes grin, hvilken fula realism hon med det samma beklagade, att ej en skådespelerska varit i tillfälle att ta studie af.

»En skön kvinna! Nej vet ni hvad, det här går för långt!»

Hon stapplade upp med en enda åstundan:

»Vatten, vatten både utan och innan! Det behöfdes Norrström för att skölja bort min skam!»

I köket släpade hon fram en stor balja och fyllde den flasktals från vattenledningen. Och där förrättade hon en grundlig tvagning, från hvilken hon trädde som en ny, frisk människa.

Det beredde henne en verklig fröjd att vid toaletten få pryda sig så omsorgsfullt som möjligt. Och för hvarje liten fullbordad akt steg allt högre en berusande sällhetskänsla öfver att ännu lefva, blott lefva, vara frisk, kunna gå, gnola, böja sig, le mot sin spegelbild, som därigenom blef allt mera intagande. Af tårarna funnos spårren kvar i form af djupa gropar vid tinningarna och mörka ringar under ögonen. Detta gjorde hennes utseende dubbelt intressant.

Hon tog fram en ljus, grågul kostym, hvilken hon hållit för god för landet, och när hon

svepte dess svarta sidenskärp kring sin smala midja, som aldrig blifvit utvidgad af barn, fick hennes figur en flickaktig grace.

»Bara det att lefva!» tänkte hon, när porten föll igen efter henne och gatans solgass baddade på hennes armar och rygg. Hon gick makligt och kom så fram till lådan, där hon under natten begraft sitt bref.

Lena mindes med ens allt, och i den rysning, som då genomlade hennes kropp, låg aningen om ett redan afslutadt öde. Men nya intryck förjagade snart den blixtsnabba förkänningen. När hon hann Skeppsbron och gick ombord på ångbåten, låg friden med ett förklaradt skimmer öfver hennes ansikte. Besättningskarlarna knuffade på hvarandra och utbytte på ett osminkadt språk sin beundran och uppskattning af hennes behag.

Båten skulle ej gå ännu på en stund. Som Lena började anfåttas af hunger steg hon ned i restaurationen för att förtära något. Därefter klättrade hon upp i rökhytten och bredde ut sina nyss inköpta tidningar, så mycket hellre som hon befann sig ensam i den lilla salongen. Hon satte sig bekvämt och fördjupade sig i läsning.

Efter en stund fann hon, att någon kommit in och tagit plats midt emot henne. Lena tvangs att se upp och mötte så blicken från ett par stora, svarta ögon, hvilka med brännande envishet betraktade henne. De tillhörde en helt

ung, ljusklädd, utomordentligt elegant man, tydligen utländing.

Lena försökte känna sig obesvärad, men lyckades ej. Hon läste samvetsgrant både ledare och utrikes nyheter, men fick intet innehåll i något. Hon tänkte af och an på de svarta stjärnorna midt emot och deras strålknippen af silkesmjuka, släpande hårfransar. Det fanns hos den unge mannen intet af en svensk dandys egenkära näsvishet. Det var ett älskvärdt barns nyfikenhet och elden hos en son af södern.

Det blef Lena omöjligt att strida mot det lilla leende, som ville leka på hennes läppar. Hon lyfte tidningen för att dölja sig, men blef strax rädd att förefalla tåpig och sänkte den åter. Så måste hon ånyo se upp och ovillkorligen just på främlingen. Han öppnade sin blodröda mun och sade på franska med hänförande mjuk röst:

»Skulle det besvära madame allt för mycket, om jag tände min cigarrett?»

»Nej, det gör ingenting. Var så god!» svarade hon vårdslöst.

För en van rökare ges det knappt en mera retsam plåga än att känna doften från andras tobak, utan att själf få tända någon. Och denna lust ansatte nu Lena så, att hon ej hade sinne för annat.

Eftermiddagshettan stack henne i nacken och bedöfvade hennes urskilningskraft. Och när den

unge eleganten hycklat några skrupler öfver att han besvärade henne, och pröfvat med korsdrag för att få ut röken, grep hon med ett raskt tag ner i sin handväska och tog under ett litet trotsigt minspel fram sin Bostanjoglo-ask i afsikt att förskaffa sig den efterlängtrade njutningen.

»Nej, tillåt mig då, madame!» inföll han hastigt och bjöd sitt etui. »Den där tobaks-sorten måste nödvändigt skada edra nerver. Tag af mina, jag ber! Och det skulle på samma gång smickra och göra mig så lycklig.»

»Då är ni lätt förnöjd,» svarade Lena gladt, i det hon gjorde honom till viljes. »Annars röker jag helst af mina egna.»

Hon var ännu under inflytande af nattens morfinrus. Öfverlemnad åt ensligheten skulle hon säkert förfallit i denna dagen-efter-förtviflan, som drifver giftets offer att i ny eftergifvenhet skynda på sitt fall. Men i sällskap med denne förtjusande unge man, hvilkens minsta platthet dolde en fond af passion, och hvilken för öfrigt i sina drag bar de särskilda skönhetstecken Lena älskade, blef hon mildt efterlåten och reflektionslöst förnöjd.

Timmen förgick under ett muntert pladderande. Lenas franska var långt ifrån fulländad. Främlingen rättade hennes bockar med honungs-söt röst, allt under det han bedyrade, att finge han en sådan elev, skulle han gärna ändra bana och bli språklärare.

Annars tillhörde han corps diplomatique och presenterade med ett visitkort sitt väljudande namn.

När Lena nalkades sin brygga, samlade hon ihop sina effekter och sade farväl. Det befanns att den unge attachén skulle af just vid samma station. Hån räckte Lena sin hand och hjälpte henne ned för trappan, och sedan banade han väg för henne som för en drottning.

På mellandäcket stodo de sida vid sida i halfdagern och språkade bland korgar, säckar, bondfolk och matos. Dörren till försalongen var öppen. Där nerifrån hördes buller och gapskratt från den grofva kurtisen med uppasserskorna. I trappans svarta hål stack upp ett rödbrusigt Silenushufvud med skallig hjässa, klumpig näsa och borstiga mustascher, hvilket Lena igenkände såsom tillhörigt en flitig passagerare. Det röda, druckna, sinnliga fullmånsansiktet riktades mot henne i ett uttryck midt emellan dyrkan och försmädlichkeit.

»Var utan fruktan, madame,» hviskade den unge eleganten i hennes öra. »Ingen skall våga förgå sig mot er.»

Hans stämma skälfdde af sinnesrörelse.

Då de stigit i land, bar han hennes kappa och parasoll, och de skildes först vid hagtornshäcken, som begränsade hennes villas område.

När Lena beträdde sin veranda, log hon ännu vid minnet af hans sista ord:

»Om inte lyckan är mig allt för ogynnsam, så får jag väl någon gång återse er. Till dess farväl, madame, och tack för den angenämaste stunden i mitt lif!»

Dora kom ut i glad förvåning.

»Jag trodde frun blifvit bergtagen! Käraste frun! Men så blek frun är, och så vacker!»

Hon styrde och ställde och fjeskade kring sin matmor. Och Lena försjönk i sitt vanliga ljufva göra-ingenting, betagen af stolthet och sällhet, glad åt resedornas doft, åt lindarnas fredliga vajande och mest af allt glad åt sin egen tillvaro i sensommarsolens röda prakt.

* * *

Efter en drömlös natt, som afslöts med en förhatlig vision af en kärvänlig tomte, hvilken bar den röde silenens uppsvällda drag, vaknade Lena vid att Dora stod framför hennes säng. Hon höll i ena handen en kolossal bukett af *la France* rosor och i den andra ett bref.

»Ett bref till frun, tänk! Och en sådan bukett!»

Lena stödde sig på armbågen, ännu yrvaken.

»Hvem kan det vara ifrån?» sade hon och tog biljetten dröjande.

Dora var så nyfiken att hon inte visste sig någon råd. Men hon tordes ej stanna inne af rädsla att misshaga sin matmor så tidigt på

morgonen, ty då vore hela dagen skämd. Därför aflägsnade hon sig, som hon själf trodde med bibehållen värdighet.

Lena hade inom sig roligt åt flickans plåga. Hon gäspade med låtsad likgiltighet och bröt först efter några minuter brefvet.

Det innehöll ingenting mindre än en glöddande förklaring från den unge attachén. Han påstod bland annat att hans lifs sällhet berodde af Lena och bad att få göra henne ett besök.

Hon störtade upp ur bädden, öfver sig gifven af harm.

»En sådan gränslös oförskämdhet! Och hur vet han mitt namn? Hvad har han fått för upplysningar om mig? Det fick jag för att jag rökte! Hvilken kretin! Han måtte sannerligen vara bra dum, som inte kan skilja en hederlig kvinna från en...»

En häftig ringning inkallade Dora.

»Hvem lämnade dig det här?»

»Trädgårdsmästarns dräng.»

»Gå genast, *genast* tillbaka med blomruskan och, vänta säger jag, tag det här med!»

Hon hade i hast med darrande händer ryckt åt sig ett kuvert, lagt in brefvet och raspat den unge herrns namn därpå.

»Säg karlen, att han skaffar fram det till sin bestämmelseort, dit det skall, begriper du! Låt bli att gapa, idiot! Gå, gå! Spring! Orkar fröken röra på fötterna? Ah, förlåt, Dora, min vän! Men jag är så förfärligt ond!»

Matt af vrede sjönk hon åter ned på bädden. Under harmens tårar föddes hennes tankar sålunda:

»I dag blommor, i morgon kanske smycken, i öfvermorgon pengar! Och för detta tror en man sig kunna få köpa, ej ett hjärta, ty det är honom ett nonsens, men i stället en hel lefvande, mänsklig varelse! En sådan skymf får man fördraga, därför att man är kvinna! Hvar finns den yttersta början till dessa missdådarevanor? Är det samhällets, är det männens skuld? Eller är det ej vi kvinnor själfva, hvilka fört i bruk sådan gräslig köpenskap?

Hvarför rasar jag i vrede — då *en* fått köpa mig, hvarför skulle ej en annan få det? När det nu finns kvinnor att köpa... Ha ha ha! Kvinnor till salu! För lifstiden eller så kalladt äktenskap finnas oskyldiga flickor och unga, bättre änkor, och för tillfället... hu! Hvarför rasar jag i vrede? Säg mig logiken i detta, att låta underhålla sig som en hetär, men pocka på jämnlighet och broderskap som en friboren! Hvilket virrvarr i begreppen!

Endast ett kan rädda oss: arbete. Men vi förmå ej arbeta för att kunna lefva i detta vampsamhälle, våra krafter svika i stridens mödor.

Det finns vissa igenkänningstecken för hederliga fruar, d. v. s. sådana som låta underhålla sig af endast en. Vik från dessa lagstadgade vanor, och strax är en man framme och anser sig i sin fulla rätt att börja en ny handel. Icke

den enklaste frihet kan man tillåta sig utan att bli bestraffad därför, som om man begått en låghet. Det är följderna af att vara en artikel i stället för en människa.

Hvar finns ett ledande ljus för oss kvinnor? Det gamla idealet är en utdöende race, och framtidens kvinna hotar ännu att kvävas i sina barnsjukdomar. Det forna vilja vi ej, det nya förmå vi ej. Ett nytt bud, ett klart evangelium åt oss, och tusen sinom tusen kvinnors suckan skall häfvas!

Men hellre än att trampas under fötterna, nu då vi börja veta att vi äga ett människovärde, hellre än att förtvina i de gamla snarorna må vi dö, försvinna, och ge plats för ett nytt, kraftigare släkte!»

* * *

När Dora kom tillbaka, lyfte Lena upp hufvudet och betraktade henne. Flickan yttrade ej ett ord, utan ordnade i stillhet de framdragna skrifsakerna, samlade upp några fallna blad från de nyss så omildt behandlade rosorna och ställde ett par stolar på sin plats.

Lena gick rakt fram till henne, såg henne djupt forskande in i ögonen, lade sin hand på hennes axel och sade med kort röst:

»I ditt ansikte har kommit något främmande, något nytt, — hvad är det, Dora?»

»Jag förstår inte hvad frun menar . . .»

»Du undviker mig! Hur kan du vara så tarfligt hjärtlös, när du märker att jag förödmjukar mig genom att fråga dig? Man har talat illa om mig inför dig, trädgårdsmästarns har gjort det — jag vet att det är så, det syns på dig. Hvad kan det slöddret ha sagt?»

»Jag förmodar att trädgårdsmästarn är lika så god som någon.»

Dora hade blifvit röd. En hvass stråle sköt fram under de rynkade ögonbrynen, och hon gjorde med en trotsig rörelse sin axel lös.

En okuflig förbittring bemäktigade sig Lena, och den lågade ut från hela hennes gestalt. Hon höjde handen som till en straffdom, men sänkte den strax med förakt, när hon varseblef flickans fega tillbakavikande.

»Var lugn,» sade hon kallt, »jag ämnar inte röra dig. Dora, du har vistats hos mig i snart tio år. Att du fört ett sorgfritt lif, är inte mera än hvad jag unnat dig, ty du har skött din tjänst väl. Men under hela denna tid har jag genom allt mitt inflytande sökt flytta dig upp ur den klass, därifrån du har kommit, jag har sökt väcka dig till förfining, arbetat på att förädla dig. Det har varit långa perioder, då jag inte haft någon annan förtrogen än dig, och jag har slagit upp mina tankar för dig som ett öppet bref. Jag har nog ytterst haft den egoistiska drifjädern att själf få skaffa mig luft, ty man behöfver någon att förtro sig åt, men du har

väl också erfarit, att detta umgänge med en förfinad kvinna kunde föra godt med sig åt dig. Och du borde äfven af allt detta ha känt mig, ha lärt dig skilja mellan skämt och allvar, lärt förstå hvad en person med mitt skaplynne kan tillåta sig, utan att därur skulle kunna dragas några ofördelaktiga slutsatser. Det trodde jag också till en tid och var glad åt det och höll af dig som en syster, eller kanske mera som ett barn, därför att du verkligen hade något att tacka mig för.

Men ingen utveckling har du nått, du lump, du mobbens låga blomma! Då man ser och hör en sådan som du, fattar man bäst hvilket kolossalt Sisyphusarbete de åtagit sig, hvilka vilja höja underklassen. Det finns bara *ett* ni vilja: trycka oss ned till er, men icke höja er till oss. Och går det ej att komma på en fullt kamratlik fot — ty därtill säga alla förutsättningar absolut *nej* — så bara hata ni oss, hata, hata! Ah, jag har sett och känt det många gånger, och ju mera man närmar sig er, ju mera hata ni oss. För att bilda, rycka ur sin klass en af er, skall det börjas från vaggan, barnet skall tagas från föräldrarna, från släkten, från kretsen. Men att försöka med en vuxen individ, det går ej.

Hvad du lärt dig, det är att spela förnäm, att begagna engelska strumpor och gants de Suède, att byta linne, äta med gaffel och förakta arbetsklassen.

Men att döma mildt, att förstå klart, att vara fördomsfri utan fräckhet, det kan du ej.

Om du låge i biktstol, du simpla själ, så skulle du tvingas att erkänna, att jag *alltid* fört ett så kalladt ärbart lif — sedan jag blef skild. Att hr Heintze någon gång uppvaktat mig, förmodar jag inte ens du i din renhet kan lägga mig till last. Jag rår inte för att han är envis.

Men då en främmande dräng gör skamliga antydningar om mig, om din så kallade vän, hvilkens bröd du ätit i tio år, hvilkens säng du bäddat hvarje afton, då nappar du tvärt, du uppger trolöst allt hvad du vet, för att känna dig så hemma som fisken i vattnet, då det gäller lösa antaganden.

Du förmodade att trädgårdsmästaren var 'lika så god som någon', som jag, menade du, det såg jag. Men jag säger *nej*. Fråga honom du, om han anser en nyponblomma så god som en *la France*, och du skall få höra hvad han svarar. Om allt från början vore lika godt, så vore det lönlöst att arbeta på odling. Det är detta de kvasi-folkvänner veta, hvilka påstå sig ifra för jämnlighet, men ändå ej vilja ge arbetarens barn samma rätt till bildning, samma goda kost och vård, som öfverklassens får njuta.»

»Ifall en så förkastlig varelse som jag kan få lof att yttra något efter allt detta,» sade Dora motvilligt, »så kan jag säga, att frun har miss-tagit sig — delvis. Jag tror ingenting illa om frun. Men jag har inte förmått stänga mina

öron och ögon alldeles. Det är säkert att frun lefver och har sig ovanligt mot hvad andra människor göra. Det tycka de ej om, och därför klandra de frun. Nu sist har man börjat fråga, hvarför frun far till stan så ofta och hvarför frun stannar kvar så länge. Hvad skall jag svara på det? Det är väl inte saker för en bättre flicka att tala om, skulle jag tro. Och så den här buketten! Ett fruntimmer är väl alltid själf skulden till om en herre...»

»Nog. Ut härifrån!»

»Ja, gubevars, jag går, jag går...» Dora utträdde med majestätisk långsamhet.

Lena såg efter henne med en värtalig blick.

»Så seg hon är,» tänkte hon, »seg som dumheten. Skall jag strida mot henne också? Det blir för mycket.»

Hon fann att hon hållit hela sitt ljungande tal endast klädd i nattdräkten. Men så tungt var hennes sinne, att hon ej kom sig före att skratta åt den löjliga situationen.

Långsamt och vårdslöst fullbordade hon sin toalett. På verandan var frukostbordet dukadt, men Lena rörde det ej. Slutligen fram på förmiddagen tog hon badkostym och lakan samt gick vägen genom snår och gröna gångar bort till badviken. Hon ville ha tystnad och ro ute i naturen.

Ur Mimmi Lambs dagbok.

20/7 92.

Det har blifvit en vana för mig, att gå förbi fru von Heintzes villa. Om jag säger att det är kortaste vägen till min favoritplats, är det sant. Men om jag hade blifvit hypnotiserad att låta mig dragas just dit jag inte vill, skulle jag ej mera envist kunna styra mina steg så, att de dagligen korsade den kvinnas väg, som är föremål för mitt sinnes onda lidelser.

Jag vill se henne för att sedan i hatets vällust få utmåla för mig allt det farliga fördärf, jag tror henne åstadkomma. En skymt af hennes mörka, smala ansikte är nog för att sedan låta henne stå tydlig för mina ögon under den vakna delen af dygnets återstod.

Det förefaller mig, som om brunetta personers bild fastare brände sig in i minnet än de ljuslagdas. Jag har af blonda grannar ett öfver-

flöd och ser dem ständigt, då jag är hemma här, men äro de väl utom synkretsen, kan jag ej erinra mig ett drag af dem, ej ens de som äro vackra. Men *hennes* korta, bizarra näsa, hennes röda, ljufva, svällande mun, den låga pannan, där håret ligger öfver som ett mörkt hot, och framför allt de gnistrande ögonen, än varma som solen, än med snökall, blånande hvita, den mjuka gestalten, som när vinden fångar klädningen, böjer sig likt ett spö, — allt detta ser jag med och mot min vilja.

Bakom hennes lilla konfektslott ligger en lund, som ännu icke vandaliserats af civilisationen. Just där, förbi spjälstaketet, stryker min väg fram, och jag kan se dit in genom de hängande grenarna. Den platsen användes till bakgård, och dit ut för man hvad som ej får ses från de andra villorna. Där vädrar den tillgjorda jungfrun möbler och sängkläder. Ja, där har jag till och med varseblifvit ett par pälsbrämade små tofflor, som gjorda åt Cendrillon.

Där sitter ett klädstreck från den ena syrenhäcken till den andra. På det hänger hvarje dag vid middagstiden ett stort badlakan till torkning. Jag har sett det hvar gång jag passerat förbi. Nu finns detta badlakan i mitt medvetande sammanfogadt till ett begrepp med dess ägarinna. Så underligt det synes, men det fyller hela min hjärna med föreställningar och bringar mitt lugn i förvirring.

Det är af duff, varmt och lent som ullen på ett nyfödt lamm, hvitt och poröst som det salta skummet vid stränderna. Det hänger gra-ciöst under löfverket och uppsamlar reflexer från de af solen ljusgröna bladen, det låter nådigt fläktarna leka med sin täta frans, hvilken ofta i själfsvåld släpar ner på gräsmattan.

Fru von Heintzes badlakan! Det är för henne det sköljes, torkas och luftas. Det är henne det skall omsluta och värma, och när det gjort sin tjänst, låter hon det falla och stiger ur det som . . .

Ja, då jag liknar badlakanet vid hafvets skum, vill jag också kalla *henne* för Venus. Det hjälper ej att jag med stöd af hvad jag sett försöker tänka mig henne sådan hon troligen är. Med den brungula hyn och denna figur, så passande för den moderna dräkten, är hon troligen mörk i skinnet, har spetsiga armbågar, kanske med knottror på, har förstörd midja och saltkar ofvanför nyckelbenen. Nej, så *kan* jag ej föreställa mig henne. Jag ser i stället denna böjda, rörande smala hals, som uppbär den skönaste lögn i världen, kyskt sänkta ögonhår, kinder som bönfälla om smekningar, och i nacken en yppig grekisk knut, hvilkens lefvande glans kommer antikens gudinna på skam.

Ack, denna fördärfvade, skurkaktiga kvinna, hvad jag afundas henne! Jag tror ej att syndens väg har så många törnen, som man säger. Den som föres ur famn i famn, slipper åtminstone frysa.

Hon blir bortskämd och fjäsad. Är hon än lastbar och förkastlig, så aktas och vårdas hon dock som en kuriositet.

Hvad jag retar mig åt denna vippiga stärk-
kjolskramlande tjänstflicka! Hur tar hon ej på
sig en vördnadsfull min och hycklar en hjärtlig
omsorg, hvilket alltsammans är vämjeligt. Natur-
ligtvis är hon sin matmors förtrogna, och ändå
har hon själfva den tillgifna aktningens uppsyn.
Sådant kostar kontanter, det vill jag svära på.

* * *

30/7 92.

Hon badar inte längre i bassinen som annat
folk. Det lär vara för kvaft, gubevars. Hon
har haft den förmånenheten att låta uppföra en
löfsal till afklädningshytt i min vik, och där
svalkar hon sin syndiga hetta.

Hvarför kan jag ej få ha min fristad i fred!

* * *

31/7 92.

Jag hvarken äter eller sofver. En oro sjuder
inom mig och drifver mig att rastlöst gå, rast-
löst tänka. Den sommarens välsignelse jag trott
på har uteblifvit. Jag är så genompyrd af elak-
het, att det nog synes utanpå mig. Jag har blif-
vit hvad jag aldrig varit, afundsjuk, kroniskt,
tärande afundsjuk.

Ibland ger jag mig ner till ångbåten för att hämta eller aflämna något. Så komma de två och två, traktens snatrande sommarnöjesdamer i samma ärenden som jag, eller ofta bara för att få sladdra och snoka. I allra bästa fall tala de om sig själfva, och det pinar mig ännu värre, än när förtalet är ute och åker karusell. Deras skryt är det som sticker och hugger mig.

»Min man har skickat mig — min man har gifvit mig — min man tog en vagn, ty jag var trött — min man ville helst själf välja tyget till min promenadklädning.» Min man och han, han och min man!

O, dessa segerglada hustrur, ville de blott inte så stoltsera med sin lycka! Hvarje ord i deras svadas rikedom är ett sting i mitt bröst, i alla sårade, suckande, långtande bröst, men det förstå de ej, de lyckliga! De fatta ej hvad det är att äga någon, som handlar och tänker för sig, som vårdar sig om en, som vore man en del af honom själf.

Ack ni, som ha det godt, om ni förstode att vara barmhärtiga! Jag är ej så enfaldig, att jag begär, att inga skulle dricka iskyld champagne och gunga i sidenvagnar, därför att ej alla kunna få det. Men jag begär att ni hafva ett hjärta för dem, hvilka ingenting få af all er härlighet. Åk i skymningen och drick inom slutna dörrar! Ni gjorde det nog, om ni visste huru de känna, hvilka släpa sig fram och törsta. Ni omhuldade fruar, ni hustrur i kärlekens drithus, vill ni veta,

så kan jag säga er, att det finns kvinnor lika goda och kanske mera ömma än ni, hvilka skulle vilja ge sitt lif för att en vecka, en dag få njuta all er lycka. Och denna enda dag skulle därtill helgas af den tacksan het ni aldrig känna, och från dess salighets-tämpel skulle inga afundens bittra slagskuggor falla.

* * *

²/₈ 92.

Kära Mimmi, din sentimentalitet gör dig löjlig, gamla flicka! Då du i dag hörde och beskådade denna lilla pösande granna fru, som du döpt till fru Trindelin, och hvilkens man troligen har ett mera praktiskt än högstämtdt yrke, vill du påstå, att du ville vara i hennes ställe? Pappa Trindelin skickar henne både ostar, kräftor och öllådor, han håller henne med tre jungfrur och allt detta lifvets nödtorft, det är han som bestått alla hennes tjocka guldarmband, ja, det är säkert han, ty fru Trindelin är en dygdig matrona; det är äfven han, som är far till hela denna välfödda plantskola i krocketmössor och sjömansblusar — du tviflar väl ej därpå? Vill du inbilla mig, att du afundas denna frasande, fräsande fru, hvarken hennes ostar eller barn, hennes kräftor eller hennes man? Ville du ha ett bref — jag kan våga på att det vore orätt stafvad — som började: »Min egen lilla gumma!»

Nej, trösta dig med, kära Mimmi, att medaljen alltid har en fränsida, och den märker inte du.

Andra måla hin på väggen och piska honom. Du ritar idealer öfver allt och lipar för att du ej kan nå dem. Kunde du se världen mera nyktert, finge du bättre hull — inte därför fru Trindelins — och vore mera belåten.

* * *

11/8 92.

När jag ser fru Trindelin och alla hennes systrar, undrar jag hur länge denna art af tillvarelsform skall räcka och faller därvid den domen, att när den upphör, är det ej en dag för tidigt. Jag innesluter ej bland denna kategori sådana visserligen skenbart onyttiga, men dock mycket älskvärda fruntimmer, hvilka genom skönhet, behag och *chic* lysa upp männens af arbete sträfva lif. Ännu mindre räknar jag dit dessa goda hustrur och mödrar, hvilkas dagar äro en enda kedja af slit och uppoffringar i det tysta. Men dessa fruar Trindelin hvilka ej arbeta, men dock äta — och äta kolossalt! — hvilka ej ens kunna *a b c d* i konsten att försköna en mans lefnad, men svassa i spetsar och siden, blommor och plymer utan något resultat, äta upp, slita ut, taga bort för andra utan att ge något igen — hvarför kunde de ej hellre vara borta? Min tro är att deras regemente ej skall räcka så länge.

Hvar jag gått fram och hvar jag vistats har jag hört deras tomma snatter som ett banalt ackompanjemang, hvilket ofta öfverröstat den djupa, sorgsna melodin i lifvets mening.

Men åter: Här finns i trakten en annan slags feminin uppenbarelse, och hon behagar mig lika litet. Hon är visst ej komisk i samma grad som karrikatyrtecknarnes lärda blåstrumpa, hon ser ganska mänsklig ut, hon har säkert ett hjärta, ty hon förfäktar med lif och eld kvinnornas rättigheter. Det är vackert gjordt, då man besinnar att hon tror dem inga ha. Men hon anser att kvinnans lycka ligger i att likna mannen, och det är säkert ett stort misstag. Lika löjlig som en man i fruntimmersdräkt, lika osmaklig som ett fruntimmer i karlkläder, lika galet tror jag det är att vilja försöka forma in ett kön i ett annats grundriktning.

Till ett kunna de reformatoriska man-kvinnorna vara bra: att förvärfva frihet åt den nya tidens flickor. Få dessa blott en gång frihet, skola de helt visst använda den till något bättre än onatur.

Den öfvergångsperiod som nu är den för oss betecknande, brytningen i alla samhällsförhållanden, kan vara svår för männen, men är det hundrafalt mera för kvinnorna. De, som lefva kvar i forna dagars sömntillstånd, ha det bäst. För de klarvakna, hvilka lida af föråldrade sedvänjor, finns intet annat än att resignera, och det är ett

lidande, eller att bryta, och det är att förvärfva sig fiender.

Jag skulle blott önska, att de som bryta, gjorde det med litet mera smak. Därigenom undginge vi åtlöjet.

* * *

10/8 92.

Kära Mimmi, om du tror att din dagbok skall innesluta några afhandlingar, är det ett misstag. Det duger du ej till, min vän. Öfverlämna det görat åt de sakkunnige. Tumla ej längre din intelligens mellan fru Trindelin och fru Manstuk. Låt dem hållas båda två och trösta dig med att deras tid snart är all. Gud nåde dig för dem båda två, din stackare! Visste de af dina funderingar, så beklagar jag dig. Vet du ej att nu hvar och en måste ingå i endera af två föreningar: *Det gamla köksidealet* eller *Kvinnans manliga rättigheter*. Hvarje afart är parti-förräderi och straffas med bannlysning.

* * *

10/8 92.

Snart äro mina ferier slut. Jag räknar i almanackan endast elfva dagar kvar. Den tolfte måste jag flytta in på. Så kommer arbetet med sin punktlighet och torra prosa, det mörka kontoret, de fadda smörgåsarna, de nervslitande tele-

foneringarna, grosshandlarn med alla sina påhitt. Och så de eviga höstslaskpromenaderna, fru Källströms skvaller, Tildas gardister och assessorns hundar, det gamla enahanda i sin ständiga krets-gång.

Jag vill ej tänka på det. Ut i det fria ännu några stunder!

* * *

21/8 92.

I dag är det *Josefina*. Här har varit fyrverkeri och kulörta lyktor, det traditionella sommarnöjeskynnet att visa sina glada känslor på.

Så när hade jag glömt det allra viktigaste: Min bror Arthur har åter blifvit far, naturligtvis åt en liten Elisabet-unge, han är ju så stadgad nu, eller låt mig säga försiktig.

Det blir således ånyo de delikata utfodrings-scenerna att bevista i vinter. Mormor och jag få under den intressanta representationen skutta med lille Evert. Hvilka förtjusande familje-aftnar!

Och Arthur kommer att gå och knarra genom alla rummen, ännu mera fadersstolt än förr, dubbelt så fadersstolt. Om jag begrepe hvad det är att vara så morsk öfver! Men det finns folk som ta sig alla anledningar att yfvas.

* * *

23/s 92.

Sju dagar ännu att njuta på! En veckas sommar ännu, och så slut... Sof, Mimmi, och dröm! Dröm att du är ung och vakna med glädje till en ny dag. Drick sol, drick luft och vagga dig i illusioner! Snart är allt förbi.

* * *

September 92.

Jag vet ej, hvar jag skall få mod och färg ifrån att skriva ned det jag sist har upplevat. Jag är som uppristad och åter sammanfogad. Att en människa kan genomgå något dylikt och dock uthärda, det är ett underverk.

Mina ögon skymmas af tårar, mina händer darra. Orden fattas mig. Hvar skall jag börja, huru skall jag skildra denna förfärliga dag, den enda händelse jag någonsin deltagit i och som dock ej var min!

När var det? Någon gång i augusti i slutet, tror jag, medan jag ännu var kvar på landet. Solen brände och luften var sensommarklar. Fåglarna hade länge sedan upphört att sjunga, allt var moget, färdigt, afslutadt. Ett och annat gulnadt löf satt som en lefverfläck på naturens sköna drag, eller som ett grått hårstrå i hennes fågrings lockar. Hoppet var faret, ett års förhoppningar voro afmejade som säden. Det var

en stilla, varm, förtroendefull väntan på hösten, resignationen, vintern, döden.

Tänkte jag så? Kanske. Hur kan jag minnas hvad jag tänkte då? Kanske tänkte jag på ingenting, det är det troligaste. Aningarna komma först efteråt.

Ja visst, jag var glad den dagen, jag minns det nu. Tidigt på morgonen gaf jag mig hemifrån. Ja jag minns, att det kom öfver mig en lust att riktigt härligt njuta af lifvet, att taga ut hvad jag kunde från den ringa del, som blifvit min.

En liten törn fick min glädlighet nog strax med detsamma. Jag gick förbi hennes villa, och på afstånd hade jag observerat hur flickan af en trädgårdspojke tog emot en jättestor bukett, de skönaste skära rosor. Hon såg stolt och viktig ut, tog upp sin portmonnä och räckte honom ett mynt. Därefter drog hon sig in i förstugans skymning.

På trots tog jag ginvägen öfver hennes gård i stället för att gå omkring. Fönstret till hennes sofrum stod öppet, och jag hörde henne undra:

»Hvem kan det vara ifrån?»

Då greps åter mitt hjärta af afundens klor. Det är mig en tröst att åtminstone veta att det var den sista bittra känsla jag hyst mot henne.

Men jag var godlynt den dagen. Det blef mig omöjligt att vandra fram i hätsk ondska genom allt det sköna, som omgaf mig. Hvarje

fläck af himlen jag såg mellan de runda blad-
klasarna lyste som ett stort, vänligt blått öga,
och alla dessa blåa goda ögon talade i kärlek
till mig, i tröst och försonlighet. Det kom en
nästan helig frid öfver mig, och jag har sällan
känt mig så lycklig som när jag nådde min
favoritplats, min lilla vrå under taket af tallar.
Där kröp jag ner i skrefvorna som en ful, snäll,
skygg fågel, och där låg jag och lät vikens vatten
glittra för mig upp från bråddjupet där nedanför.

Jag sof ej och var ej heller fullt vaken. En
förnimmelse hade jag klar: detta är så godt, så
lugnt, så skönt, som du aldrig haft det, Mimmi.
Lägg märke till denna stund! Den kommer
aldrig igen och heller ej dess like.

Hur länge jag legat så vet jag ej, då jag
väcktes till fullt medvetande af att någon talade
där nere i badviken. Det var en man. Hans
röst var ej välljudande, men det var något rö-
rande i dessa brutna nasalljud. Det var som
om rösten tigt om förlåtelse för sin egen miss-
klang.

Han bad, men hvad han bad om, det hörde
jag ej.

Så svarade en kvinna häftigt, hetsigt, våld-
sam. Då blef den andra rösten än stråfvare
och fulare. De slungade ord till hvarandra som
om de kastat boll. Ej ett ögonblick smälte rö-
sterna till någon harmoni. Jag minns att det
slog mig med förvåning, att så olikartade stäm-

mor någonsin kommit i tillfälle att utbyta förtrohet, skilda sorter som de voro.

Ett prassel, ett anskri, en tystnad. Så ropar den sträfva rösten med skärande ångest:

»Lenal!»

Jag såg upp.

Helt nära bredvid mig hade hon sprungit fram, upp som ett jagadt djur för hela den ansenliga höjden ner ifrån viken.

Hon stirrade omkring sig med den yraste förtviflan jag någonsin sett. Mig märkte hon ej i klyftan nära hennes fötter.

Jag skall aldrig glömma den synen. Hon bar en baddräkt af svart och gult tyg, blus och benkläder, hvilka, våta af vattnet, klibbade efter alla hennes former. Det gula var som trollband, hvilka bundo och snärde henne.

En kraft ville resa mig upp och hejda henne, men en starkare höll mig kvar. Jag var tung som bly, stum som en död.

Hon böjde sig hastigt fram, ref upp knäparna på sin dräkt, så att jag såg en skymt af hennes späda kropp. Vid hennes sida låg en stor, flat sten. Med ansträngning lyfte hon den upp, lade den under bröstet innanför blusen och signade ned af matthet, medan hon åter knäppte sin dräkt. Så reste hon sig med förnyad spänstighet, tryckte händerna hårdt mot bröstet, tog sats och sväfvade med en suck ned i det djupa vattnet.

Nu löstes kraften, som bundit mig.

Jag kände mig som en mörderska, då jag släpade mig fram till kanten för att se efter henne. Men där fanns intet annat än några vida ringar och hoppande bubblor.

Åter hördes det skärande ropet:

»Lenal!»

Mannen där nere hade rifvit af sig de yttersta plaggen och kastat sig i. Han sam och dök, men förgäfves. När han äntligen nådde stranden, var han blåblek och hade frossbrytningar.

Jag hade skyndat ner för bergslutningen. Jag såg honom arbeta där ute i vattnet, och jag tog emot honom, då han kom tillbaka. Hans våta skjorta ref jag af och svepte om honom rocken, frotterade hans leder och talade ord, som jag trodde skulle lugna honom. Ej ett ögonblick tänkte jag på att han var en man och jag en kvinna, blott det att vi voro två olyckliga människor. När han reste sig upp och jag fått vattnet från hans rygg och bröst, såg han på mig utan att säga ett ord.

Och ändå kunde jag läsa så mycket i denna blick, en omätlig sorg och en undrande fråga. Samma uttryck hade han som ett plågad barn, samma hjälplöshet gent emot ödets hårda styfmorsnycker.

Jag minns att jag tänkte då:

»Stackars du, när du inte kunnat reda dig gent emot händelserna, hur skall då den svaga, hur skall kvinnan kunna det?»

Och jag afundades honom ej förmånen att vara man.

Så minns jag att jag i honom igenkände den, som jag blott sett en enda gång och varit så vildt förälskad i, den som jag bad till Någon att få återse, emedan det skulle göra mig så säll.

Jag blef så märkvärdigt stilla vid denna upptäckt, hvarken glad eller ledsen. Det var som det skulle vara. En död förhoppning, det var ju någonting för mig.

Nå, jag stödde honom och förde honom till fru Heintzes villa. Där hade han all rätt att vara, ty han var hennes man. Nej, han hade varit och ville åter bli, så var det. Men hon ville ej och därför föredrog hon döden.

Detta sade han mig med en ton af blygsel. Han ansåg sig ha dödat henne. Då blef jag nästan glad, ty jag hade trott att det var jag.

Kanske var det ock till någon del jag och ni alla. Kanske hålla vi hvar och en vår nästas lifstrådar i våra händer, kanske försvaga vi dem med all vår illvilja, vår misstro, vår afvoghet. Kanske ginge det bättre att lefva lifvet, utan att vara följd af andras onda tankar.

Så synd det var om fru Lena, som ville gå sin egen väg och ej kunde! Så synd det är om alla stackars villfarande kvinnor, hvilka motas, hånas och trampas. Skall det alltid bli så? Finns det för dem intet annat att välja på än trälldom eller döden?

Jag tröstade honom dock. Det var ej han som bragt henne om lifvet. Det är ej männens fel att kvinnorna bryta halsen af sig under sträfvan efter frihet.

Flickan, Dora hette hon, var ej heller sådan jag trott. Det var ett godt barn. Hon grät och sörjde, och i sin tur ansåg hon sig som skuld till olyckan.

Jag frågar: hvad vet man egentligen om andra, när man icke ens själf kan afgöra, om man bragt dem om lifvet eller ej? Ingenting vet man, alla fara med vilse tal. Det som ej är lögn, är gåtor. Vill man ej vara en brottsling och deltaga i den allmänna ömsesidiga förödelsen, och kan man ej vara en eremit, skild från hela samhället, har man blott ett att iakttaga:

Kärlek och sanning, människokärlek och ärlighet. Där man intet vet, skall man tro godt, hellre fria än fälla. Nej, kanske aldrig fälla, ty hvad vet man om andra? Hvarje bok som läses, hvarje själ som forskas i, det är blott en. Men hvar och en har sin historia, och hvar och en har rätt till ett: att bli urskuldad, att bli trodd.

Lifvet är likafullt sorgligt.

